

Informació amb Rellevància Prudencial (Pilar III de Basilea)

2017

Informe de Riscos

Grup ***Caixa d'Enginyers***

ÍNDEX

1. PERSPECTIVES I RISCOS DE L'ENTORN	6
2. PERFIL DE RISC DEL GRUP	15
3. REQUERIMENTS GENERALS D'INFORMACIÓ	19
3.1. El marc del Comitè de Basilea	19
3.2. Context regulador	20
3.3. Caixa d'Enginyers i societats que formen el Grup Caixa d'Enginyers	21
3.4. Diferències entre Grup Consolidable a efectes de solvència i a efectes comptables	21
3.5. Altra informació de caràcter general	23
4. ESTRUCTURA I ORGANITZACIÓ DE LA GESTIÓ DELS RISCOS	24
4.1. Concepte i propòsit del Control Intern	24
4.2. Principis	24
4.3. Sistema de Gestió del Risc	25
4.4. Marc de d'Apetència pel Risc	25
4.5. Establiment de Polítiques de Gestió del Risc i Control Intern	26
4.6. Govern corporatiu de riscos	27
4.6.1. Estructura de la governança	27
4.6.1.1. Consell Rector	27
4.6.1.2. Comissió Executiva	28
4.6.1.3. Comissió d'Auditoria i Riscos	28
4.6.1.4. Comissió de Nomenaments i Retribucions	28
4.6.1.5. Alta Direcció	29
4.6.2. Comitès de gestió	29
4.7. Estructura de la funció de riscos	30
4.7.1. Model de Tres Línies de Defensa (3LD)	30
4.7.2. Àrees i departaments responsables	33
4.7.2.1. Gestió Global del Risc	33
4.7.2.2. Compliment Normatiu	35
4.7.2.3. Àrea de Finances	36
4.7.2.4. Seguretat	36
4.7.2.5. <i>Back Office</i> Centralitzat	37
4.7.2.6. Auditoria Interna	38
5. SOLVÈNCIA	39
6. RECURSOS PROPIS COMPUTABLES	41
6.1. Resum de les principals característiques dels elements computables	41
6.2. Import dels recursos propis	42
6.3. Conciliació del capital comptable i el capital regulador	43
7. REQUERIMENTS DE RECURSOS PROPIS	45
7.1. Requeriments de recursos propis per risc de crèdit i contrapart	46

7.2.	Requeriments de recursos propis per risc de posició i liquidació de la cartera de negociació	47
7.3.	Requeriments de recursos propis per risc de tipus canvi i de posició en or	47
7.4.	Requeriments de recursos propis per risc operacional	47
7.5.	Requeriments de recursos propis per risc d'ajust de valoració del crèdit	48
7.6.	Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern	48
7.7.	Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern	49
8.	PRINCIPALS RISCOS	50
8.1.	Risc de crèdit	50
8.1.1.	Definició	50
8.1.2.	Política creditícia	50
8.1.3.	Estructura de límits	51
8.1.4.	Mitigació del risc	52
8.1.5.	Evolució de la morositat	53
8.1.6.	Risc de crèdit i contrapart en les inversions financeres	54
8.1.7.	Risc de concentració de crèdit	54
8.1.8.	Definicions comptables i descripció dels mètodes utilitzats per determinar les correccions per deteriorament	55
8.1.9.	Exposició al risc de crèdit	56
8.1.10.	Distribució geogràfica i per contrapart de les exposicions	57
8.1.11.	Venciment residual de les exposicions	58
8.1.12.	Distribució geogràfica i per contraparts de les posicions deteriorades	59
8.1.12.1.	Exposicions deteriorades per contrapart	59
8.1.12.2.	Exposicions deteriorades per àrea geogràfica	60
8.1.13.	Variacions produïdes durant l'exercici 2017 en les pèrdues per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents per risc de crèdit	60
8.1.14.	Informació sobre el risc de crèdit de contrapart del Grup Consolidable	61
8.1.15.	Operacions amb derivats de crèdit	62
8.1.16.	Mètode estàndard	62
8.1.16.1.	Identificació de les agències de qualificació externa utilitzades	62
8.1.16.2.	Descripció del procés d'assignació de qualificacions creditícies d'emissions públiques de valors a actius comparables	63
8.1.16.3.	Efecte en les exposicions al risc de l'aplicació de tècniques de reducció del risc	63
8.1.17.	Operacions de titulització	63
8.2.	Risc de mercat	66
8.3.	Risc operacional	67
8.4.	Risc de tipus d'interès	68
8.5.	Risc de liquiditat	70
8.5.1.	LCR i NSFR	71
8.5.2.	Liquiditat disponible	72
8.5.3.	Gravamen sobre actius (Asset Encumbrance)	72
8.6.	Palanquejament	73
8.7.	Risc de reputació	74
8.8.	Participacions i instruments de capital	75
8.8.1.	Criteris de classificació, valoració i comptabilització	75
8.8.2.	Informació quantitativa	76

9. INFORMACIÓ SOBRE REMUNERACIONS	77
9.1. Política de Remuneració i òrgans responsables.....	77
9.2. Descripció del Col·lectiu Identificat, dels prenedors de risc de Caixa Enginyers Gestió i del col·lectiu MiFID	80
9.3. Aspectes generals de la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers.....	85
9.4. Remuneracions dels consellers i empleats del Grup Caixa d'Enginyers per àrees de negoci 95	
9.5. Remuneracions del Col·lectiu Identificat del Grup Caixa d'Enginyers	97

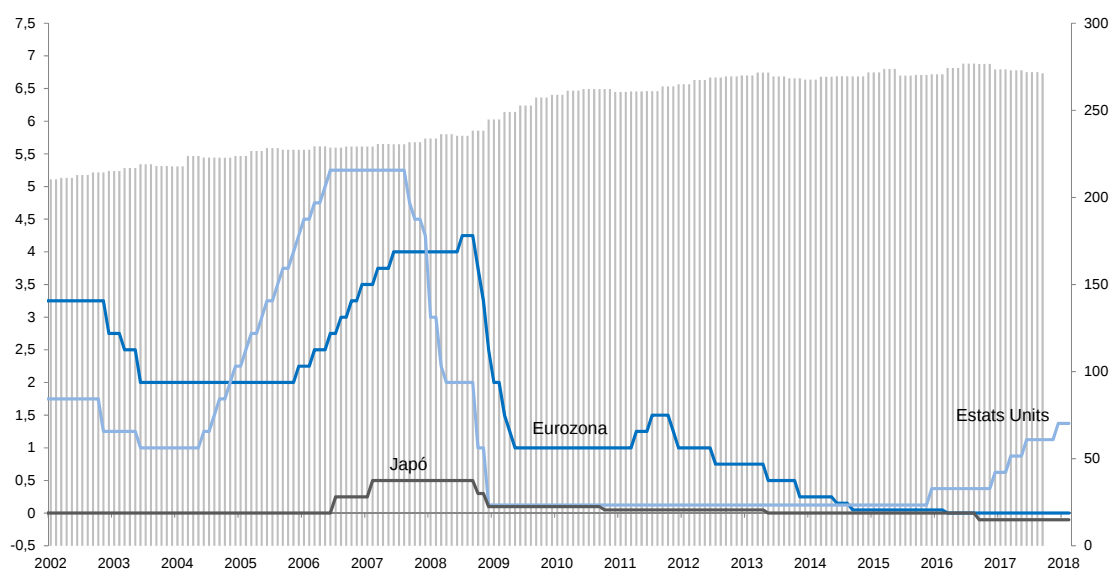
1. Perspectives i riscos de l'entorn

A l'últim Informe de Riscos s'advertia sobre els efectes de la retirada dels estímuls monetaris, el nivell elevat d'endeutament en les economies avançades i el trasllat del debat polític i econòmic a l'eix proteccionisme versus globalització. Després d'un any, persisteixen bona part de les preocupacions tractades a l'informe anterior, però en un entorn en què l'economia mundial creix amb força i, per primera vegada en molt de temps, de forma sincronitzada en la majoria de països. El creixement econòmic permet preparar-se per afrontar millor els riscos futurs.

Retirada dels estímuls sense despalanquejament previ

El Banc Central Europeu està mantenint mesures extraordinàries en temps més ordinaris amb la simple reducció parcial del programa de compres mensuals de deute. Els tipus d'interès baixos o negatius es traslladen a baixes rendibilitats del sector bancari i a més complexitat per tal que el sector assegurador cobreixi adequadament les seves obligacions a mitjà i llarg termini. La bonança artificial en les condicions de finançament pot haver assignat recursos a deutors amb menys qualitat creditícia i incentivat inversions a més llarg termini d'allò que seria convenient.

Tipus d'interès dels bancs centrals. Crèdit respecte al PIB de les economies avançades (%)

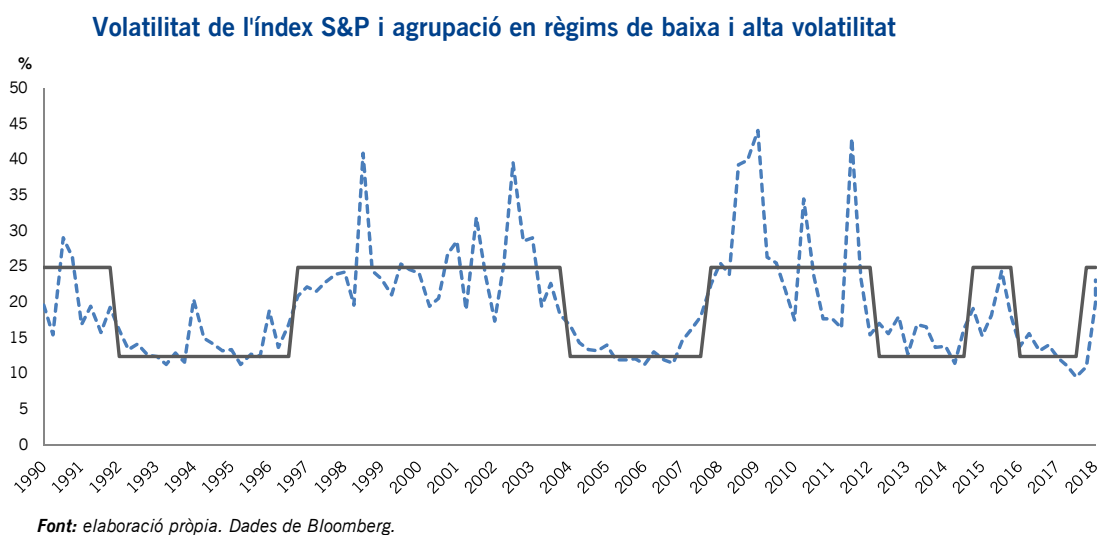
Font: elaboració pròpia. Dades de BIS.

En un escenari hipotètic de cicle recessiu, del qual disten els indicadors econòmics actuals, les eines que tindrien els bancs centrals serien més limitades en no haver-se normalitzat el nivell de tipus d'interès. La capacitat de reacció dels governs es veuria també limitada pels nivells elevats d'endeutament. La severitat de les crisis tendeix a dependre del volum de deute que s'hagi de liquidar.

Possible canvi de règim en la volatilitat

Els analistes presten especial atenció als efectes que podria tenir la retirada dels estímuls monetaris en la valoració dels actius. L'OCDE assenyalava en el seu últim *Economic Outlook* que “l'evidència continua confirmant que els preus dels actius financers són inconsistents amb les expectatives de creixement futur i amb el to de la política econòmica, la qual cosa exacerba els riscos de correccions financeres i un creixement més baix”. Existirien riscos de valoració lligats a la recerca massiva de més rendibilitats i al possible repreu de les primes de risc.

Els primers mesos de 2018 s'han caracteritzat per brots sobtats de volatilitat en els mercats. La volatilitat tendeix a agrupar-se en períodes temporals de baixa o elevada volatilitat, evitant els nivells intermedis. Els règims de volatilitat elevada coincideixen amb una reversió abrupta en l'apetència pel risc dels inversors, amb el consegüent correctiu en els mercats.

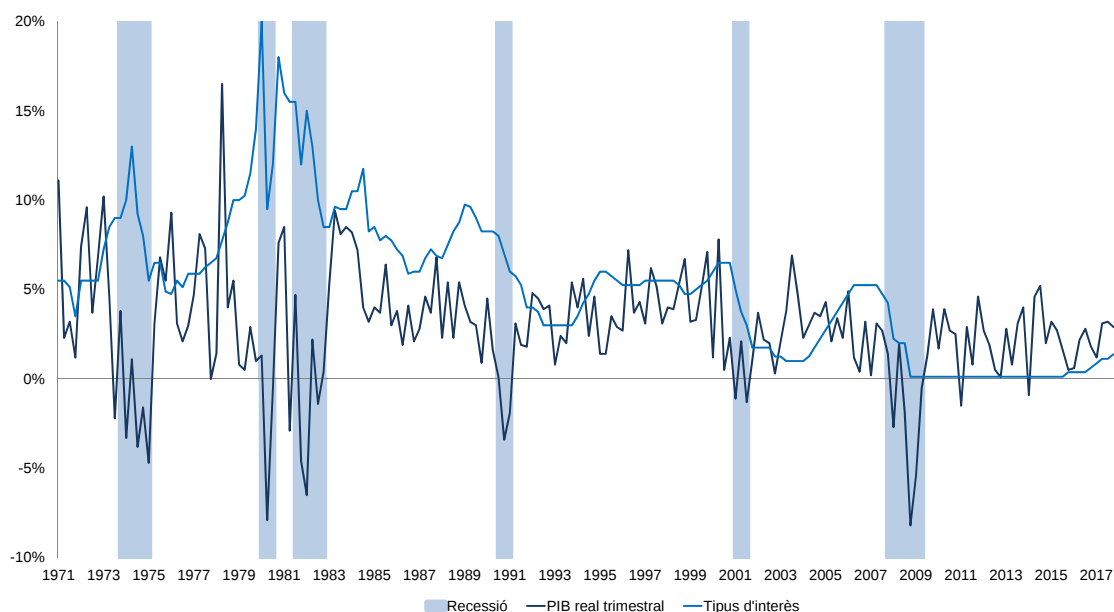
Inflació, una situació sense precedents

No hi ha precedents d'una etapa de baixa inflació i tipus d'interès negatius com l'actual. L'endeutament elevat, l'envelliment de la població, els canvis en els patrons de consum o l'impacte de les noves tecnologies són alguns dels factors utilitzats per explicar el perquè, malgrat els esforços, no despunta la inflació. No obstant això, necessàriament hi ha desconeixement en un entorn sense precedents i és prudent desconfiar de qualsevol predicció que no es faci amb una bona dosi d'humilitat. La falta d'experiència històrica és un factor que abona la incertesa.

Avançant en el cicle econòmic

Des d'una perspectiva històrica, els cicles expansius als Estats Units duren de mitjana 5 anys, encara que des de 1990 la mitjana gairebé assoleix els 8 anys. La fase de creixement actual encadena prop de 9 anys d'expansió, un dels períodes més llargs registrats. La història també ens indica que els tipus d'interès comencen a pujar quan ens apropem a la fase madura del cicle creditici, i això s'ha observat en els tipus d'interès a mitjà i llarg termini. Actualment, no hi ha indicis que perilli el creixement econòmic, més aviat al contrari. No obstant això, tampoc no sembla possible argumentar que estiguem en la fase inicial del cicle, més aviat s'està progressant amb l'entusiasme habitual cap a una fase més complexa.

Cicles econòmics als Estats Units i evolució dels tipus d'interès

Font: elaboració pròpia. Dades de Bloomberg i de la National Bureau of Economic Research (NBER).

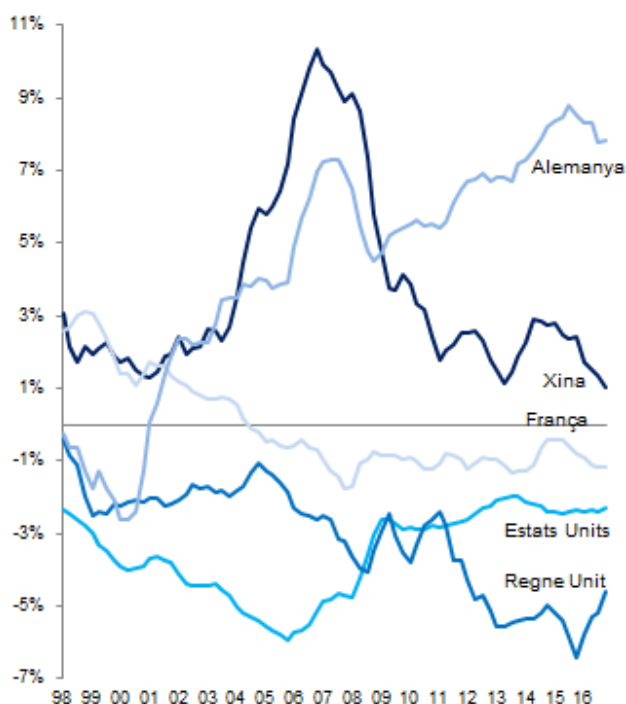
Partint d'un nivell alt de deute públic, la necessitat de finançament del govern nord-americà es veu amplificada per la política de reducció d'impostos i els programes d'inversió pública. Si bé ambdues mesures poden estar justificades, segurament trobarien més consens en una fase més incipient del cicle econòmic.

Desequilibris comercials

A l'informe anterior, manifestàvem que l'aplicació de mesures proteccionistes i aïllacionistes pot desembocar en una guerra comercial que suposaria un greu retrocés en el comerç internacional.

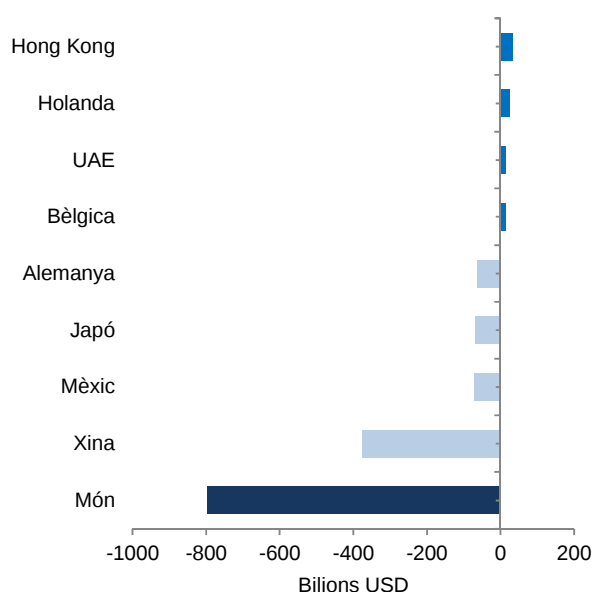
El comerç vincula les empreses i els individus de diferents països; per això, s'han d'establir mecanismes de cooperació i coordinació per al desenvolupament sostenible de cada una de les economies que hi participen. Els dèficits excessius de països individuals poden generar crisis econòmiques que afecten tant el comprador com el venedor de qualsevol dels productes o serveis. L'aplicació de restriccions unilaterals al lliure comerç no és la solució adequada als problemes estructurals de les economies deficitàries, com tampoc no ho és la passivitat davant d'un dèficit comercial desmesurat i continu en el temps.

Balança per compte corrent respecte al PIB

Font: elaboració pròpia. Dades de Bloomberg Commerce.

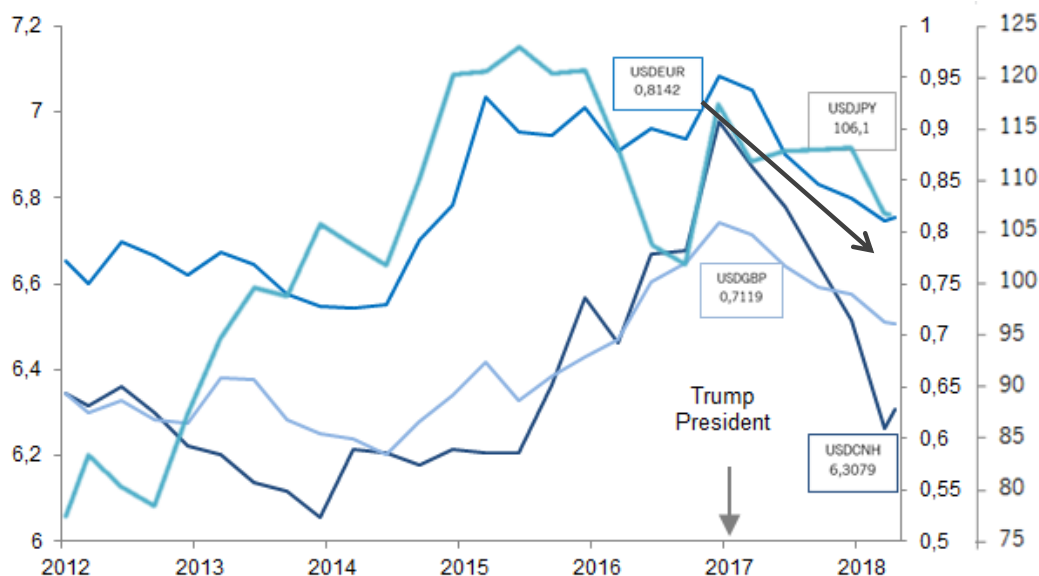
Balança neta de béns dels EUA

Font: elaboració pròpia. Dades d'U.S. Department of Commerce.

Es tem que amb l'afany de guanyar competitivitat i una quota de mercat més gran s'incrementi l'intervencionisme en el mercat de divises, la qual cosa podria agreujar les tensions entre països. En aquest sentit, la depreciació del dòlar davant les principals divises internacionals no ha estat capaç de reduir el dèficit de la balança comercial nord-americana, encara que han incrementat les seves exportacions.

Evolució del dòlar davant l'euro, ien, renmimbi i lliura

Font: elaboració pròpia. Dades de Bloomberg.

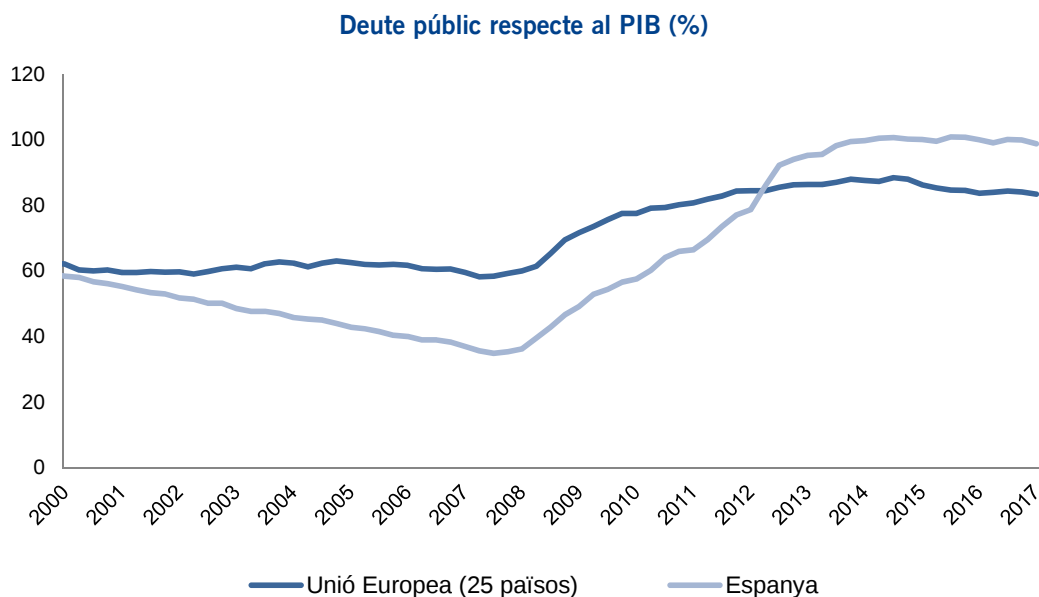
Nota: la cotització del dòlar normalment es publica com EUR en USD, i no al revés, que només es fa servir per facilitar la comparativa.

Malgrat les friccions entre els diferents socis comercials, el comerç mundial sembla haver deixat enrere la debilitat d'anys anteriors. L'indicador de les Perspectives del Comerç Mundial de l'OMC (WTOI) avança que el comerç, en termes de volum, continuarà creixent. L'OMC situa el creixement del comerç de mercaderies en un 3,2% per a 2018, lleugerament per sota del 3,7% que s'estima per a 2017. La millora en el creixement de l'economia mundial, en especial de les economies emergents, donaria suport a l'evolució positiva del comerç.

Creixement de l'economia espanyola, amb exposició a l'activitat global

L'economia espanyola continua creixent sòlidament. Els esforços en matèria d'internacionalització i competitivitat de les empreses espanyoles han ajudat a aconseguir un augment de la sostenibilitat de la balança per compte corrent, que continua registrant saldos positius. El bon to en la majoria de mercats de les exportacions espanyoles, en especial l'uropeu, ajuda a compensar l'apreciació de l'euro i l'alça en el preu de l'energia. La bonança en les condicions de finançament i la contínua recuperació del mercat laboral continuen donant suport al creixement de la demanda interna.

El deute públic se situa al voltant del 100% del PIB, xifra que incrementa la vulnerabilitat de l'economia espanyola davant de situacions de tensió. El sector privat ha fet un notable esforç per reduir el seu palanquejament i ha passat d'un 200%, registrat el 2009 i el 2010, a situar-se entorn del 140% del PIB. Malgrat això, el deute privat continua considerant-se en nivells de desequilibri en situar-se per sobre del 133% del PIB, llindar establert per la Comissió Europea.

Font: elaboració pròpia. Dades d'Eurostat.

La contribució del saldo net exterior es preveu que continuï sent positiu en un marc de creixement de l'activitat global i de certa contenció en els preus del cru. No obstant això, el bon to de les exportacions espanyoles de béns i serveis (han incrementat el 7,6% l'últim any) podria veure's truncat per l'apreciació de l'euro, el resultat de les negociacions del Brexit i una tendència proteccionista en el comerç internacional.

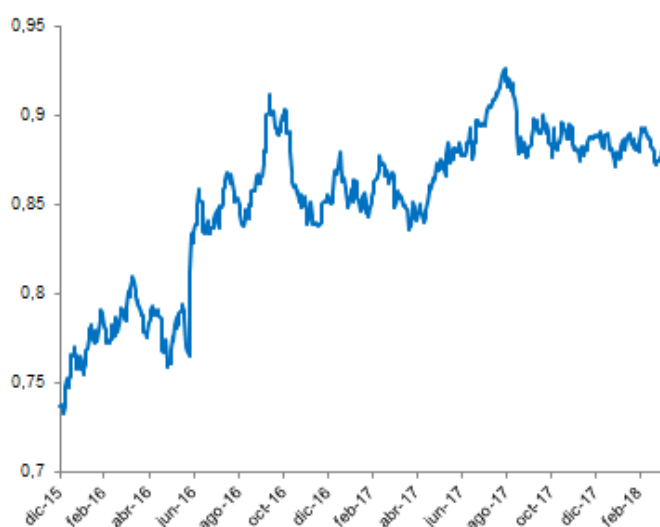
El turisme ha exercit un paper important en la recuperació econòmica. Espanya s'ha situat com el segon país del món en nombre de visitants estrangers. Però l'augment de turistes no només es deu a l'oferta turística, sinó també a la inestabilitat en els països de l'arc mediterrani. Espanya continua sent una destinació turística més dedicada al volum que a la rendibilitat, amb una demanda centrada en el continent europeu. Els visitants d'altres continents i el mercat d'alt poder adquisitiu tenen potencial de creixement, la qual cosa aportaria estabilitat i diversificació de l'oferta.

L'economia espanyola continua presentant desequilibris interns, com el deute i l'atur, que s'hauran de reduir per afrontar amb més solvència les incerteses que presenta l'entorn. No obstant això, en el curt i mitjà termini és la materialització dels riscos assenyalats en aquest informe els que poden alterar l'evolució econòmica del país.

Riscos del Brexit per a l'economia espanyola

Una vegada assumida la victòria del Brexit, la Unió Europea i el Regne Unit es troben immersos en la fase de negociació que, malgrat les tensions, s'ha prolongat fins a finals de 2020. De moment, els efectes del Brexit han tingut menys impacte de l'esperat, amb una certa depreciació de la lliura i un lleuger increment dels tipus d'interès oficials, que no és necessàriament negatiu per a la seva economia.

Tipus de canvi de la lliura respecte a l'euro (lliures per euro)

Font: elaboració pròpia. Dades de Bloomberg.

Els 10 socis comercials més grans amb qui el Regne Unit té dèficit comercial (milions \$)

Alemanya	41.728
Xina	37.305
Holanda	22.224
Noruega	19.611
Bèlgica	12.499
Itàlia	11.250
Canadà	7.929
Estats Units	7.772
Polònia	7.248
Vietnam	6.170

El Regne Unit té una dependència elevada del sector serveis, el qual ha ajudat a compensar el dèficit estructural de l'economia britànica mitjançant l'entrada de capitals. Per aquesta raó, preocupa una fuga de part d'aquest sector que aprofundiria encara més en la pèrdua de valor de la lliura.

Encara que sovint es parla sobre quin podria ser el substitut europeu de la City financera de Londres, el cert és que un *hub* financer global requereix un funcionament juridicolegal, un *know-how* econòmic i regulador i una confiança institucional difícil d'imitar. És possible que si Londres decau, es produeixi un desplaçament de l'activitat financera a Nova York o a altres centres globals, encara que l'activitat necessàriament europea pugui traslladar-se a ciutats del continent.

Una part important dels socis comercials amb qui el Regne Unit presenta un dèficit comercial significatiu són membres de la Unió Europea, entre aquests Espanya, que té un superàvit superior als 7,5 mil milions d'euros. La pèrdua de poder adquisitiu dels ciutadans britànics suposaria una caiguda en les exportacions d'aquests països. El 2017, Espanya ha exportat per valor de 18,9 mil milions d'euros.

Les conseqüències del Brexit no es limitarien a les exportacions, sinó que també afectarien el consum realitzat pels turistes britànics i pels britànics residents a Espanya amb ingressos del Regne Unit. El turisme britànic aporta prop de 17 mil milions anuals a l'economia espanyola, més que el de qualsevol altra nacionalitat.

La simple suma de les xifres de superàvit comercial i turisme, sense considerar altres capítols com pot ser la inversió estrangera, apunta a un pes sobre el PIB espanyol entorn del 2%. A això se li haurien d'afegir els efectes paral·lels que tindria l'impacte en la resta de l'economia europea i la seva translació a Espanya. En conseqüència, en cas de no arribar a bon terme les negociacions, és probable que s'hagin de reestimar les xifres projectades del PIB nacional algunes desenes a la baixa.

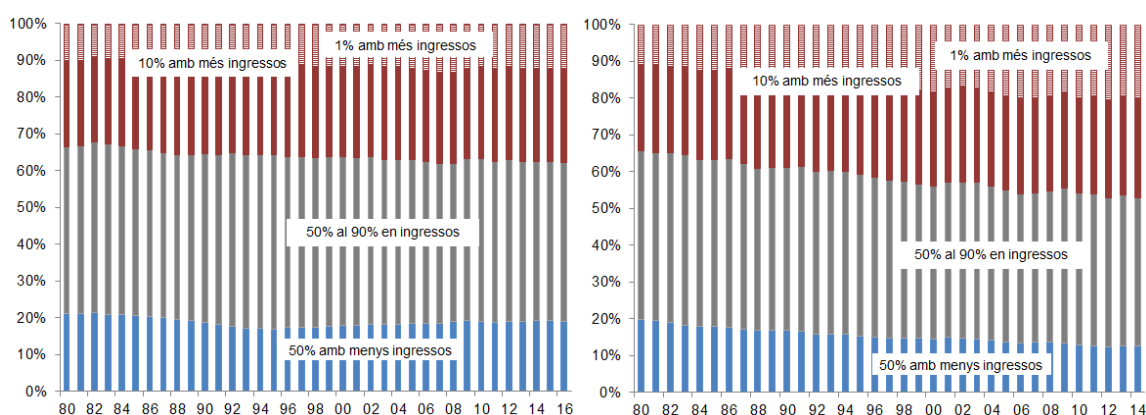
La desigualtat en els ingressos

Són diverses les organitzacions internacionals que venen alertant que la desigualtat en les economies avançades entre les persones amb més i menys ingressos ha evolucionat a l'alça en les últimes dècades.

Percentils de participació en la distribució dels ingressos (abans d'impostos)

Europa

Estats Units

Font: elaboració pròpia. Dades de World Inequality Database

Encara que l'increment de la desigualtat és anterior a la crisi, durant aquesta s'ha agreujat la situació. Els canvis han estat especialment dràstics als Estats Units.

La propensió marginal al consum (quina quantitat més es destina al consum si augmenten en un euro els ingressos) és diferent entre nivells de riquesa. L'FMI mostrava que un increment en la participació de l'1% en el 20% amb rendes més altes resta un 0,08% del creixement en un període de 5 anys. En canvi, un increment de la participació en els ingressos del 20% de les rendes més baixes tendeix a potenciar el creixement. L'increment de la desigualtat en la distribució de la renda s'associa a més riscos en els àmbits social, polític i econòmic.

La transformació del sector bancari

La crisi financera internacional va provocar l'inici de gairebé una dècada de nova regulació sobre el sistema bancari. El nou marc regulador persegueix evitar que aquesta es repeteixi, o que els seus costos recaiguin sobre el ciutadà.

La situació de tipus d'interès de la zona euro en nivells negatius ha anat drenant la rendibilitat del sector bancari. El deteriorament dels marges d'interessos ha vingut acompanyat de l'augment dels requeriments de capital i l'amplitud de la nova regulació, que comporta incrementar els costos de la fitxa bancària. Davant d'aquesta situació, les autoritats han tendit a advocar per una concentració més gran del sector.

La pressió reguladora sovint no ha tingut en compte el principi de proporcionalitat i ha tractat de la mateixa manera les entitats sistèmiques com les que no. La concentració dins del sistema bancari suposa una menor competència i una pèrdua en termes de diversificació, a part de la problemàtica que implica la liquidació ordenada d'una entitat d'aquestes dimensions. Un augment de la granularitat milloraria la resiliència del sector en el seu conjunt.

A partir de la crisi financera, s'ha produït una pèrdua de confiança dels ciutadans en les entitats financeres, i el consumidor tendeix a fixar-se cada vegada més en factors no només econòmics. Els escàndols que han envoltat el sector han provocat que molts ciutadans atorguin un valor més gran a aquelles entitats que desenvolupen el negoci bancari assumint principis de responsabilitat social.

A més, la digitalització de l'activitat bancària implica que el contacte personal entre la banca i els seus clients es vagi diluint, amb la qual cosa es passaria a una estandardització dels serveis bancaris que podria arribar a assimilar-los a un tipus de *commodities*. En aquest entorn, han aparegut nous competidors que, en comptes de provar d'oferir un servei financer global i evitant els costos reguladors de la fitxa bancària, proven d'oferir serveis especialitzats, com poden ser les nombroses *fintech* dedicades als serveis de pagaments. El sistema financer espanyol ha respost a aquest repte a través del llançament de les seves pròpies *start-up fintech*, com pot ser la plataforma Bizum de pagament amb el mòbil. D'altra banda, el pes de la tecnologia en l'empresa bancària creix any rere any.

En un entorn tecnològic del qual es desconeix si serà disruptiu o de canvi gradual, en principi estaran més ben posicionades aquelles entitats que disposin de múltiples fonts de generació de marges i que hagin adaptat els seus models de relació amb el client.

2. Perfil de risc del Grup

Els canvis en el sector financer esdevinguts en els últims anys han posat de manifest la importància crucial que té per a les entitats financeres la gestió adequada dels seus riscos. Per al Grup Caixa d'Enginyers, la gestió del risc constitueix un pilar essencial de la seva estratègia competitiva, tenint per objectiu la preservació dels seus nivells de solvència i impulsant, al seu torn, el desenvolupament del negoci.

En un entorn macroeconòmic que planteja reptes importants, en particular per l'escenari de tipus d'interès negatius i el seu efecte en el marge d'interessos, és rellevant destacar les capacitats que aporta el model de negoci dut a terme pel Grup Caixa d'Enginyers per sustentar la rendibilitat futura.

El Grup Caixa d'Enginyers ha mantingut un creixement estable i constant, prioritzant la qualitat del servei, la diversificació en les fonts d'ingressos i la prudència en l'assumpció de riscos.

L'esmentat creixement estable i constant ha permès al Grup crear un equip professional que s'ha mostrat capaç de fer front a l'increment en els requeriments d'informació reguladora i possibilita l'adaptació necessària de la infraestructura tecnològica a la transformació digital de la banca.

El Grup Caixa d'Enginyers ha sortit reforçat de la crisi financer en gran manera gràcies al seu perfil de risc i al seu model de negoci, i ha mantingut una bona posició davant de possibles inestabilitats derivades de la situació econòmica, la qual cosa es posa de manifest en les fortaleeses següents:

- **Sòlida posició de capital.** Caixa d'Enginyers compta amb una de les ràtios de solvència més altes del sector financer espanyol, i situa la ràtio CET1 *fully loaded* en el 16,16% (mínim regulador per Pilar 1 del 5,75%, incloent-hi el coixí de conservació de capital).
- **Disponibilitat de liquiditat.** Molt sòlida posició de liquiditat, tant immediata com estructural, fruit del perfil socioeconòmic del soci i del model de negoci, situant la ràtio LCR en el 218% (mínim regulador del 80%).
- **Prudència en la concessió.** El crèdit s'atorga a socis amb bona capacitat de pagament, fet que permet mantenir una elevada qualitat de l'actiu i uns nivells de morositat significativament per sota de la mitjana sectorial.
- **Àmplies garanties.** El percentatge d'operacions amb garantia real sobre el crèdit a la clientela total és d'un 78,91%, a tancament de l'exercici 2017.
- **Bones cobertures.** Caixa d'Enginyers cobreix les possibles incerteses futures que es puguin derivar de l'activitat creditícia, i manté, a finals de 2017, una ràtio de cobertura de la dubtositat del 54,28%.

- **Qualitat de la cartera d'inversions.** Prop de la meitat de les inversions són en deute públic, mentre que les titulitzacions hipotecàries originades per Caixa d'Enginyers, amb la millor qualificació creditícia del sector, representen el 38,26% de la cartera.
- **Capacitat de resposta.** En cas de situacions complexes en els mercats financers, es disposa d'àmplies plusvàlues latents en les posicions existents.
- **Diversificació del negoci.** El Grup Caixa d'Enginyers ha potenciat la diversificació de les seves fonts d'ingressos mitjançant l'increment del pes de la gestió d'actius i del negoci assegurador.
- **Qualitat de servei.** La qualitat de servei és un pilar estratègic essencial de l'Entitat, la qual cosa ha permès al llarg dels anys fidelitzar el soci i estar en una bona posició competitiva en períodes d'estancament econòmic.

Al capítol 8 es presenten els riscos principals als quals està exposada Caixa d'Enginyers, es detallen les magnituds rellevants i es descriu la gestió duta a terme per l'Entitat, la qual cosa ajuda a una completa comprensió del perfil de risc del Grup Caixa d'Enginyers.

El Consell Rector de l'Entitat estableix el sistema de gestió del risc del Grup que es compon d'un sistema de govern i organització de la funció de riscos, un marc d'apetència pel risc, un model de gestió que inclou l'autoavaluació i el seguiment integral dels riscos i una assignació adequada de recursos humans i tecnològics per a la gestió i supervisió efectiva del model.

La identificació, el mesurament, la gestió, així com el control i el seguiment dels riscos inherents a l'activitat del Grup, es constitueixen com a objectius fonamentals, sempre dins d'un marc d'optimització de la gestió global dels riscos, incloent-hi principalment el risc de crèdit i de contrapart, els riscos estructurals de tipus d'interès i de liquiditat, el risc de mercat, el risc operacional, els riscos de compliment i blanqueig de capitals i el risc de reputació.

El Consell Rector considera adequats els mecanismes de gestió de riscos del Grup, estant els sistemes de gestió de riscos d'acord amb el perfil i l'estratègia del Grup.

Principals magnituds

16,04%

Common Equity Tier 1 Ràtio (CET1)

1.003 milions

Actius ponderats per risc

La **solvència** se situa per sobre dels requeriments legals (5,75% en CET1 per Pilar 1) i manté una posició de fortalesa que facilita el creixement futur i aporta confiança al soci.

54,28%

Ràtio de cobertura

3,33%

Ràtio de morositat

El Grup Caixa d'Enginyers cobreix perfectament les possibles incerteses que es poguessin derivar de l'**activitat creditícia** presentant una morositat molt per sota del sector.

5.750 milions

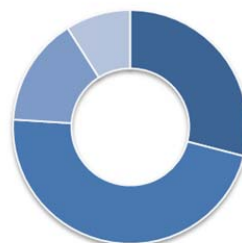
Volum de negoci

0,44%

ROA

7,92%

ROE

- Inversió creditícia
- Gestió d'actius i patrimonis
- Sector assegurances, fons de pensions
- Altres operacions amb la clientela

Diversificació

L'estratègia de diversificació del negoci, amb les activitats bancàries, de gestió d'actius, assegurances i planificació financera, permet superar l'estrenyiment del marge d'interessos.

Principals magnituds

314 milers

VaR 99% a un dia

400 milers

TailVaR 99% a un dia

El **risc de mercat** es manté en nivells baixos.

0,91%

Sensibilitat del valor econòmic

1,21%

Sensibilitat del marge

El **risc de tipus d'interès** es manté en nivells prudents.

128%

Ràtio de liquiditat estructural

730 milions

Liquiditat disponible a dia

218%

Ràtio de cobertura de liquiditat (LCR)

127%

Ràtio de finançament estable net (NSFR)

Folgada **posició de liquiditat** fruit de l'estratègia de negoci del Grup, del perfil dels socis i de la seva elevada fidelitat amb l'Entitat (mínim LCR regulador: 80%).

3. Requeriments generals d'informació

3.1. El marc del Comitè de Basilea

La regulació bancària elaborada pel Comitè de Basilea es basa en tres pilars:

Pilar 1

Càlcul dels **requisits mínims de capital** per risc de crèdit, per risc de crèdit de contrapart, per risc de mercat i per risc operacional.

Pilar 2

Procés **de revisió de capital**. S'avalua si es requereix capital addicional per cobrir els requeriments de Pilar 1. Les entitats realitzen una avaluació interna (autoavaluació de capital).

Pilar 3

Disciplina de mercat. Principis de divulgació d'informació de riscos i capital per promoure la transparència i la bona gestió dels riscos.

-
- Requeriments generals d'informació
 - Polítiques i objectius de la gestió dels riscos
 - Solvència
 - Recursos propis computables
 - Requeriments de recursos propis
 - Principals riscos
 - Informació sobre remuneracions

3.2. Context regulador

La directiva europea relativa a la solvència de les entitats de crèdit i la seva supervisió (Directiva 2013/36/EU, d'ara endavant CRD IV) i el reglament que desenvolupa els requisits prudencials de les entitats de crèdit (Reglament 575/2013/EU, d'ara endavant CRR) constitueixen la implementació a nivell europeu de les recomanacions del Comitè de Basilea, conegudes com a Basilea III, d'aplicació des de l'1 de gener de 2014. La directiva requereix adopció per part dels Estats membres, mentre que el reglament és directament aplicable. Els dos documents, juntament amb la transposició nacional de la directiva i els desenvolupaments normatius que els acompanyen, constitueixen el que d'ara endavant se citarà com a normativa de solvència.

L'adopció nacional d'aquesta nova directiva europea es va abordar a través de l'RDL 14/2013, pel qual el dret espanyol s'adaptava a la normativa de la Unió Europea en matèria de supervisió i solvència d'entitats financeres, i posteriorment es publicava la Llei 10/2014, de 26 de juny, sobre ordenació, supervisió i solvència. El Reial Decret 84/2015, de 13 de febrer, desplega la Llei 10/2014, que introdueix les principals novetats de la CRD IV en matèria de govern corporatiu i política de remuneracions. Així mateix, aporta disposicions addicionals relacionades amb la solvència, aclareix l'aplicació de certs articles de la CRR i desenvolupa el règim de coixins de capital i les facultats supervisores del Banc d'Espanya.

El Banc d'Espanya, a través de la Circular 2/2014, de 31 de gener, d'acord amb les facultats conferides per la CRR a les autoritats competents nacionals, va fer ús d'algunes de les opcions reguladores de caràcter permanent previstes en la CRR, generalment per permetre una continuïtat en el tractament que la normativa espanyola havia donat a determinades qüestions abans de l'entrada en vigor de l'esmentat reglament comunitari. A més, la Circular 2/2016, de 2 de febrer, completa l'adaptació de l'ordenació jurídica espanyola a la CRD IV i la CRR, principalment amb l'exercici d'opcions reguladores permanents relatives a les administracions públiques, la definició dels coixins de capital, la definició de l'organització interna i la concreció de les obligacions d'informació al mercat.

Amb l'aplicació de Basilea III, les entitats necessiten disposar d'un nivell més alt de capital i de més qualitat, incrementant-se les deduccions i revisant els requeriments de determinats actius. Els requeriments establerts per les normes anteriors s'incrementen amb l'establiment de coixins de capital *buffers*, així com amb requeriments específics en matèria de liquiditat i palanquejament. L'aplicació dels coixins de capital segueix un calendari d'implantació gradual establert en la CRR, i es van aplicar per primera vegada l'any 2016.

L'objectiu d'aquest informe és complir amb els requisits d'informació al mercat del Grup Consolidable Caixa d'Enginyers que estableixen la part vuitena de la CRR, seguint les directrius del Pilar III de Basilea, i la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya.

D'acord amb la Política d'Informació al Mercat aprovada pel Consell Rector de Caixa d'Enginyers celebrat el dia 4 de juny de 2009¹, aquest informe ha estat elaborat, per al període anual finalitzat el 31 de desembre de 2017, per l'Àrea de Gestió Global del Risc i aprovat pel Consell Rector de Caixa d'Enginyers, amb prèvia verificació del Departament d'Auditoria Interna.

Determinada informació requerida per la normativa en vigor, que s'ha d'incloure en aquest informe, es presenta, d'acord amb l'esmentada normativa, referenciada als comptes anuals consolidats de l'exercici 2017 del Grup Caixa d'Enginyers. A la pàgina web de Caixa d'Enginyers (www.caixa-enginyers.com) i al Registre Mercantil es poden consultar aquests comptes anuals consolidats. Així mateix, aquesta "Informació amb rellevància prudencial" es pot consultar a la mateixa pàgina web.

Cal destacar que, amb data 1 d'octubre de 2016, van entrar en vigor les modificacions de l'annex IX de la Circular 4/2004, realitzades a través de la Circular 4/2016, de 27 d'abril, del Banc d'Espanya, per la qual es desenvolupa el marc general de gestió del risc de crèdit i els aspectes relacionats amb la seva comptabilitat i, en particular, amb l'estimació de les cobertures de les pèrdues per risc de crèdit. L'estimació de les esmentades cobertures canvia a partir de l'1 de gener de 2018, amb l'adopció de la Norma Internacional d'Informació Financera 9, sobre la classificació i valoració dels actius i passius financers i la comptabilitat de cobertures, en substitució de la NIC 39 (veure Nota 1.2 dels comptes anuals consolidats).

Finalment, el passat 8 de desembre el Comitè de Basilea va finalitzar la reforma del marc de capital, anomenada Basilea III. Les principals modificacions se centren en els models interns, el mètode estàndard de risc de crèdit, el marc de risc de mercat, el risc operacional i la ràtio de palanquejament. La seva data d'implementació és l'1 de gener de 2022, si bé incorpora un calendari transitori.

3.3. Caixa d'Enginyers i societats que formen el Grup Caixa d'Enginyers

Veure Apartat 1.1 dels comptes anuals consolidats.

3.4. Diferències entre Grup Consolidable a efectes de solvència i a efectes comptables

La informació que es presenta en aquest informe correspon al Grup Consolidable d'Entitats de Crèdit (d'ara endavant, el Grup Consolidable), l'entitat dominant del qual és Caixa d'Enginyers.

¹ El Consell Rector de Caixa d'Enginyers ha aprovat successives modificacions, l'última en el Consell Rector celebrat el dia 5 de maig de 2016, per a la seva adaptació als nous requisits d'informació incorporats en la normativa de solvència.

A continuació, es resumeixen les diferències principals relatives al perímetre de consolidació i als diferents mètodes de consolidació aplicats entre el Grup Consolidable, definit d'acord amb allò que disposa la CRR i per al qual es presenta la informació continguda en aquest informe, i el Grup Econòmic d'Entitats de Crèdit Caixa d'Enginyers, definit d'acord amb allò que disposa l'apartat tercer de la norma tercera de la Circular 4/2004, de 22 de desembre, del Banc d'Espanya i modificacions successives (conjuntament d'ara endavant, la Circular 4/2004).

- En l'elaboració dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2017 del Grup Caixa d'Enginyers, totes les empreses dependents s'han consolidat aplicant el mètode d'integració global, amb independència de si compleixen o no els requisits per ser considerades com a consolidables per la seva activitat, tenint en compte, per tant, el Grup Econòmic d'Entitats de Crèdit Caixa d'Enginyers, definit d'acord amb allò que disposa l'apartat tercer de la norma tercera de la Circular 4/2004.
- No obstant això, a efectes de l'aplicació dels requisits de solvència, en la informació corresponent al Grup Consolidable només s'han consolidat mitjançant l'aplicació del mètode d'integració global, tal com aquest mètode de consolidació és definit a la Circular 4/2004, les societats dependents que són, al seu torn, entitats consolidables per la seva activitat. Per la seva part, les entitats dependents del Grup no consolidables per la seva activitat s'han valorat mitjançant l'aplicació del mètode de la participació, tal com aquest mètode de valoració és definit a la norma quarantena novena de la Circular 4/2004, aplicant la deducció dels recursos propis quan se supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb la CRR.

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2017, de les societats dependents del Grup Consolidable a les quals s'ha aplicat, a efectes de l'elaboració de la informació consolidada en l'aplicació dels requisits de solvència, el mètode d'integració global.

Raó social
Caixa Enginyers Gestió, SGIIC, SAU
Consumidors i Usuaris dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda.
Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, SLU

A continuació, es presenta el detall de la participació propietat del Grup Consolidable, en data 31 de desembre de 2017, pertanyent al seu grup econòmic, tal com aquest és definit a la Circular 4/2004, el tractament de la qual, a efectes de solvència, consisteix en la deducció directa de la participació comptable que supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb allò que disposen els articles 48 i 49 de la CRR.

Raó social

Caixa Enginyers Vida, Companyia d'Assegurances i Reassegurances, SAU

Finalment, es presenta el detall de la participació propietat del Grup Consolidable, en data 31 de desembre de 2017, considerada com a entitat associada, tal com aquest concepte és definit a la Circular 4/2004, el tractament de la qual, a efectes de solvència, consisteix en la deducció directa de la participació comptable que supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb allò que disposen els articles 48 i 49 de la CRR.

Raó social

Norbolsa, SV, SA

3.5. Altra informació de caràcter general

En data 31 de desembre de 2017, no hi ha cap impediment de caràcter material, pràctic o jurídic, a la transferència immediata de fons propis o al reemborsament de passius entre les entitats dependents del Grup Consolidable i l'Entitat, i no hi ha constància de cap fet que faci pensar que puguin existir aquests impediments en el futur.

A més dels requeriments de recursos propis mínims als quals es troba subjecte el Grup Consolidable, existeixen diverses entitats del Grup Caixa d'Enginyers que es troben subjectes a requeriments de recursos propis a nivell individual. En data 31 de desembre de 2017, les entitats esmentades complien amb els requeriments de recursos propis a nivell individual establerts per les diferents normatives que els són d'aplicació.

D'altra banda, l'Entitat compleix, de manera individual, en data 31 de desembre de 2017, amb les obligacions de requeriments de recursos propis mínims per raó de risc de crèdit i de dilució, per risc de contrapart, per risc de posició i liquidació de la cartera de negociació, per risc de canvi i de posició en or² i per risc operacional, i amb els requisits de govern corporatiu intern i els límits a la concentració de grans riscos.

Cal destacar que el Grup Consolidable no fa ús de les exempcions previstes a efectes de solvència en relació amb el compliment dels requeriments de recursos propis, per la qual cosa es compleix tant a nivell individual com consolidat.

² En data 31 de desembre de 2017, el Grup Consolidable no manté cap posició en or.

4. Estructura i organització de la gestió dels riscos

En aquest capítol es detallen els principis que faciliten una gestió eficaç del risc, i el sistema, govern i estructura de la gestió de riscos, incloent-hi els mecanismes de Control Intern, Administratiu i Comptables d'acord amb la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya.

4.1. Concepte i propòsit del Control Intern

El Grup Caixa d'Enginyers adopta el concepte de Control Intern que el Comitè de Supervisió Bancària de Basilea va incloure en el document a consulta relatiu a les orientacions sobre els Principis de Govern Corporatiu per als bancs: «El conjunt de normes i controls que regulen l'estructura operativa i organitzativa d'un banc, incloent-hi els procediments de *reporting* i les funcions de gestió del risc, compliment normatiu i auditoria interna.»

D'altra banda, en relació amb el propòsit de Control Intern dins del Grup i en línia amb allò que ha establert el Committee of Sponsoring Organizations (COSO) i reprès a la Guia sobre Control Intern publicada per l'Autoritat Bancària Europea (EBA), el Control Intern en el Grup Caixa d'Enginyers està dissenyat amb la finalitat de detectar i evitar les possibles desviacions dels objectius, d'obtenir una informació, financera i no financera, fiable i de complir les lleis i normes que li siguin aplicables.

4.2. Principis

El Consell Rector manifesta en la Política de Gestió del Risc que el Sistema de Gestió del Risc requereix per al seu desenvolupament l'aplicació de principis que facilitin una gestió eficaç del risc, i es consideren com a fonamentals els següents:

- **Sostenibilitat.** La missió del Grup Caixa d'Enginyers és aportar als socis valor sostenible, i aquesta sostenibilitat ha de basar-se en les polítiques i bones pràctiques de gestió del risc.
- **Qualitat en la gestió.** El risc és inherent al negoci del Grup Caixa d'Enginyers i, per això, s'ha d'establir una gestió del risc professionalitzada, robusta i present en tota l'organització.
- **Responsabilitat.** La responsabilitat última de la gestió del risc correspon al Consell Rector. El director general de Caixa d'Enginyers és responsable de l'execució de la gestió del risc.
- **Seguiment.** El Grup Caixa d'Enginyers ha de definir el llindar de riscos acceptable i dur a terme el monitoratge del seu perfil de riscos en relació amb el llindar de riscos definit. Els riscos assumits han d'estar identificats i han d'haver-hi mecanismes per al seu mesurament i seguiment.

- **Compromís.** La gestió del risc requereix la implicació de tota l'organització. El Grup fomenta la cultura del risc traslladant els criteris de gestió del risc als diferents nivells de l'organització a través dels mecanismes de comunicació interna, incloent-hi la formació i la normativa.
- **Independència.** La funció que té encomanada la gestió i control dels riscos ha de ser independent de la funció comercial i de les àrees de negoci.

4.3. Sistema de Gestió del Risc

El Grup Caixa d'Enginyers estableix un Sistema de Gestió del Risc que es compon dels elements següents:

- Un sistema de govern i organització de la funció de riscos que compta amb una definició adequada de rols i responsabilitats, un cos de comitès i estructures de delegació, un model de tres línies de defensa i un sistema de control intern coherent amb la naturalesa i magnitud dels riscos.
- Un Marc d'Apetència pel Risc, integrat a la Política de Gestió del Risc i aprovat pel Consell Rector, que determina els riscos i el seu nivell, que el Grup està disposat a assumir per assolir els seus objectius de negoci.
- Un model de gestió que inclou l'autoavaluació dels riscos, el seu seguiment integral, la planificació dels riscos i la solvència, la comunicació interna i pública i un cos normatiu que regula la seva gestió.
- Una assignació adequada de recursos humans i tecnològics per a la gestió i supervisió efectiva del model.

4.4. Marc de d'Apetència pel Risc

El Marc d'Apetència pel Risc és el marc global a través del qual l'apetència pel risc es fixa, comunica i monitora, per a la qual cosa es requereixen polítiques, procediments, sistemes i controls. Defineix explícitament els límits amb què poden operar els gestors de l'Entitat. El Marc d'Apetència pel Risc del Grup Caixa d'Enginyers té les característiques següents:

- Alineament amb la missió, la visió, els valors i els eixos estratègics de Caixa d'Enginyers.
- Alineament amb el pla estratègic i de negoci de l'Entitat.
- Recerca d'un perfil de risc mitjà-baix.
- Formulació clara, concisa, *forward looking* i gestionable.

- Definició explícita dels límits amb què poden operar els gestors.
- Manteniment d'un excés raonable de capital i liquiditat.

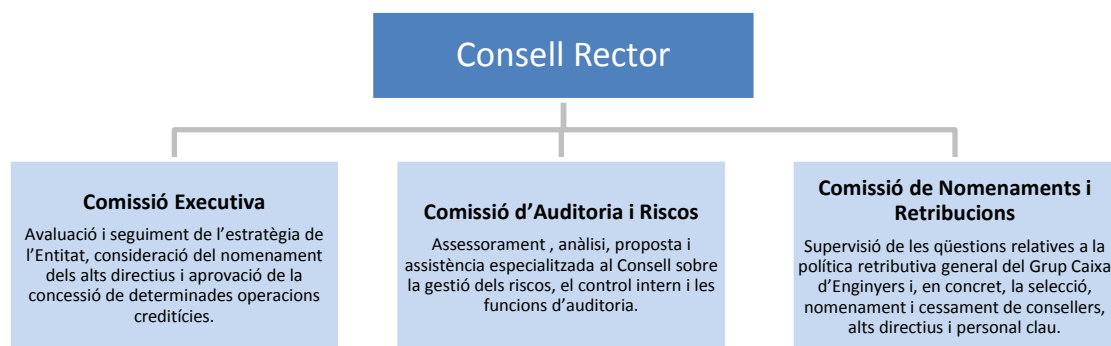
4.5. Establiment de Polítiques de Gestió del Risc i Control Intern

El Consell Rector, com a màxim òrgan d'administració de Caixa d'Enginyers, ha aprovat les polítiques que garanteixen l'establiment dels mecanismes de control intern i ha considerat els aspectes fonamentals següents:

- Establiment d'un marc de control intern amb funcions de control independents, amb accés directe al Consell i a les seves comissions delegades, i amb assignació clara de responsabilitats.
- Establiment i aprovació per part del Consell de polítiques i procediments per identificar, mesurar, seguir, mitigar i informar dels riscos i les concentracions de riscos associades.
- Establiment d'una funció de control de riscos independent que participi en l'elaboració de l'estratègia de riscos i decisions de gestió de riscos, que garanteixi que els processos de mesurament, avaluació i seguiment de riscos de l'Entitat siguin els adequats, informant periòdicament a la Comissió Delegada del Consell Rector.
- Assignació d'un director de riscos amb les facultats suficients i independència de la funció d'assumpció de riscos i amb responsabilitat exclusiva sobre la funció de control del risc.
- Establiment d'una política de compliment i d'una funció de compliment permanent, independent i eficaç que informi la Comissió Delegada del Consell Rector.
- Establiment d'una política i d'un procés d'aprovació de productes nous en què participa, entre d'altres, la funció de control de riscos i de compliment normatiu.
- Anàlisi dels diferents informes de riscos reportats per la direcció de la funció de riscos, els quals han de ser precisos, exhaustius, clars i utilitzats en la gestió.
- Establiment d'una funció d'auditoria interna eficaç i correctament dimensionada, i independent de la resta de les àrees de l'Entitat, que informi la Comissió Delegada del Consell Rector.
- Aplicació del marc de les tres línies de defensa, sent les àrees de negoci i de suport les encarregades en primera instància d'executar i, si s'escau, d'establir procediments de control adequats.

4.6. Govern corporatiu de riscos

4.6.1. Estructura de la governança

4.6.1.1. Consell Rector

El Consell Rector és l'òrgan col·legiat de govern, gestió i representació de l'Entitat. Es compon de tretze membres titulars, president, vicepresident, secretari i deu vocals. Tots els components són consellers independents, i cap d'ells no té la condició de conseller executiu. Dotze dels membres són elegits, d'entre els socis, per l'Assemblea General, en votació secreta i pel nombre de vots més alt. El membre restant és un treballador de l'Entitat.

Activitats del Consell Rector

El Consell Rector de Caixa d'Enginyers ha efectuat un seguiment periòdic dels sistemes d'informació i control de riscos a través de la informació reportada a les comissions delegades pels directius de l'Entitat. Entre d'altres qüestions sobre aquestes activitats, destaquen l'anàlisi i revisió de la situació financera, patrimonial i econòmica de l'Entitat a través de la revisió i anàlisi dels principals indicadors i magnituds en matèria de riscos. D'altra banda, ha examinat i, si s'escau, aprovat operacions creditícies; també ha revisat i aprovat, si s'escau, l'informe d'autoavaluació de capital, l'informe de l'expert extern, l'informe d'autoavaluació del risc en matèria de prevenció del blanqueig de capitals i aquest Informe. Així mateix, ha revisat les principals activitats i resultats de l'Àrea de Control Intern de l'Entitat. Finalment, cal destacar les tasques de desenvolupament i aprovació de polítiques i reglaments en matèria de govern corporatiu de l'Entitat, les quals estan alineades amb les pràctiques generalment acceptades en el sector i amb les exigències reguladores en la matèria.

Selecció del Consell Rector

La política de selecció i nomenaments aprovada pel Consell Rector recull l'avaluació de la idoneïtat del candidat, segons determinats requisits d'honorabilitat professional, i té en compte aspectes com la trajectòria, l'experiència i els coneixements, els quals han de ser adequats a les funcions que han d'exercir. L'esmentada política articula mecanismes perquè el Consell, en el seu conjunt, disposi de les competències adequades per desenvolupar les seves funcions i dur a terme un bon govern de l'Entitat, tenint en compte la seva escala, volum i complexitat.

Així mateix, es preveu que el Consell tingui una composició diversa en gènere i experiència professional que permeti una àmplia varietat d'opinions i perspectives.

4.6.1.2. Comissió Executiva

La [Comissió Executiva](#) és un òrgan, constituït al si del Consell Rector, amb facultats delegades per aquest Consell de forma temporal o permanent relacionades amb la direcció i administració de l'Entitat, llevat d'aquelles que per imperatiu legal i/o estatutari resultin indelegables.

La composició i designació de la Comissió serà d'acord amb allò que estableixen els [Estatuts Socials](#) de l'Entitat.

Així mateix, la Comissió es reunirà tantes vegades com calgui (amb un mínim de 12 vegades l'any) per al bon funcionament de l'Entitat i per tractar de forma ordinària o extraordinària els assumptes sobre les qüestions delegades pel Consell, bàsicament en matèria de recursos humans, altes i baixes de socis i determinades operacions creditícies.

4.6.1.3. Comissió d'Auditoria i Riscos

Aquest òrgan delegat del Consell Rector es constitueix segons acord del Consell Rector l'octubre de 2014, en compliment de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit. Les seves funcions principals, recollides en un [reglament](#) propi de funcionament, són les d'assessorament, anàlisi, proposta i assistència especialitzada al Consell dins del seu àmbit d'actuació, especialment en matèries relatives al sistema de govern, compliment i de control intern, informació financera, polítiques i models de gestió i control de riscos, així com competència i independència de l'auditor de comptes. La [Comissió](#) està formada per cinc membres, existint la figura de president i secretari.

4.6.1.4. Comissió de Nomenaments i Retribucions

Aquest òrgan delegat del Consell Rector es constitueix segons acord del Consell Rector l'octubre de 2014, en compliment de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit. Les seves funcions principals, recollides en un [reglament](#) propi de funcionament, són les de proposar, informar i supervisar les qüestions relatives a la política retributiva general del

Grup Caixa d'Enginyers, la selecció, nomenament i cessament de consellers, alts directius, personal clau i les funcions de control intern de l'Entitat, així com d'assistència especialitzada al Consell dins del seu àmbit d'actuació. La [Comissió](#) està formada per cinc membres, existint la figura de president i secretari, i s'hi inclou el conseller laboral.

4.6.1.5. Alta Direcció

L'Alta Direcció (Direcció General) participa activament en el sistema de control intern de Caixa d'Enginyers i està informada constantment per part de totes les funcions encarregades de supervisar la seva efectivitat. Així mateix, la Direcció General de Caixa d'Enginyers és, al seu torn, la representant de l'Entitat davant del SEPBLAC.

4.6.2. Comitès de gestió

El Grup compta amb un cos de comitès constituïts per a l'adequada gestió del negoci, entre els quals cal destacar, per la seva implicació en la gestió dels riscos i en matèria de solvència, els següents:

- **Comitè de Direcció:** és l'òrgan encarregat de la direcció executiva del Grup Caixa d'Enginyers i, a aquest efecte, amb facultats generals en matèria d'organització i gestió del Grup i coordinació de les diferents àrees de negoci i altres àrees de suport i control.
- **Comitè Delegat:** és un òrgan, constituït al si del Comitè de Direcció, amb facultats delegades per aquest Comitè, de forma permanent, en relació amb la gestió i el seguiment de les seves funcions.
- **Comitè de Política Global del Risc:** és el principal comitè a nivell executiu de la gestió del risc i el que estableix els principis generals per mesurar, gestionar i informar dels riscos del Grup. Realitza el seguiment del Marc d'Apetència pel Risc i del Quadre de Comandaments de Risc.
- **Comitè ALM:** és el responsable de la gestió de la cartera bancària, dins de les atribucions donades pel Consell Rector en la Política de Gestió d'Actius i Passius i la Política de Gestió del Risc de Liquiditat del Grup. S'encarrega de la gestió activa del risc de tipus d'interès i l'estructura de balanç, a partir del seguiment de l'exposició de l'Entitat i la presa de posicions encaminades a gestionar l'esmentada exposició, de definir l'estructura de finançament i de gestionar els riscos de liquiditat.
- **Comitè de Control Intern:** és l'òrgan responsable de l'adopció de les mesures necessàries per a l'adequada avaluació i gestió del risc operacional. A través d'aquest Comitè queden vertebrats els tres nivells de responsabilitat en què es basa el model organitzatiu de risc operacional de l'Entitat (Funcions de Negoci i Suport, Funció de Risc Operacional i Funció d'Auditoria Interna).

- **Comitè de Política Creditícia:** vetlla pel compliment dels objectius de la Política Creditícia del Grup, analitza l'activitat creditícia de l'Entitat i la relació de la seva evolució amb els elements externs i determina les modificacions en l'aplicació dels elements interns.
- **Comitè de Crèdits:** analitza i, si s'escau, aprova la concessió, modificació i cancel·lació d'operacions el risc de les quals no supera els límits fixats pel Consell Rector.
- **Comitè de Mercats Financers:** és l'òrgan responsable de la coordinació entre el *front*, el *middle* i el *back office*, realitzant el seguiment de les inversions financeres del Grup, la distribució d'instruments financers i la situació de liquiditat.
- **Comitè de Seguretat i Salut:** vetlla pel compliment de les disposicions vigents per a la prevenció dels riscos laborals, així com de la legislació en matèria de seguretat i higiene, promovent per a això les mesures oportunes.
- **Comitè de Risc de Reputació:** realitza el seguiment dels riscos de reputació existents i futurs, defineix les polítiques en la matèria per a la seva elevació i supervisa les diferents mètriques en indicadors de control del risc de reputació.
- **Comitè de Plans de Recuperació i Resolució:** coordina l'elaboració del pla de recuperació i la seva elevació, així com revisa la provisió d'informació sobre resolució a l'Autoritat Nacional de Resolució.

A més, reporten al Comitè de Direcció: el Comitè Executiu, el Comitè de Negoci, el Comitè de Supervisió i Seguiment d'Immables Adjudicats, el Comitè MiFID-RIC/AM, el Comitè de Qualitat i el Comitè de Prevenció del Blanqueig de Capitals.

4.7. Estructura de la funció de riscos

4.7.1. Model de Tres Línies de Defensa (3LD)

El Grup Caixa d'Enginyers, en la seva voluntat de mesurar i gestionar de forma òptima, eficaç i eficient els seus riscos, així com d'alinejar-se amb les millors pràctiques generalment acceptades, i amb els criteris de supervisió dels organismes als quals està sotmesa la seva activitat, dins del seu model de gestió de riscos i de control intern, té la voluntat d'establir l'esmentat model de les 3LD basant-se en el següent:

El model de les Tres Línies de Defensa distingeix tres grups (o línies) que participen en una gestió efectiva de riscos:

- ✓ Les funcions que són **propietàries dels riscos** i els gestionen.
- ✓ Les funcions que **supervisen els riscos**.
- ✓ Les funcions que proporcionen **assegurament independent**. En el cas de Caixa d'Enginyers, aquesta funció l'assumeix íntegrament Auditoria Interna.

Primera Línia de Defensa

Com a Primera Línia de Defensa, les **àrees de negoci i/o operatives** són propietàries dels riscos i els gestionen. La primera línia és responsable de mantenir un control intern efectiu i d'executar procediments de control sobre els riscos. Pel fet que assumeix el model de les 3LD, el Grup promou i avança en l'assignació a la Primera Línia de Defensa de la responsabilitat d'identificar, avaluar, controlar i mitigar els riscos en el seu àmbit d'actuació.

Segona Línia de Defensa

Els òrgans de govern i l'Alta Direcció estableixen diverses funcions de gestió de riscos i compliment per **ajudar a crear i/o monitorar els controls de la Primera Línia de Defensa**. Les funcions específiques comprenen:

- Una **funció de gestió de riscos**, emparada per diversos comitès interns multidisciplinaris per al suport al monitoratge i presa de decisions, que facilita i supervisa la implementació de pràctiques efectives de gestió de riscos per part de la Primera Línia de Defensa, i que l'assisteix en la definició de l'objectiu d'exposició al risc, en l'establiment de polítiques i procediments per al seu control i en la presentació adequada d'informació relacionada amb riscos a tota l'organització (Alta Direcció, òrgans de govern i/o organismes supervisors).
- Una **funció de compliment** per tal de monitorar diversos riscos específics com ara l'incompliment de lleis i regulacions aplicables (*requirements*), així com regulació interna autoimposada (*commitments*), les dues relacionades, així mateix, amb el risc de conducta. Aquesta funció, emparada igualment per diversos comitès interns multidisciplinaris de supervisió d'ajuda en la presa de decisions, reporta directament a l'Alta Direcció i a òrgans de govern i, de vegades, directament als organismes supervisors.
- Una **funció de seguretat**, que monitora i supervisa els riscos relacionats amb el Sistema de Gestió de la Seguretat Integral, en l'àmbit de la seguretat de la informació, incloent-hi el ciberrisc, en l'àmbit de la seguretat patrimonial, incloent-hi el sistema de prevenció i detecció del frau (tant intern com extern), i en l'àmbit de la seguretat laboral.
- Una **funció de control** que monitora riscos financers, així com **l'emissió de la informació financera**. L'esmentada funció, a Caixa d'Enginyers, s'ubica dins de l'Àrea de Finances, com a suport a l'Alta Direcció i a òrgans de govern en el control de la confecció i emissió d'informació financera i de gestió.

Les responsabilitats de les funcions de la Segona Línia de Defensa són:

- Donar suport a l'elaboració de polítiques pel que fa a la definició de rols, responsabilitats i controls. Aquesta funció inclou assistir en el desenvolupament de processos i controls per a la gestió de riscos.

- Proporcionar marcs per a la gestió de riscos i identificar canvis en l'apetència al risc aprovat pel Consell.
- Proporcionar guia i formació en processos de gestió de riscos.
- Monitorar la implementació de pràctiques efectives de gestió de riscos per part de la Primera Línia de Defensa.
- Informar i assessorar la Primera Línia de Defensa en novetats i canvis en els escenaris reguladors i de riscos.
- Monitorar l'adequació i efectivitat del control intern, l'exactitud i integritat de la informació, el compliment de les lleis i regulacions (tant internes com externes) i el remei oportú de deficiències, si s'escau.

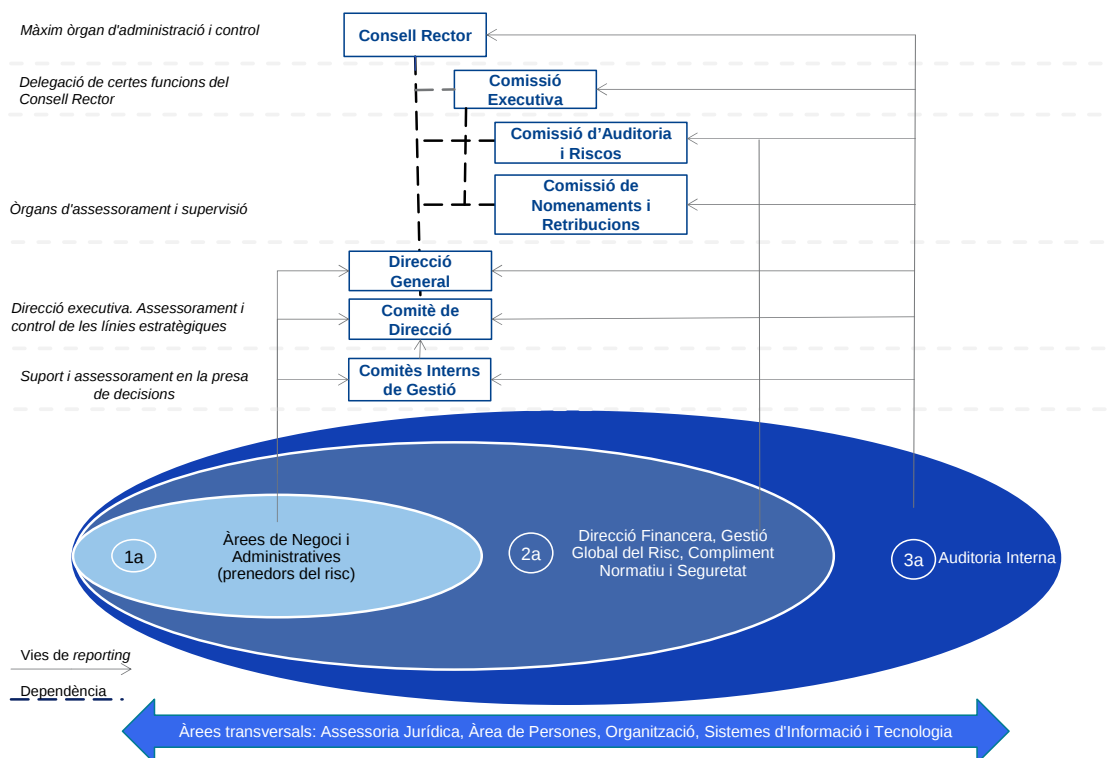
Tercera Línia de Defensa

Auditoria Interna proporciona als òrgans de govern i a l'Alta Direcció un **assegurament comprensiu** basat en el nivell d'independència més alt dins de Caixa d'Enginyers.

L'Auditoria Interna proveeix **assegurament sobre l'efectivitat del sistema de control intern i la gestió de riscos**, incloent-hi la manera en què la Primera i Segona Línies de Defensa assoleixen els seus objectius de gestió de riscos i control. L'abast d'aquest assegurament, que és reportat als òrgans de govern i a l'Alta Direcció, cobreix:

- Un rang ampli de processos, incloent-hi l'eficiència i efectivitat de les operacions, salvaguarda d'actius, confiabilitat i integritat dels processos de report i compliment amb lleis, regulacions, polítiques, procediments i contractes.
- Tots els elements dels marcs de gestió de riscos i control intern, que inclouen: ambient de control intern, tots els components del marc de gestió de riscos de l'Entitat (per exemple, identificació de riscos, avaluació de riscos i resposta), informació, comunicació i monitoratge.
- L'Entitat i el Grup Consolidable en el seu conjunt: àrees de negoci i operatives –incloent-hi processos de negoci com vendes, màrqueting, àrees de *product manager*, operacions i *back office*- com també funcions de gestió de riscos, compliment, control de la informació financera, seguretat i/o control pressupostari, entre d'altres.

Caixa d'Enginyers estableix i manté una **funció d'auditoria interna independent** amb personal adequat i competent. Les responsabilitats de la funció d'auditoria interna es desenvolupen en l'apartat dedicat a la descripció del departament d'Auditoria Interna.

4.7.2. Àrees i departaments responsables

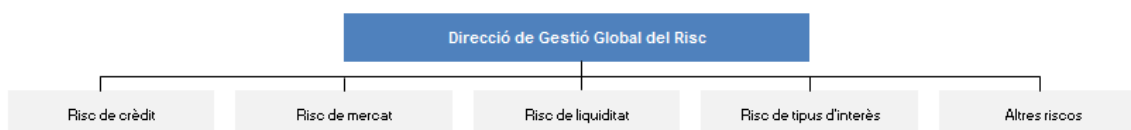
Atesa la seva rellevància en l'estructura i organització de la gestió dels riscos, a continuació es descriuen les principals àrees i departaments responsables de les Tres Línies de Defensa.

4.7.2.1. Gestió Global del Risc

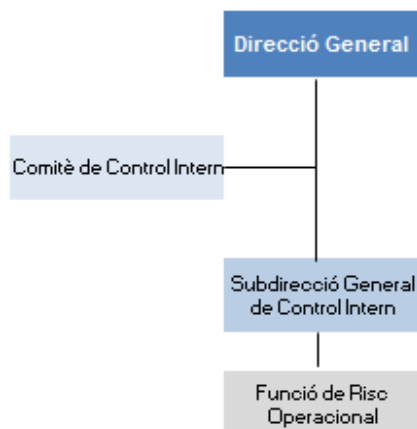
La Direcció de Gestió Global del Risc s'integra a l'organigrama de l'Entitat en dependència directa de la Direcció General, d'acord amb el principi d'independència de la funció de riscos. Així mateix, reporta directament a la Comissió d'Auditoria i Riscos. Forma part de la Segona Línia de Defensa.

La Direcció de Gestió Global del Risc és la que monitora de forma integral la gestió del risc del Grup.

L'organització funcional de la Direcció de Gestió Global del Risc es mostra en el diagrama següent.

Pel que fa al risc operacional, aquest és monitorat, en primera instància, per la funció de risc operacional, en dependència jeràrquica de la Subdirecció General de Control Intern, d'acord amb l'estructura organitzativa que es mostra en el diagrama següent:

Cal afegir que la funció de risc operacional informa la Direcció de Gestió Global del Risc de forma continuada, tenint, a més, aquesta Direcció representació en el Comitè de Control Intern, al qual reporten els diferents Departaments de l'Àrea de Control Intern.

Les funcions principals d'aquesta àrea, d'acord amb les referides anteriorment per a la Segona Línia de Defensa, es poden resumir de la manera següent:

- Proporcionar una visió integral dels riscos del Grup.
- Vetllar per l'adequació dels nivells de risc assumits al perfil de riscos del Grup.
- Identificar els riscos als quals s'exposa el Grup, incloent-hi aquells riscos que es puguin estar desenvolupant, les concentracions de riscos que poguessin existir i altres situacions que requereixin examinar-se.
- Avaluar l'adequació dels recursos propis als requeriments actuals i futurs de les diferents exposicions.
- Verificar el compliment de l'estructura de límits aprovada en les polítiques de risc.
- Definir les polítiques de risc rellevants per a la seva aprovació. Coordinar i promoure l'establiment de polítiques i procediments de risc.
- Analitzar escenaris i *stress testing* a l'efecte de valorar els impactes d'escenaris futurs i alternatius.

- Coordinar els processos d'avaluació de l'adequació del capital intern i de la liquiditat interna (ICAAP i ILAAP).
- Coordinar l'Informe d'Autoavaluació del Capital i de la Liquiditat i la Informació amb Rellevància Prudencial.

4.7.2.2. Compliment Normatiu

El departament de Compliment Normatiu monitora i assessora el Grup sobre la gestió correcta del risc de conducta i compliment, amb l'abast que es determina en la Política de Compliment Normatiu. A més, monitora i assessora el Grup sobre la correcta definició i aplicació de codis, normes i criteris de conducta encaminats a prevenir pràctiques empresarials de caràcter il·lícit o contràries als bons usos i pràctiques bancàries, especialment les encaminades a la protecció del client bancari i/o del mercat. Forma part de la Segona Línia de Defensa.

Les funcions principals d'aquest departament, d'acord amb les referides anteriorment per a la Segona Línia de Defensa, es poden resumir de la manera següent:

- Funció de risc operacional.
- Activitats de la Unitat Operativa de Prevenció del Blanqueig de Capitals i monitoratge del seu compliment efectiu.
- Identificar i avaluar periòdicament els riscos de compliment normatiu en les diferents àrees de negoci i contribuir a la seva gestió de forma eficient.
- Establir un programa de supervisió i control actualitzat (s'hi inclouen, entre altres, la participació i supervisió en el llançament de nous productes, els mecanismes de protecció a l'inversor, la prevenció del blanqueig de capitals i finançament del terrorisme i el compliment de les normes de conducta en l'àmbit del mercat de valors).
- Assegurar-se de l'existència de sistemes d'informació eficaços que confirmen que el personal coneix les obligacions, riscos i responsabilitats que es deriven de la seva actuació i la normativa aplicable a les funcions que li siguin assignades.
- Assessorar i sensibilitzar el personal de la importància de l'observança dels procediments desenvolupats per al compliment de la normativa.
- Participar en el disseny i control de l'observança de les polítiques i procediments relacionats amb el sistema retributiu del personal implicat directament en la prestació de serveis d'inversió, serveis i productes bancaris i auxiliars.

- Assessorar i assistir els òrgans de govern i a l'Alta Direcció en matèria de compliment normatiu.

De conformitat amb la Directiva de Solvència II, Caixa Enginyers Vida té integrat en el seu sistema de govern la funció clau de compliment normatiu.

4.7.2.3. Àrea de Finances

La Direcció Financera reporta directament a la Direcció General. La funció de planificació financera i el departament de Control de Gestió i Pressupostari, dependents de la Direcció Financera, integren les funcions de control financer i comptable. Formen part de la Segona Línia de Defensa. Les seves funcions principals, d'acord amb les referides anteriorment per a la Segona Línia de Defensa, es poden resumir de la manera següent:

- Analitzar l'evolució de la normativa comptable i fiscal i guiar les accions a emprendre per garantir el compliment de les obligacions comptables i fiscals.
- Analitzar i assessorar les diferents àrees/departaments de l'Entitat/filials del Grup sobre criteris de comptabilització o sobre qualsevol casuística que requereixin.
- Controlar el conjunt de relacions de les filials del Grup amb l'Entitat (condicions contractuals entre les dues, seguiment del compliment de les estipulacions pactades...).
- Assegurar el compliment dels requeriments d'informació garantint la fiabilitat de la informació elaborada.
- Desenvolupar i enfortir un sistema efectiu de controls comptables, fiscals i financers en el Grup.
- Controlar i supervisar la correcció dels principals registres comptables, tenint en compte la normativa vigent.
- Elaborar informes de seguiment que permetin analitzar i detectar qualsevol incidència en l'elaboració dels estats financers, així com analitzar-ne l'evolució.
- Elaborar la projecció anual del balanç i el compte de resultats i realitzar el seguiment i anàlisi del compliment de les esmentades projeccions.

4.7.2.4. Seguretat

El departament de Seguretat, dependent de la Subdirecció General de Control Intern, forma part de la Segona Línia de Defensa i du a terme les funcions següents:

- Participar en la definició de l'estratègia i els objectius de seguretat de l'Entitat, garantint la seva alineació amb les directrius estratègiques de l'Entitat.
- Identificar i gestionar els requisits aplicables a la funció de seguretat, tant derivats de l'entorn legal com de les parts interessades.
- Redactar i mantenir polítiques, normatives internes i procediments que permetin complir els requisits de seguretat identificats.
- Participar en projectes interns o en la contractació de serveis a tercers per identificar els requisits de seguretat aplicables i validar el seu compliment.
- Analitzar els riscos de seguretat que afectin l'activitat de l'Entitat i gestionar el seu tractament.
- Identificar potencials casos de delictes, males pràctiques o negligències, investigar-los i documentar-los.
- Gestionar el contacte amb les FFCCSE per col·laborar en la seva funció i per traslladar-los els casos que requereixin la seva intervenció.
- Exercir activitats d'auditoria i control en el seu àmbit de responsabilitat per validar les vulnerabilitats existents i l'eficiència dels controls.
- Gestionar la contractació i prestació de serveis específics de seguretat.

4.7.2.5. *Back Office Centralitzat*

L'àrea de *Back Office* Centralitzat, en dependència jeràrquica de la Direcció General, forma part de la Primera Línia de Defensa i du a terme, entre d'altres, les funcions següents relatives al control administratiu:

- Seguiment i control de les operacions d'actiu, passiu, valors i mitjans de pagament.
- Identificar punts febles en l'operativa i promoure, si s'escau, propostes de millora.
- Control d'estocs d'efectiu a les oficines i als caixers automàtics.
- Control de proveïdors, compres i factures a pagar.

4.7.2.6. Auditoria Interna

El departament d'Auditoria Interna, que s'ubica organitzativament en dependència jeràrquica de la Subdirecció General de Control Intern i actua amb independència de la resta d'àrees i unitats de negoci, vetlla perquè les polítiques, mètodes i procediments siguin adequats, s'implantin efectivament i es revisin regularment. Constitueix la Tercera Línia de Defensa.

Les seves principals funcions i responsabilitats són:

- Actuar en concordança amb les normes internacionals reconegudes per a la pràctica de l'auditoria interna.
- Tenir una línia de report activa i efectiva amb els òrgans de govern.
- Proporcionar un nivell d'assegurament òptim sobre l'eficàcia dels processos i controls, així com el compliment de les polítiques i procediments interns.
- Establir, aplicar i mantenir un pla d'activitats d'auditoria interna, tenint en compte totes les activitats i el sistema de governança.
- Incloure en el pla d'activitats qualsevol tasca o projecte especial sol·licitat pels òrgans de govern.
- Emetre accions correctores i/o oportunitats de millora basant-se en el resultat del treball realitzat, de conformitat amb el pla d'auditoria i per a les quals els responsables de la seva implantació han d'establir plans d'acció de resolució.
- Establir un procés de seguiment de les recomanacions de les auditories per assegurar que les accions hagin estat implantades eficaçment.
- Reportar a un nivell suficientment alt per ser capaç d'exercir les seves funcions de manera independent. En concret, reportar de forma periòdica als òrgans de govern sobre el compliment del pla d'activitats, així com el resultat de les activitats realitzades i els aspectes més rellevants i significatius detectats.

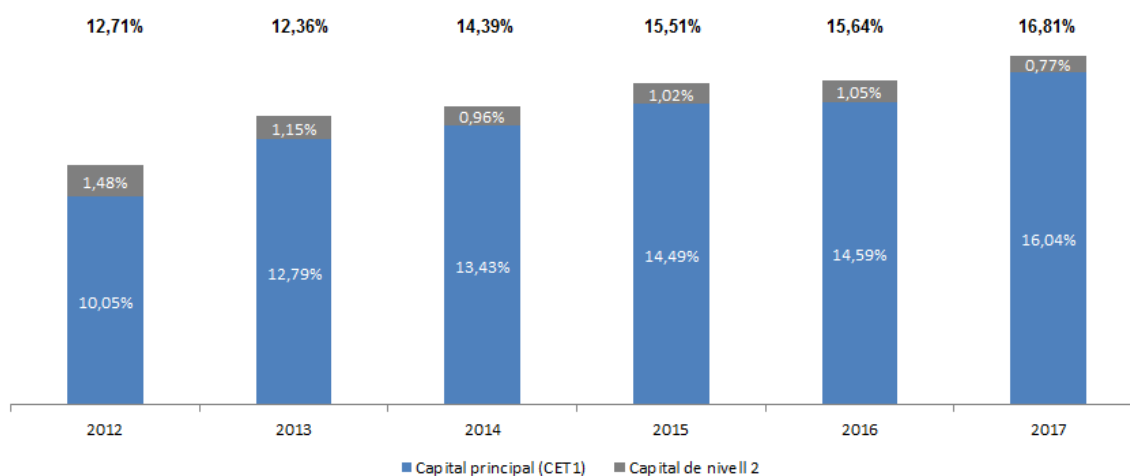
5. Solvència

La taxa reduïda de morositat, la col·lateralització elevada del crèdit, la fortalesa de les provisions constituïdes i l'exposició reduïda a altres riscos, juntament amb una estructura adequada de recursos propis, es tradueixen en el nivell elevat de solvència del Grup.

La ràtio de capital total mesura la relació entre els requeriments de capital i els recursos propis i, d'acord amb la CRR i la CRD IV, ha de ser, a tancament de 2017, superior al 9,25%. Per la seva banda, la ràtio Common Equity Tier 1 (CET1) mesura la relació entre els requeriments de capital i el capital de nivell 1 ordinari i s'ha de situar per sobre del 5,75%.

A tancament de l'exercici 2017, la ràtio de capital total se situa en el 16,81% i la ràtio CET1 en el 16,04% (15,71% i 14,94%, respectivament, sense incloure els resultats assignables a reserves), amb la qual cosa les dues ràtios es mantenen substancialment per sobre del mínim exigít normativament i per la supervisió (Pilar 1 i 2 de Basilea).

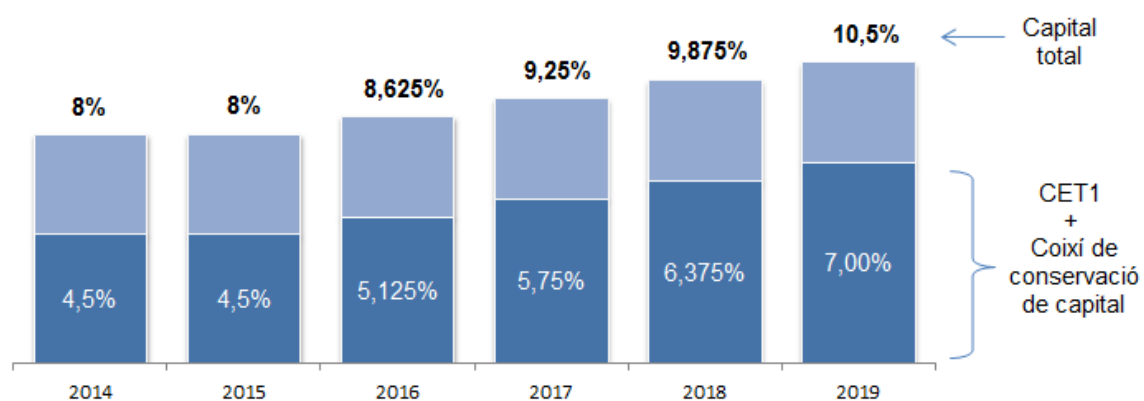
Coeficient de solvència consolidat

Les xifres comparatives de l'exercici 2013 van ser reexpressades per l'aplicació primerenca de la CINIIF 21.

Amb l'aplicació de Basilea III, s'exigeix a les entitats que comptin amb un nivell més alt de capital i de més qualitat, incrementant-se les deduccions i revisant els requeriments de determinats actius. Els requeriments de capital s'incrementen amb l'establiment de coixins de capital *buffers*, l'aplicació dels quals segueix un calendari d'implantació gradual establert en la CRR, i es van aplicar per primera vegada l'any 2016.

Requeriments de capital

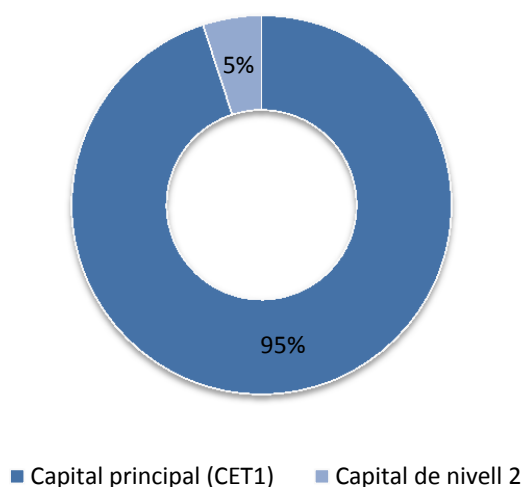

En percentatge	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Capital de nivell 1 ordinari (CET1)	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Coixí de conservació de capital	-	-	0,625	1,25	1,875	2,5
CET1 + Coixí de conservació de capital	4,5	4,5	5,125	5,75	6,375	7,0
Ràtio de capital	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Ràtio de capital + Coixí de conservació de capital	8,0	8,0	8,625	9,25	9,875	10,5

6. Recursos propis computables

Els fons propis del Grup Consolidable estan formats per més d'un 90% per capital de nivell 1 ordinari, fet que atorga més fortalesa a la solvència de Caixa d'Enginyers.

Distribució dels recursos propis computables

6.1. Resum de les principals característiques dels elements computables

El Grup Consolidable computa com a recursos propis computables els elements que es defineixen així en la normativa de solvència i considera les seves deduccions corresponents.

Els recursos propis bàsics o capital de nivell 1 ordinari (CET1) es caracteritzen per ser components dels recursos propis que poden ser utilitzats immediatament i sense restricció per a la cobertura de riscos o de pèrdues quan se'n produeixin, estant registrada la seva quantia lliure de tot impost previsible en el moment en què es calcula. Aquests elements mostren una estabilitat i permanència en el temps, a priori, superior que la dels recursos propis de segona categoria, els quals s'expliquen en el següent paràgraf. Tal com es detalla en l'apartat 6.2 següent, els recursos propis bàsics del Grup Consolidable, en data 31 de desembre de 2017, estan formats per:

- Aportacions dels socis al capital.
- Reserves efectives i expresses: les generades amb càrrec a beneficis quan el seu saldo sigui creditor i aquells imports que, sense passar pel compte de resultats, s'hagin de comptabilitzar dins del compte de "Resta de reserves" d'acord amb allò que preveu la Circular 4/2004.

- Interessos minoritaris: participacions representatives dels interessos minoritaris que corresponguin a accions ordinàries de les societats del Grup Consolidable, en la part que es trobi efectivament desemborsada i amb els límits establerts per la CRR.
- Resultat net auditat de l'exercici, descomptat l'import previsible de la remuneració dels títols cooperatius.

Els recursos propis bàsics es troben corregits per les deduccions següents, ajustades al calendari d'adaptació gradual: actius intangibles, actius de fons de pensions de prestacions definides i instruments de capital de nivell 1 ordinari d'ens del sector financer (per l'import que supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb allò que disposen els articles 48 i 49 de la CRR).

Per la seva banda, es consideren recursos propis de segona categoria o capital de nivell 2 els definits en la part segona, capítol IV, secció I de la normativa de solvència, amb els límits i deduccions establerts en la secció segona del mateix capítol. Aquests recursos propis, si bé s'ajusten a la definició de recursos propis establerta en la normativa vigent, es caracteritzen per tenir, a priori, més volatilitat i/o menys grau de permanència que els elements considerats com a recursos propis bàsics. Tal com es desglossa en l'apartat 6.2 següent, en data 31 de desembre de 2017, els recursos propis de segona categoria del Grup Consolidable estan formats per la cobertura genèrica sobre exposicions al risc d'insolvències determinada d'acord amb les modificacions de l'annex IX de la Circular 4/2004, realitzades a través de la Circular 4/2016, i en la part que no excedeixi de l'1,25% pels riscos ponderats segons el mètode estàndard que hagin servit de base per al càlcul de la cobertura.

6.2. Import dels recursos propis

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2017, dels recursos propis computables del Grup Consolidable, indicant cada un dels seus components i deduccions.

Concepte	Import
Capital	72.613
Reserves d'exercicis anteriors (inclou reserves de revaloració)	86.291
Menys: valors propis	-4.141
Resultat de l'exercici atribuït a l'Entitat Dominant	9.387
Ajustos per valoració computables	17.586
Interessos minoritaris	1.623
Deduccions (amb ajustos transitoris)	-22.367
Actius intangibles	-12.616
Actius de fons de pensions de prestacions definides	-94
Instruments de capital de nivell 1 ordinari del sector financer	-9.657

Capital de nivell 1 ordinari (CET1)	160.993
Ajustos per risc de crèdit general pel mètode estàndard	7.658
Capital de nivell 2	7.658
Capital total	168.651

En milers d'euros

6.3. Conciliació del capital comptable i el capital regulador

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2017, de la conciliació entre els elements del capital, a efectes de la normativa de solvència, i els fons propis i els elements del balanç dels estats financers auditats del Grup, a efectes de la normativa comptable.

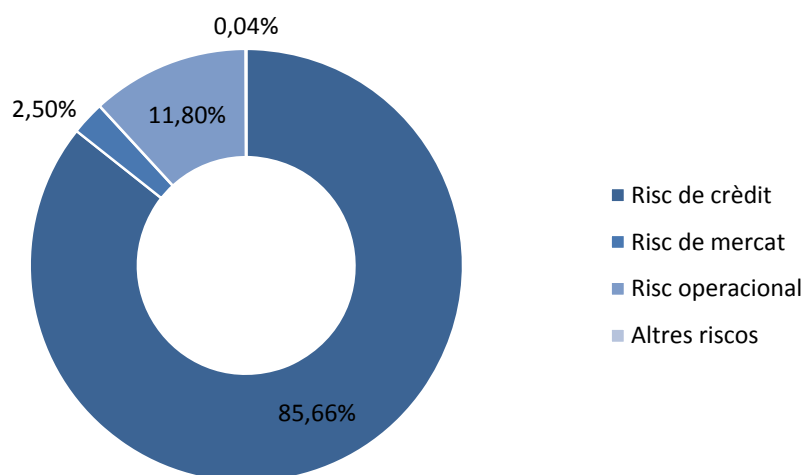
CONCILIACIÓ				
Concepte	Balanç comptable	Capital regulador	Diferència	Origen
Capital	72.613	72.613	0	
Reserves d'exercicis anteriors (inclou reserves de revaloració)	86.196	86.291	-95	Ajustos i eliminacions per diferències en el mètode de consolidació
Menys: valors propis	-4.257	-4.141	-116	Ajustos i eliminacions per diferències en el mètode de consolidació
Resultat de l'exercici atribuït a l'Entitat Dominant	12.253	9.387	2.866	Retribució del capital als socis
Total fons propis (EEFF)	166.805			
Ajustos per valoració	22.423	21.982	441	Pèrdues i guanys actuàrials i altres ajustos de consolidació
Interessos minoritaris	1.634	1.623	11	Ajustos transitoris (es computa el 80% del resultat en el capital regulador)
Total patrimoni net (EEFF)	190.862			
Deducció per actius intangibles		-12.616		
Actius intangibles	15.770	15.770		
Ajust transitori a la deducció		3.154		
Deducció per actius de fons de pensions de prestacions definides		-94		
Actius de fons de pensions de prestacions definides	117	117		
Ajust transitori a la deducció		23		
Deducció per instruments de capital de nivell 1 ordinari del sector financer		-9.657		
Instruments de capital de nivell 1 ordinari del sector financer	26.514	26.514		
Import no deduït (article 48 de la CRR)		16.857		
Total deduccions		-22.367		
Ajustos per guanys i pèrdues no realitzats (ajustos per valoració no computables com a recursos propis bàsics)		-4.396		
Capital de nivell 1 ordinari (CET1)		160.993		
Ajustos per risc de crèdit general pel mètode estàndard (cobertura genèrica)		7.658		
Capital de nivell 2		7.658		
Capital total		168.651		

En milers d'euros

7. Requeriments de recursos propis

A continuació, es mostra la distribució dels requeriments de recursos propis per tipus de risc el 31 de desembre de 2017.

Distribució dels requeriments de recursos propis

Com es pot apreciar, el risc del Grup que comporta més consum de capital continua sent el risc de crèdit, seguit pel risc operacional.

Cal destacar que en l'import total de requeriments per risc de crèdit s'inclouen les posicions en titulitzacions.

S'inclou el requeriment per risc d'ajust de valoració del crèdit (CVA, Credit Value Adjustment) en els derivats, tal com estableix l'article 382 de la CRR, que representa un pes del 0,04% sobre el total de requeriments de recursos propis mínims.

7.1. Requeriments de recursos propis per risc de crèdit i contrapart

A continuació, es presenta l'import dels requeriments de recursos propis mínims del Grup Consolidable per raó del risc de crèdit (incloses les posicions en titulitzacions), en data 31 de desembre de 2017, calculat, per a cada una de les categories d'exposició detallades a l'article 112 de la CRR a les quals s'ha aplicat el mètode estàndard, com un 9,25% de les exposicions ponderades per risc.

Categoria de risc	Requeriments de recursos propis
Administracions centrals i bancs centrals	276
Administracions regionals i autoritats locals	-
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	336
Bancs multilaterals de desenvolupament	-
Organitzacions internacionals	-
Institucions financeres	4.332
Empreses	8.673
Minoristes	10.060
Exposicions garantides amb immobles	41.784
Exposicions en situació de mora	2.957
Exposicions d'alt risc	-
Bons garantits	153
Exposicions en renda variable	141
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	237
Altres exposicions	10.561
Total requeriments per risc de crèdit calculats pel mètode estàndard	79.510

En milers d'euros

Així mateix, els requeriments corresponents al risc de contrapart es troben ja inclosos dins del desglossament anterior. L'import d'aquesta exposició per risc de contrapart és poc significatiu respecte a l'exposició total per risc de crèdit consolidable.

Cal esmentar la Llei 14/2013, de 27 de setembre, de suport a emprenedors i la seva internacionalització, a través de la qual s'assumeix plenament la definició de PIME establerta en la Recomanació 2003/361/CE, assemblant-se per tant la definició de PIME a la vigent en l'àmbit europeu, i s'aplica un factor corrector de 0,7619 dels requisits de recursos propis per risc de crèdit de petites i mitjanes empreses que compleixin allò que preveu l'article 501.2 de la CRR. Per al Grup Consolidable, l'aplicació d'aquest factor corrector ha representat, en data 31 de desembre de 2017, una correcció dels requeriments de recursos propis mínims del Grup Consolidable de 2.549 milers d'euros (inclosa en el quadre anterior).

7.2. Requeriments de recursos propis per risc de posició i liquidació de la cartera de negociació

Pel que fa al risc de liquidació de la cartera de negociació, atès que el 31 de desembre de 2017 no hi ha operacions que romanguin sense liquidar posteriorment a la data de liquidació acordada i tenint en compte allò que disposa l'article 378 de la CRR, els requeriments de recursos propis per aquest risc es consideren nuls.

Per la seva banda, l'import dels requeriments de recursos propis mínims del Grup Consolidable per risc de preu de la cartera de negociació, en data 31 de desembre de 2017, calculat aplicant una ràtio de capital total de 9,25%, és de 2.319 milers d'euros.

Cal indicar que, a efectes del càlcul dels requeriments de recursos propis associats a la cartera de negociació, el Grup Consolidable considera com a aquest tipus de requeriments aquelles posicions en instruments financers i matèries primeres que es mantenen amb la intenció de negociar o que serveixen de cobertura als elements de l'esmentada cartera, tal com s'indica en la CRR. Malgrat això, en data 31 de desembre de 2017, no existeixen diferències entre la cartera de negociació a efectes de recursos propis i la cartera de negociació a efectes comptables.

Finalment, cal afegir que, a efectes de gestió del risc, per a les posicions a la cartera de negociació es calcula a diari el Valor en Risc, el Tail VaR, el Component VaR i el Marginal VaR. També es realitzen anàlisis diàries d'escenaris basant-se en situacions històriques d'estrès i estrès específic de determinades fonts del risc. Així mateix, es calcula a diari el requeriment de capital pel mètode estàndard.

7.3. Requeriments de recursos propis per risc de tipus canvi i de posició en or

D'acord amb allò que estableix l'article 351 de la CRR, els requeriments de recursos propis per risc de tipus de canvi i or segons el mètode estàndard es calculen multiplicant per 9,25% la suma de les posicions globals netes en divises, or i divises instrumentals, sense tenir en compte el seu signe. En data 31 de desembre de 2017, la posició neta global en divises del Grup Consolidable i la seva posició en or no supera el 2% dels fons propis, amb la qual cosa els requeriments de recursos propis per aquest risc es consideren nuls.

7.4. Requeriments de recursos propis per risc operacional

En data 31 de desembre de 2017, els requeriments de recursos propis mínims per risc operacional del Grup Consolidable, calculat aplicant una ràtio de capital total de 9,25%, ascendeixen a 10.954 milers d'euros. El càlcul d'aquests requeriments s'ha fet seguint el mètode de l'indicador bàsic, segons es defineix a l'article 315 de la CRR. No es considera que existeixin aspectes rellevants que puguin comportar una assignació de capital addicional.

7.5. Requeriments de recursos propis per risc d'ajust de valoració del crèdit

S'entén el Credit Valuation Adjustment (CVA) com l'ajust addicional, afegit al preu lliure de risc dels derivats d'actiu, que reflecteix l'impacte en el valor raonable del risc de crèdit de la contrapart.

En data 31 de desembre de 2017, els requeriments de recursos propis mínims per risc d'ajust de valoració del crèdit ascendeixen a 40 milers d'euros. El càlcul d'aquests requeriments s'ha fet segons allò que estableix l'article 384 de la CRR, multiplicant per 9,25% la suma d'exposició actual més l'exposició potencial futura.

7.6. Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern

El Grup aplica una sèrie de procediments d'identificació, mesurament i agregació de riscos, que li permeten definir i mantenir un nivell de recursos propis (l'"objectiu de recursos propis") d'acord amb els riscos inherents a la seva activitat, amb l'entorn econòmic en el qual opera, amb la gestió i control que fa d'aquests riscos, amb els sistemes de govern que té, amb el seu pla estratègic de negoci i amb les seves possibilitats reals d'obtenció de recursos propis addicionals; és a dir, fa una avaluació del capital intern, tant en el moment actual com en el futur, projectat en funció de la seva planificació. Els procediments d'autoavaluació del capital s'han elaborat d'acord amb la Guia dels Processos d'Autoavaluació del Capital (PAC) i de la Liquiditat (PAL) de les Entitats de Crèdit, de 22 de desembre de 2017, del Banc d'Espanya (d'ara endavant, Guia PACL).

En l'avaluació del seu capital intern en el moment actual, el Grup aplica els següents procediments relacionats amb cada un dels seus riscos:

- Avaluació de les necessitats de capital per risc de crèdit: per avaluar les necessitats de capital per risc de crèdit s'ha aplicat el mètode estàndard establert en la normativa de solvència. Els requeriments de recursos propis mínims associats a aquest risc ascendeixen, en data 31 de desembre de 2017, a 79.510 milers d'euros (vegeu el detall corresponent a l'apartat 7.1 anterior).
- Avaluació de les necessitats de capital per risc de concentració de crèdit: per avaluar les necessitats de capital per risc de concentració de crèdit s'ha aplicat l'opció simplificada, calculant per a això els índexs de concentració sectorial i individual segons allò que estableix la Guia PACL. En data 31 de desembre de 2017, els requeriments de recursos propis mínims per risc de concentració de crèdit del Grup són nuls.
- Avaluació de les necessitats de capital per risc de mercat: per avaluar les necessitats de capital per risc de mercat s'ha utilitzat el mètode estàndard establert en la normativa de solvència. En data 31 de desembre de 2017, els requeriments de recursos propis mínims per risc de mercat ascendeixen a 2.319 milers d'euros, tal com s'indica en els apartats 7.2 i 7.3 anteriors.

- Avaluació de les necessitats de capital per risc operacional: per avaluar les necessitats de capital derivades d'aquest risc s'ha aplicat el mètode de l'indicador bàsic establert en la normativa de solvència. En data 31 de desembre de 2017, els requeriments de recursos propis mínims per risc operacional del Grup són de 10.954 milers d'euros, tal com s'indica en l'apartat 7.4 anterior.
- Avaluació de les necessitats de capital per risc de tipus d'interès estructural de balanç: per avaluar les necessitats de capital associades a aquest risc s'ha aplicat l'opció simplificada, segons es defineix a la Guia PACL. D'acord amb l'esmentat càlcul, en data 31 de desembre de 2017, no procedeix realitzar cap assignació addicional de capital per a aquest risc.

El capital total necessari del Grup s'ha estimat mitjançant l'agregació de les necessitats de capital associades a cada un dels riscos indicats.

Per dur a terme una planificació adequada de les necessitats de capital futures del Grup, s'han realitzat les projeccions corresponents de beneficis i de la seva assignació a reserves, així com de consums de capital derivats dels creixements de l'activitat estimats.

A més, per completar la planificació de solvència introduïda en el paràgraf anterior, el Grup realitza projeccions tant de recursos propis com de necessitats de capital en diversos escenaris adversos, que s'han definit segons les exigències de tensió establertes a la Guia PACL. Els resultats dels exercicis d'estrès realitzats posen de manifest la solidesa del Grup en situacions de tensió, mantenint, a cada moment, unes ràtios de capital que compleixen amb els requisits de Basilea III.

7.7. Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern

El procés d'autoavaluació de la liquiditat analitza els riscos de liquiditat i finançament per tal de mantenir uns nivells de liquiditat adequats a la naturalesa, dimensió i complexitat de les activitats que desenvolupa el Grup, tant en el moment actual com en el futur, d'acord amb la Guia PACL.

El Grup inclou indicadors de liquiditat en el marc d'apetència pel risc, amb els seus controls respectius i procés d'escalat.

També s'ha elaborat un pla de finançament per avaluar les necessitats de finançament d'aquí a tres anys, que conclou que Caixa d'Enginyers disposa d'una folgada posició de liquiditat.

Finalment, es realitzen projeccions en escenaris adversos, segons les exigències de tensió establertes a la Guia PACL, en les quals s'estima l'horitzó de supervivència (període durant el qual es podria fer front als pagaments previstos). Els resultats dels exercicis d'estrès realitzats posen de manifest la solidesa del Grup en situacions de tensió.

8. Principals riscos

8.1. Risc de crèdit

8.1.1. Definició

El **risc de crèdit** correspon a les pèrdues que patiria el Grup en el cas que el deutor no complís amb les seves obligacions contractuals, sigui un soci o altres contraparts. És a dir, és el risc corresponent a l'incompliment de pagament per part del client de les seves operacions de crèdit, préstec o aval, pel que fa als productes financers tradicionals, o bé per part de la contrapart o l'emissor d'altres actius financers com els corresponents a la cartera de renda fixa. És un risc inherent a l'exercici de l'activitat creditícia.

8.1.2. Política creditícia

Caixa d'Enginyers té polítiques, mètodes i procediments establerts per aplicar en la concessió, estudi i documentació de les operacions de risc i el càlcul dels imports necessaris per a la cobertura del risc de crèdit.

Els socis a qui potencialment se'ls pugui concedir crèdit són persones físiques o jurídiques que reuneixin les característiques de solvència econòmica establertes per Caixa d'Enginyers.

En la concessió i seguiment de les operacions, és important fixar l'atenció en els aspectes fonamentals de risc següents:

- La decisió de risc s'ha de basar en la capacitat de devolució.
- La presa de la decisió de risc ha de realitzar-se de forma conjunta, i això s'instrumenta a través de les facultats de concessió.
- L'anàlisi de la sol·licitud ha de ser capaç de desestimar amb promptitud les operacions poc viables i adquirir un profund coneixement de les operacions a plantejar, orientant correctament aquelles que puguin ser viables.
- La finalitat de les garanties és cobrir les contingències imprevistes. No s'han de prendre decisions de risc simplement a partir de les garanties.
- Com més gran sigui la probabilitat de contingències imprevistes (les operacions a llarg termini, en el finançament de noves activitats i en les inversions en general), més gran serà la necessitat d'aportar garanties addicionals.
- Les inversions han de comptar amb una aportació de recursos propis del sol·licitant. El finançament d'inversions no hauria de significar el 100% dels recursos destinats. S'evitarà finançar el sòl.
- La informació facilitada ha de comprovar-se i valorar-se amb actitud crítica.

- El tipus d'operació sol·licitada ha de ser coherent amb la finalitat (terminis, naturalesa, etc.), i la finalitat ha de ser coherent amb la marxa reial del negoci i la pràctica del sector.
- La formalització de les operacions s'ha d'ajustar estrictament a allò que s'ha aprovat, sense alterar els termes.
- El seguiment de riscos s'ha d'orientar cap a l'anàlisi del soci, desenvolupant els processos i eines que permetin tenir una visió completa de tot el seu actiu, sense oblidar el passiu, i realitzar el seguiment global de l'acreditat.
- La remuneració obtinguda amb l'operació o el seu marge ha de ser adequat al risc assumit, desenvolupant els processos i eines que permetin avaluar-ho.
- S'evitarà participar en processos de reestructuració o refinançament d'operacions externes a l'Entitat.
- Les operacions han d'evitar l'excés de concentració individual, col·lectiva i sectorial, establint mecanismes o sistemes de límits que preservin la diversificació de la cartera.
- Quan hi hagi algun conflicte d'interès o vinculació entre l'analista de riscos o les persones amb facultats d'aprovació i el deutor, es traslladarà l'anàlisi o la decisió a persones que actuïn amb independència.

8.1.3. Estructura de límits

L'Entitat considera l'establiment d'una estructura de límits com un element essencial en el control de riscos. L'establiment de límits agilita l'activitat creditícia i redueix el risc potencial. L'estructura de límits aplicada en l'activitat creditícia és d'acord amb el marc d'apetència i tolerància pel risc aprovat pel Consell Rector.

Pel que fa als límits per acreditat, l'Entitat estableix límits en la concessió de préstecs, crèdits i avals a partir d'estimacions de la severitat esperada en cas d'incompliment, ja que en cas d'incompliment la pèrdua no serà necessàriament el total de l'exposició.

Així mateix, l'estructura de límits incorpora:

- Límit màxim de concentració per soci o grup empresarial.
- Límits a l'exposició agregada en grans operacions.
- Límits a la concentració sectorial.
- Límits per pèrdua esperada.

L'anàlisi de la solvència dels socis i de les operacions de crèdit dels productes financers tradicionals és duta a terme i autoritzada pel Comitè de Crèdits de Caixa d'Enginyers, tret d'aquelles operacions que, com que superen uns límits sobre facultats, requereixin l'autorització específica de la Comissió Executiva de Caixa d'Enginyers. Al seu torn, la Comissió Executiva de Caixa d'Enginyers eleva al Consell Rector, a nivell informatiu, tota l'activitat creditícia aprovada per Caixa d'Enginyers.

8.1.4. Mitigació del risc

En funció de la tipologia de l'operació gestionada i les seves característiques, així com de l'anàlisi de la solvència del titular, se sol·licita l'aportació de garanties per assegurar la recuperació del deute, les quals podran ser:

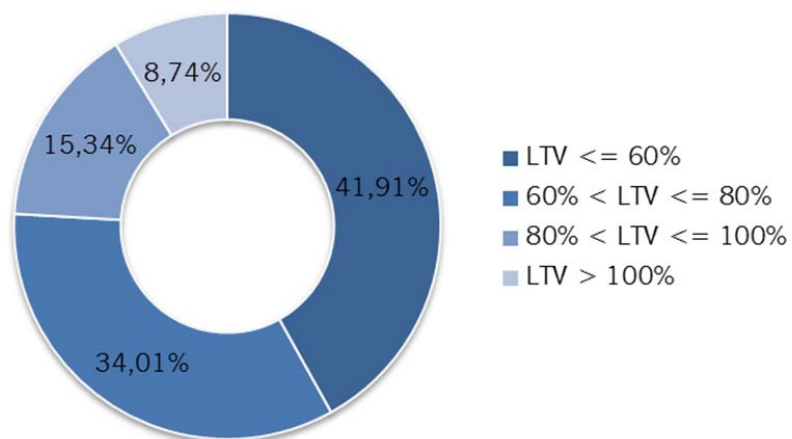
- Garanties personals basades en la solvència del sol·licitant i la seva capacitat de generació d'ingressos econòmics en relació amb el calendari d'amortització de l'operació sol·licitada.
- Avals facilitats per terceres persones relacionades amb el sol·licitant, la solvència econòmica de les quals pugui ser utilitzada per reforçar la garantia personal del sol·licitant.
- Garanties reals sobre béns de qualsevol tipus de propietat del sol·licitant. Per concedir operacions amb aquestes garanties, prèviament serà requisit imprescindible la realització de verificacions sobre la titularitat real i valor econòmic dels béns aportats com a garantia. S'aplica un adequat i independent procés de valoració de les garanties immobiliàries, amb l'objectiu de verificar que no hi hagi defectes, limitacions de domini o qualsevol eventualitat que pogués perjudicar, posteriorment, el desenvolupament de l'operació creditícia.

També es poden utilitzar garanties aportades per organismes públics (per exemple, fons estructurals europeus) per al finançament empresarial.

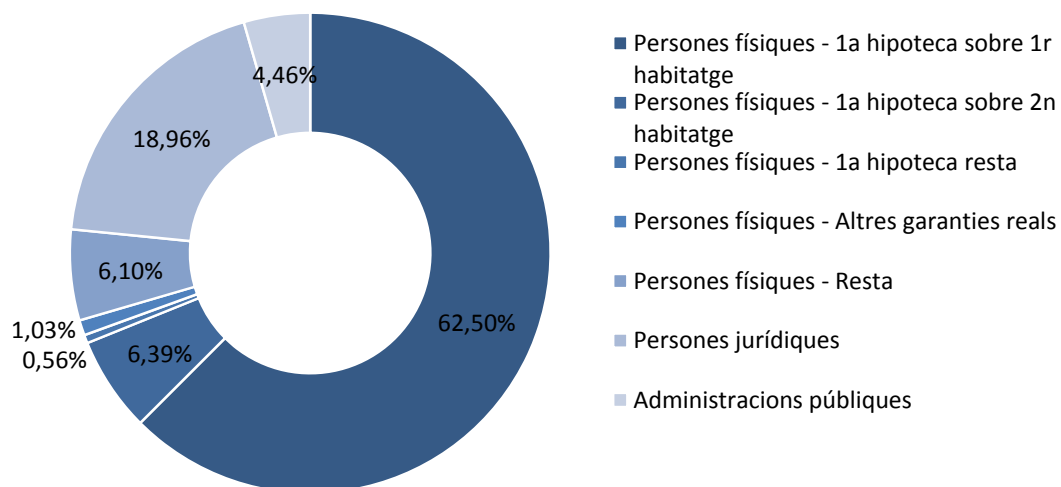
Cal assenyalar la col·lateralització elevada de tota la cartera creditícia del Grup, la qual cosa contribueix a millorar les seves ràtios de gestió. El percentatge d'operacions amb garantia real representa un 78,91% del crèdit a la clientela total al tancament de l'exercici 2017.

Seguint la línia de diversificació i col·lateralització en la concessió de préstecs amb garantia hipotecària característica de l'Entitat, cal destacar que, durant l'exercici 2017, s'han concedit 819 operacions (682 durant l'exercici 2016) per un import mitjà de 179 milers d'euros (174 milers d'euros el 2016) i amb un *Loan to Value* mitjà del 64,39% (62,34% el 2016).

Distribució del *Loan to Value* (LTV)

Distribució del crèdit a la clientela per tipus de garantia i prestatari

8.1.5. Evolució de la morositat

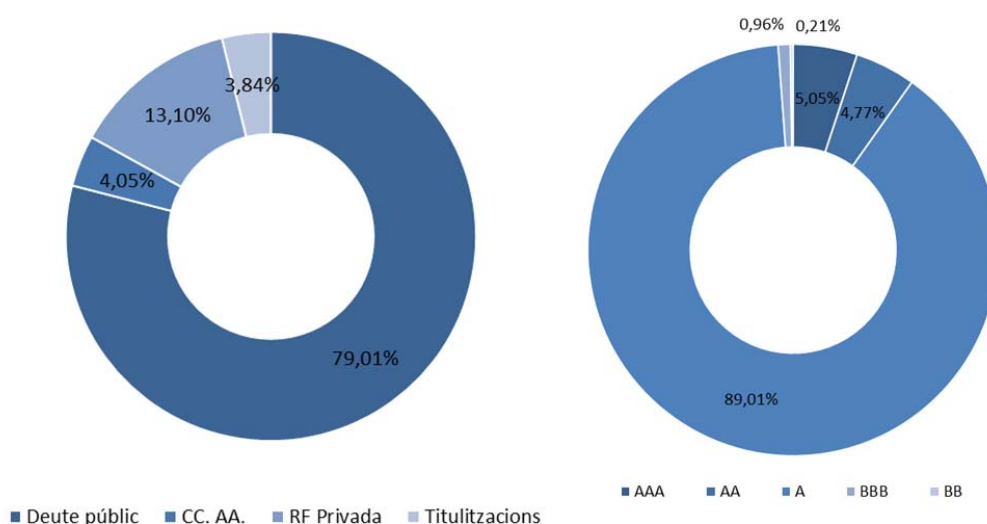
En data 31 de desembre de 2017, la taxa de morositat de Caixa d'Enginyers se situa en el 3,33%, substancialment per sota del nivell de morositat mantingut pel sector, situat en el 7,85% al tancament de l'exercici.

8.1.6. Risc de crèdit i contrapart en les inversions financeres

El Grup té una Política d'Inversions Financeres en la qual s'estableix un sistema de límits, d'acord amb el seu perfil de riscos, el compliment del qual, revisat permanentment, permet evitar concentracions de risc de crèdit. La majoria de les inversions en cartera es troba en actius amb bona qualificació creditícia i, sobretot, més de la meitat de les inversions són en deute públic espanyol.

A continuació, es presenta la distribució de la cartera d'inversions financeres, excloent-hi la cartera de negociació, en data 31 de desembre de 2017, en funció dels diferents nivells de ràting i de la tipologia de deute.

Distribució de la cartera d'inversions

El risc de crèdit inclou el **risc de contrapart**, que és el risc que les contrapartides incorrin en incompliments amb el Grup abans de la liquidació definitiva de les operacions amb instruments derivats, de les operacions amb compromís de recompra, de les operacions de préstec de valors, de les operacions amb liquidació diferida i de les operacions de finançament de les garanties.

El seguiment i el compliment de l'estructura de límits permeten evitar concentracions de risc que puguin afectar els recursos propis del Grup. El risc de contrapart assumit pel Grup és molt poc significatiu en relació amb el risc de crèdit total.

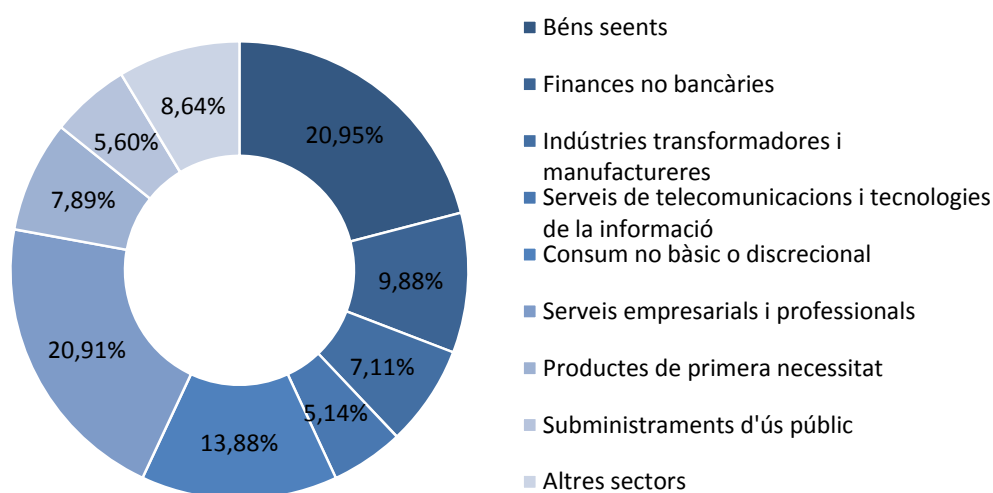
8.1.7. Risc de concentració de crèdit

El risc de concentració de crèdit està associat a la possibilitat que es produeixin pèrdues significatives com a conseqüència de la concentració de risc en un grup reduït d'acreditats, en un conjunt d'acreditats de comportament similar o en actius financers especialment correlacionats.

Amb l'objectiu de limitar la concentració sectorial, Caixa d'Enginyers ha adoptat, d'una banda, una política de concessió de crèdit prudent, la qual cosa dona com a resultat una cartera d'inversió creditícia ben diversificada, i, d'altra banda, una política d'inversions financeres a nivell de Grup, en la qual s'estableixen límits prudents al conjunt de les inversions en cada sector econòmic.

La distribució de l'exposició al risc de crèdit presenta un nivell adequat de diversificació sectorial.

Concentració sectorial

Els altres sectors, de manera individual, no arriben al 5% de l'exposició total.

A més, les polítiques esmentades de concessió de crèdit i d'inversions financeres estableixen uns límits d'import i jerarquia en la presa de decisions de concessió que permeten controlar la concentració individual o de grup empresarial.

Pel que fa a les carteres de renda fixa corporativa del Grup, aquestes es troben ben diversificades, ja que estan distribuïdes en 96 grups emissors qualificats, pràcticament en la seva totalitat, amb ràting igual o superior al grau d'inversió.

8.1.8. Definicions comptables i descripció dels mètodes utilitzats per determinar les correccions per deteriorament

Veure Apartat 2.3 i 2.8 dels comptes anuals consolidats.

8.1.9. Exposició al risc de crèdit

D'acord amb la CRR, en relació amb els requeriments de recursos propis per risc de crèdit, s'entén per exposició tota partida d'actiu i tota partida inclosa en els comptes d'ordre del Grup que incorpori risc de crèdit i que no hagi estat deduïda de recursos propis. S'hi inclouen, principalment, partides de crèdit a la clientela amb els seus saldos corresponents disponibles, avals i garanties, valors representatius de deute i instruments de capital, caixa i dipòsits en bancs centrals i entitats de crèdit, cessió i adquisició temporal d'actius, derivats financers i l'immobilitzat material.

A continuació, es presenta el saldo d'exposició original i provisions específiques per a risc dubtós en data 31 de desembre de 2017 determinades d'acord amb el mètode estàndard establert en la CRR.

Categoria d'exposició	Exposició original*	Provisions**	Exposició neta
Administracions centrals i bancs centrals	626.478	-	626.478
Administracions regionals i autoritats locals	88.976	-	88.976
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	64.648	-	64.648
Bancs multilaterals de desenvolupament	-	-	-
Organitzacions internacionals	-	-	-
Institucions financeres	149.681	-	149.681
Empreses	101.418	-	101.418
Minoristes	273.178	-	273.178
Exposicions garantides amb immobles	1.281.349	-	1.281.349
Exposicions en situació de mora	55.713	-23.141	32.572
Exposicions d'alt risc	-	-	-
Bons garantits	8.249	-	8.249
Exposicions en renda variable	1.523	-	1.523
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	2.556	-	2.556
Altres exposicions	90.732	-	90.732
Total risc de crèdit	2.744.501	-23.141	2.721.360

En milers d'euros

* Exposició bruta d'ajustos de valor

** Provisions específiques per a risc dubtós

En el següent quadre, es detalla el valor mitjà de l'exposició per risc de crèdit durant l'exercici 2017.

Categoria d'exposició	Mitjana de l'exposició original* del període
Administracions centrals i bancs centrals	673.628
Administracions regionals i autoritats locals	64.601
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	68.756
Bancs multilaterals de desenvolupament	-
Organitzacions internacionals	-

Categoria d'exposició	Mitjana de l'exposició original* del període
Institucions financeres	118.834
Empreses	101.002
Minoristes	278.050
Exposicions garantides amb immobles	1.273.099
Exposicions en situació de mora	56.987
Exposicions d'alt risc	-
Bons garantits	8.252
Exposicions en renda variable	2.067
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	6.973
Altres exposicions	87.316
Total risc de crèdit	2.739.565

En milers d'euros

* Mitjana de l'exposició bruta d'ajustos de valor

8.1.10. Distribució geogràfica i per contrapart de les exposicions

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2017, de les exposicions al risc de crèdit del Grup Consolidable, a les quals s'ha aplicat el mètode estàndard establert en la CRR per estimar els requeriments de recursos propis per risc de crèdit i dilució, desglossades per àrees geogràfiques.

Àrea geogràfica	Exposició original*
Espanya	2.583.663
Resta de països de la Unió Europea	119.099
Resta d'Europa	4.953
Estats Units	29.528
Resta d'Amèrica	5.196
Resta del món	2.062
Total risc de crèdit	2.744.501

En milers d'euros

* Exposició bruta d'ajustos de valor

Per la seva banda, a continuació es presenta la distribució per tipus de contrapart, en data 31 de desembre de 2017.

Categoria d'exposició	Exposició original*
Administracions centrals i bancs centrals	626.478
Administracions regionals i autoritats locals	88.976

Categoria d'exposició	Exposició original*
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	64.648
Bancs multilaterals de desenvolupament	-
Organitzacions internacionals	-
Institucions financeres	149.681
Empreses	101.418
Minoristes. Dels quals:	
- Persones físiques	194.300
- Petites i mitjanes empreses	78.878
Exposicions garantides per béns immobles. De les quals:	
- Persones físiques	1.190.583
- Empreses i pimes	90.766
Exposicions en situació de mora	55.713
Exposicions d'alt risc	-
Bons garantits	8.249
Exposicions en renda variable	1.523
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	2.556
Altres exposicions	90.732
Total risc de crèdit	2.744.501

En milers d'euros

* Exposició bruta d'ajustos de valor

8.1.11. Venciment residual de les exposicions

A continuació, es presenta la distribució per termini de venciment residual, en data 31 de desembre de 2017, de les exposicions al risc de crèdit del Grup Consolidable, determinats d'acord amb el mètode estàndard establert en la CRR.

Categoria d'exposició	Termini de venciment residual en data 31 de desembre de 2016						
	A la vista	Fins a 3 mesos	Entre 3 mesos i 1 any	Entre 1 i 5 anys	Més de 5 anys	Sense venciment	Total
Administracions centrals i bancs centrals	53.927	29.069	16.631	516.377	6.585	3.889	626.478
Administracions regionals i autoritats locals	-	16.141	10.806	19.090	42.915	24	88.976
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	207	14.678	26.344	23.419	-	-	64.648
Bancs multilaterals de desenvolupament	-	-	-	-	-	-	-
Organitzacions internacionals	-	-	-	-	-	-	-
Institucions financeres	5.188	33.069	2.363	40.145	6.124	62.792	149.681
Empreses	50	7.055	13.138	59.829	19.261	2.085	101.418

Categoria d'exposició	Termini de venciment residual en data 31 de desembre de 2016						
	A la vista	Fins a 3 mesos	Entre 3 mesos i 1 any	Entre 1 i 5 anys	Més de 5 anys	Sense venciment	Total
Minoristes	7.933	29.339	17.997	58.590	61.944	97.375	273.178
Exposicions garantides amb immobles	-	2.370	2.000	25.337	1.251.197	445	1.281.349
Exposicions en Situació de Mora	-	120	-	-	-	55.593	55.713
Exposicions d'alt risc	-	-	-	-	-	-	-
Bons garantits	-	3.101	5.148	-	-	-	8.249
Exposicions en renda variable	-	-	-	-	-	1.523	1.523
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	-	-	-	-	-	2.556	2.556
Altres exposicions	-	-	-	-	-	90.732	90.732
Total risc de crèdit	67.305	134.942	94.427	742.787	1.388.026	317.014	2.744.501

En milers d'euros

Exposició bruta d'ajustos de valor

8.1.12. Distribució geogràfica i per contraparts de les posicions deteriorades

8.1.12.1. Exposicions deteriorades per contrapart

A continuació, es presenta el valor de les exposicions deteriorades i de les exposicions que es troben en situació de mora, en data 31 de desembre de 2017, desglossades per tipus de contrapart i determinades d'acord amb el mètode estàndard establert en la CRR, juntament amb l'import de les pèrdues per deteriorament i de les provisions per a riscos i compromisos contingents constituïdes sobre les aquestes exposicions en la mateixa data.

Categoria d'exposició	Exposicions en situació de mora	Exposicions deteriorades	Correcció de valor per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents
Empreses	838	-	720
Minoristes	10.373	-	5.764
Exposicions garantides per béns immobles	44.502	-	16.657
Exposicions en renda variable*	-	144	-
Total	55.713	144	23.141

En milers d'euros

* Exposició en Instruments de capital corregida amb càrrec compte de pèrdues i guanys, tal com s'indica a la secció quarta, norma vint-i-novena de la Circular 4/2004.

8.1.12.2. Exposicions deteriorades per àrea geogràfica

Per la seva part, a continuació es presenta el valor de les exposicions deteriorades i de les exposicions que es troben en situació de mora, en data 31 de desembre de 2017, desglossades per àrees geogràfiques, juntament amb l'import de les pèrdues per deteriorament i de les provisions per a riscos i compromisos contingents constituïdes sobre aquestes exposicions en la mateixa data.

Àrea geogràfica	Exposicions en situació de mora	Exposicions deteriorades*	Correcció de valor per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents
Espanya	55.246	144	23.058
Resta d'Europa	11	-	7
Resta del món	456	-	76
Total	55.713	144	23.141

En milers d'euros

* Exposició en instruments de capital corregida amb càrrec al compte de pèrdues i guanys, tal com s'indica a la secció quarta, norma vint-i-novena de la Circular 4/2004.

8.1.13. Variacions produïdes durant l'exercici 2017 en les pèrdues per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents per risc de crèdit

Les variacions que s'han produït durant l'exercici 2017 en les pèrdues per deteriorament per risc de crèdit comptabilitzades pel Grup Caixa d'Enginyers i en les provisions per a riscos i compromisos contingents per risc de crèdit s'ajusten a allò que disposen les modificacions de l'annex IX de la Circular 4/2004 realitzades a través de la Circular 4/2016, tant en el tipus de pèrdues i provisions constituïdes com en la metodologia aplicada per al seu càlcul.

A més, es presenta el detall de les variacions produïdes durant l'exercici 2017 en les correccions de valor per deteriorament d'actius i en les provisions per a riscos i compromisos contingents per raó de risc de crèdit.

Concepte	Correcció de valor per deteriorament d'actius financers	Provisions per a riscos i compromisos contingents	Total
Saldo a l'inici de l'exercici 2017	34.559	1.618	36.177
Dotacions netes amb càrrec a resultats	11.478	259	11.737
Recuperació d'imports dotats en exercicis anteriors	-12.525	-725	-13.250
Utilitzacions	-3.790	-	-3.790
Saldo al tancament de l'exercici 2017	29.722	1.152	30.874

En milers d'euros

Finalment, es detalla la informació relativa als actius financers donats de baixa del balanç de situació pel seu deteriorament.

Saldo d'actius financers per als quals es considera remota la seva recuperació a l'inici de l'exercici	21.575
Addicions	4.773
Càrrec a correccions de valor per deteriorament d'actius	3.790
Càrrec directe en el compte de pèrdues i guanys	739
Productes vençuts i no cobrats	244
Recuperacions/Baixes	-3.475
Per cobrament en efectiu	-782
Per cobrament en efectiu de productes vençuts i no cobrats	-65
Per condonació	-91
Per adjudicació d'actiu material	-2.292
Per altres conceptes	-245
Saldo d'actius financers per als quals es considera remota la seva recuperació al final de l'exercici	22.873

En milers d'euros

8.1.14. Informació sobre el risc de crèdit de contrapart del Grup Consolidable

Es considera risc de crèdit de contrapart al risc de crèdit en què incorre el Grup Consolidable en les operacions que realitza amb instruments financers derivats, en les operacions amb compromisos de recompra, de préstecs de valors o matèries primeres, en les operacions de liquidació diferida i en les operacions de finançament de garanties.

Cal destacar que el risc de contrapart assumit pel Grup és poc significatiu en relació amb el risc de crèdit total.

A continuació, es presenta el detall de l'exposició creditícia del Grup Consolidable al risc de contrapart, en data 31 de desembre de 2017, estimada com l'import de l'exposició creditícia del Grup Consolidable pels instruments financers enumerats en el paràgraf anterior, neta de l'efecte dels corresponents acords de compensació contractual i de les garanties rebudes de les contraparts de les operacions.

Informació sobre el risc de crèdit de contrapart del Grup Consolidable	
Valor raonable positiu dels contractes	363
Exposició creditícia després de la compensació	31.847
Menys: efecte de les garanties rebudes	27.433
Exposició creditícia en derivats després de la compensació i de les garanties	4.414

En milers d'euros

El valor de l'exposició al risc de crèdit de contrapart s'ha calculat, d'acord amb allò que estableix l'article 274 de la CRR, aplicant el mètode de valoració a preus de mercat.

En l'actual context de mercat, els derivats es contracten sota diferents contractes marc, sent els més generalitzats els desenvolupats per la International Swaps and Derivatives Association (ISDA), i per al mercat espanyol, el Contracte Marc d'Operacions Financeres (CMOF). Gran part de les operacions de derivats en cartera han estat tancades sota aquests contractes marc. A més, és pràctica habitual en les noves operacions incloure annexos d'acord de col·lateral denominats Credit Support Annex (CSA), limitant d'aquesta manera l'exposició davant d'una eventual fallida de la contrapartida.

8.1.15. Operacions amb derivats de crèdit

En data 31 de desembre de 2017, el Grup Consolidable no té contractades operacions de derivats de crèdit.

8.1.16. Mètode estàndard

8.1.16.1. Identificació de les agències de qualificació externa utilitzades

En data 31 de desembre de 2017, el Grupo Consolidable utilitza qualificacions de les agències de qualificació externa (ECAI) elegibles, concretament Standard & Poor's, Moody's Investors Service i Fitch Ratings, i no s'han produït canvis durant l'exercici.

Les exposicions per a les quals s'utilitzen les qualificacions de cada ECAI són les corresponents a la cartera majorista.

En els casos en què per a una contrapart hi hagi qualificacions de diferents ECAI, el Grup segueix el procediment establert a l'article 138 de la CRR, en el qual es detalla l'ordre de prelació que s'ha d'utilitzar en l'assignació de qualificacions.

D'una banda, quan es disposi de dues avaluacions creditícies d'ECAI designades que corresponguin a dues ponderacions diferents, s'aplicarà a l'exposició la ponderació de risc més elevada. En canvi, quan hi hagi més de dues qualificacions creditícies per a una mateixa exposició, s'utilitzaran les dues qualificacions que produeixin les ponderacions de risc més baixes. Si les dues ponderacions coincideixen, s'hi aplicarà aquesta ponderació, si no coincideixen, s'hi aplicarà la més alta de les dues.

8.1.16.2. Descripció del procés d'assignació de qualificacions creditícies d'emissions públiques de valors a actius comparables

En data 31 de desembre de 2017, el Grup Consolidable no ha realitzat assignació de qualificacions creditícies d'emissions públiques de valors a actius comparables.

8.1.16.3. Efecte en les exposicions al risc de l'aplicació de tècniques de reducció del risc

En el càlcul del capital necessari per risc de crèdit, en data 31 de desembre de 2017, el Grup Consolidable ha aplicat únicament tècniques de reducció del risc en el cas d'exposicions que comptin amb garanties dineràries o pignoratives sobre valors de deute públic espanyol i de comunitats autònomes. L'impacte d'aquestes tècniques de reducció del risc no és significatiu, ja que s'ha aplicat una reducció en l'exposició de 28.098 milers d'euros, sobre una base d'exposició al risc de crèdit (net d'ajustos de valor i provisions i excloent-hi l'exposició en titulitzacions inversores) de 2.691.794 milers d'euros.

8.1.17. Operacions de titulització

L'Entitat realitza operacions de titulització d'actius, bàsicament, com un mecanisme d'obtenció de liquiditat a curt termini mitjançant la mobilització de part de la seva cartera d'inversió creditícia i que permet homogeneïtzar actius heterogenis de la seva cartera d'actius a efectes de realitzar-ne una gestió més eficient davant de tercers o davant del mercat, sigui mitjançant la seva venda directa o mitjançant la seva cessió temporal o utilització com a col·lateral.

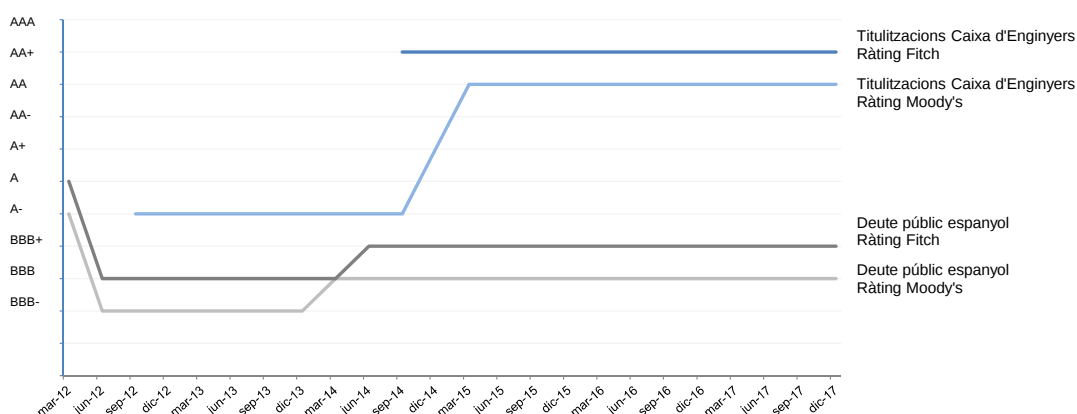
L'Entitat ha participat, en el passat, en la creació de cinc operacions de titulització multicedents d'actius hipotecaris, de les quals tres segueixen vigents el 31 de desembre de 2017. Amb caràcter general, l'Entitat presta, a aquestes operacions, cobertura d'una part del risc de crèdit associat a les emissions realitzades pels fons de titulització d'actius mitjançant l'adquisició de determinats trams subordinats de les esmentades emissions ("trams de primeres pèrdues"), emesos pels fons de titulització.

A aquests cinc programes de titulització hipotecària multicedents, l'Entitat va aportar, en el seu conjunt, préstecs hipotecaris per un import inicial de 341 milions d'euros. L'import pendent d'amortització d'aquests préstecs per a les tres titulitzacions vigents, en data 31 de desembre de 2017, és de 37.820 milers d'euros.

A més, l'Entitat va realitzar, com a cedent única, dos programes de titulització d'actius hipotecaris, el fons Caixa Enginyers TDA 1, Fons de Titulització d'Actius, i el fons Caixa Enginyers AyT 2, Fons de Titulització d'Actius, en els exercicis 2009 i 2012, respectivament. L'import inicial dels préstecs hipotecaris titulitzats en el conjunt de les dues emissions esmentades va ascendir a 720 milions d'euros. En data 31 de desembre de 2017, l'import pendent d'amortització d'aquests préstecs és de 441.089 milers d'euros.

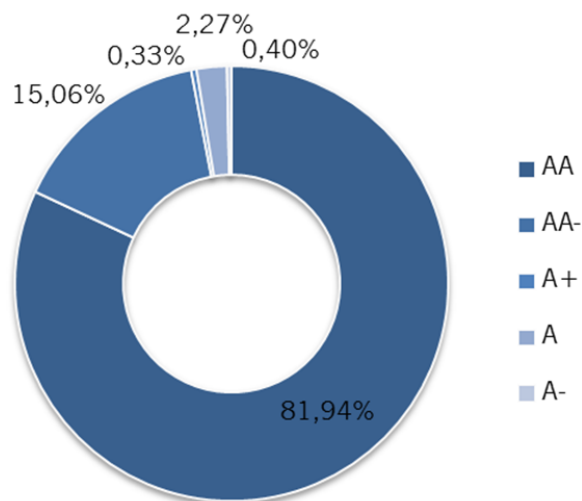
A continuació, es mostra l'evolució dels rànings que corresponen al tram sènior de la titulització de Caixa d'Enginyers AyT2.

Evolució del ràting de les titulitzacions de Caixa d'Enginyers

A continuació, es mostra la distribució per ràting, en data 31 de desembre de 2017, dels bons emesos pels esmentats programes de titulització que l'Entitat manté en cartera, havent aplicat la metodologia d'assignació de ràting definida en l'apartat anterior, sent per a les titulitzacions la qualificació més baixa per disposar d'una o dues avaluacions creditícies de diferents agències de ràting.

Distribució per ràting dels programes de titulització

La gestió d'aquests fons de titulització és duta a terme per Titulització d'Actius, SGFT, SA, i per Haya Titulización, SGFT, SA. L'Entitat manté la gestió de les operacions titulitzades després de la seva transferència als fons de titulització corresponents.

Totes les operacions de titulització realitzades pel Grup Caixa d'Enginyers es consideren operacions de titulització tradicionals, i no ha realitzat operacions de titulització sintètica.

El Grup Caixa d'Enginyers calcula els seus requeriments de recursos propis arollint-se a l'opció d'incloure únicament les exposicions titulitzades en el càlcul de les exposicions ponderades per risc, com si no s'hagués titulitzat, segons allò que disposa el segon paràgraf de l'apartat 2 de l'article 245 de la CRR.

A continuació, es presenta un detall de les posicions mantingudes en operacions de titulització inversores, en data 31 de desembre de 2017, a les quals aplica, a efectes del càlcul dels seus requeriments de recursos propis per risc de crèdit, el tractament que disposa l'article 405 de la CRR.

Classificació		Import de l'exposició
Entitat originadora: exposicions totals		-
Entitat inversora: exposicions totals		29.566
Desglossament de les posicions vives per nivell de qualitat creditícia a l'inici	Nivell de qualitat creditícia 1	27.620
	Nivell de qualitat creditícia 2	-
	Nivell de qualitat creditícia 3	1.946
	Nivell de qualitat creditícia 4	-
	Resta de nivells i sense qualificar	-

En milers d'euros

8.2. Risc de mercat

El risc de mercat és el risc associat a la possibilitat de tenir pèrdues en les posicions de la cartera de negociació motivades per moviments adversos en les variables de mercat.

Per a la gestió del risc de mercat, a més de les mesures de durada, convexitat i sensibilitat, s'aplica diàriament una triple estructura de límits. En primer lloc, es calculen diferents escenaris que permeten estimar les pèrdues que tindria la cartera de negociació en situacions de tensió greu del sistema financer. En segon terme, s'obté el Valor en Risc (VaR) a 1 dia de la cartera mitjançant simulacions de Montecarlo, emprant un interval de confiança del 99%. Finalment, diàriament es determina el consum de capital per risc de mercat de la cartera de negociació i es comprova, com en la resta de casos, que compleix el límit corresponent establert pel Consell Rector. Així mateix, s'inclou la cartera de negociació en el control dels límits per risc de contrapartida vàlids per a les inversions financeres del Grup.

Complementàriament a la mesura del VaR, es calcula el VaR Condicional (o TailVaR), estadístic que mesura la pèrdua mitjana que es produiria en els casos en què se superés el nivell de VaR, i el ComponentVaR, que mesura la contribució d'una subcartera al VaR total de la cartera.

En milers d'euros		Cartera de negociació		
Tipus d'actiu	VaR	VaR Condicional	Component VaR	
Total	314	400		
Renda fixa	249	318	123	
Renda variable	229	286	191	
Suma de VaR i VaR Condicional	478	604		
Efecte de diversificació	164	204		

VaR calculat amb un interval de confiança del 99% i un horitzó temporal d'1 dia.

En data 31 de desembre de 2017, el Grup Consolidable, tal com s'indica en els apartats 7.2 i 7.3 anteriors, està subjecte a requeriments de recursos propis associats a la cartera de negociació per un import de 2.319 milers d'euros.

Cal indicar que, a efectes del càlcul dels requeriments de recursos propis associats a la cartera de negociació, el Grup Consolidable considera com a recursos propis les posicions en instruments financers i matèries primeres que es mantenen amb la intenció de negociar o que serveixen de cobertura als elements de l'esmentada cartera.

A continuació, es presenta el detall dels requeriments per risc de mercat calculat aplicant una ràtio de capital total de 9,25%.

Tipus de risc	Import dels requeriments de recursos propis
Risc de posició en la cartera de renda fixa	1.106
Risc de posició en accions i participacions	1.213
Risc de posició en matèries primeres	-
Risc de liquidació	-
Risc de tipus de canvi	-
Import en data 31 de desembre de 2017	2.319

En milers d'euros

8.3. Risc operacional

El risc operacional es defineix com tots els esdeveniments que puguin generar pèrdues a conseqüència de processos interns inadequats, errors humans, funcionament incorrecte dels sistemes d'informació o esdeveniments externs. Aquest risc és inherent a l'operativa diària de tota entitat, per la qual cosa el seu control ha de ser objecte de consideració en tots els àmbits.

Aquesta definició inclou el risc legal, però exclou el risc estratègic i el risc d'imatge o de reputació.

El risc legal inclou, entre d'altres, la possibilitat de ser sancionat, multat o obligat a pagar danys punitius com a resultat d'accions del supervisor o d'acords privats entre les parts.

El model organitzatiu adoptat pel Grup Caixa d'Enginyers es basa en tres pilars o nivells de responsabilitat independents:

- Funcions de Negoci i Suport: són responsables d'identificar, avaluar, gestionar, controlar i informar els riscos operacionals de la seva activitat.

- **Funció de Risc Operacional:** és l'encarregada de definir la metodologia i les solucions per a la correcta identificació, mesurament, control i gestió del risc operacional del Grup i, a més, de controlar el seu correcte desplegament. Dona suport a les Funcions de Negoci i Suport i consolida la informació sobre els riscos operacionals de tot el Grup per al *reporting* a la Direcció de Gestió Global del Risc i als comitès de gestió de riscos implicats.
- **Funció d'Auditoria Interna:** en relació amb el risc operacional, és l'àrea responsable de revisar el compliment del model d'identificació, mesurament, control i gestió del risc operacional establert.

La Funció de Risc Operacional analitza, informa i assessora les Funcions de Negoci i Suport sobre la millor manera d'avaluar el risc operacional.

La gestió diària del risc operacional recau en les diferents àrees i departaments de l'Entitat, que mantenen línies de comunicació amb la Funció de Risc Operacional. Aquesta última treballa amb les àrees i els departaments en l'obtenció d'informació i implantació d'accions, si s'escau, per a la gestió del risc. Per a una correcta interacció entre la Funció de Risc Operacional i les àrees i els departaments esmentats, s'ha definit el rol d'Expert de Procés en aquestes àrees i aquests departaments.

A més, cal destacar que l'Entitat té contractada una pòlissa d'assegurança integral bancària que dona cobertura, essencialment, a les pèrdues que poguessin produir-se com a resultat d'esdeveniments relacionats amb riscos operacionals (fraud informàtic, infidelitat d'empleats, etc.).

La metodologia aplicada pel Grup Consolidable per al càlcul de requeriments de recursos propis per risc operacional, tal com s'indica en l'apartat 7.4 anterior, és la corresponent al mètode de l'indicador bàsic descrit a l'article 315 de la CRR, és a dir, s'ha aplicat un coeficient de ponderació del 15% a la mitjana del producte dels ingressos rellevants del compte de pèrdues i guanys dels tres últims exercicis financers complets, quan siguin positius, que dona com a resultat uns requeriments de recursos propis per risc operacional, calculat aplicant una ràtio de capital total de 9,25%, de 10.954 milers d'euros.

8.4. Risc de tipus d'interès

El risc de tipus d'interès estructural és la possibilitat de tenir pèrdues per l'impacte potencial de canvis en els tipus d'interès sobre els beneficis de l'Entitat o sobre el valor net dels seus actius. El risc de tipus d'interès s'exclou de la cartera de negociació.

Caixa d'Enginyers disposa de l'eina de gestió d'actius i passius Focus d'ALM, implantada durant l'exercici 2014, per a l'avaluació de la seva exposició al risc de tipus d'interès, que permet analitzar, a nivell estàtic, els *gaps* de venciment o repreciaió entre actius i passius, la sensibilitat o el valor econòmic i, a nivell dinàmic, la simulació del marge financer i el valor econòmic futur, així com les seves sensibilitats a variacions de tipus d'interès.

Per realitzar la distribució per venciment o repreciaió, els actius i passius del balanç es distribueixen per intervals en funció del seu venciment o termini de repreciaió. En el cas dels actius i passius amb tipus d'interès flotant, d'acord amb la pràctica habitual en la gestió de riscos, s'assignen els principals, juntament amb els fluxos d'interès que corresponguin, a la banda temporal en què tingui lloc la pròxima revisió del tipus d'interès i, després de l'esmentada data, s'informen exclusivament els fluxos d'interès lligats a l'*spread*, conforme al calendari d'amortització de l'operació.

Cal indicar que no es fan mesuraments separats del risc de tipus d'interès per a les posicions mantingudes en cada divisa, ja que les posicions mantingudes en divises diferents de l'euro no són significatives.

El mesurament i l'anàlisi d'aquest risc per part de l'Entitat avaluen, entre altres aspectes, el següent,:

- Les previsions econòmiques nacionals i internacionals.
- Les previsions de tipus d'interès i diferencials.
- Les desigualtats en l'estructura del balanç.
- L'evolució dels actius i els passius sensibles.
- L'evolució del marge d'interessos de l'Entitat.
- La sensibilitat del valor econòmic del balanç al risc estructural de tipus d'interès.
- La sensibilitat del marge d'interès, d'aquí a un i dos anys, al risc estructural de tipus d'interès.

A partir de les anàlisis anteriors, el Grup Caixa d'Enginyers adopta les mesures necessàries que garanteixin una gestió òptima de l'esmentat risc.

En data 31 de desembre de 2017, la sensibilitat del valor econòmic de l'Entitat a un moviment paral·lel de la corba de tipus d'interès de -200 punts bàsics³ se situa en un -0,91%. La simulació del marge financer a un any, tenint en compte el manteniment de l'estructura de balanç, mostra una sensibilitat a moviments paral·lels de les corbes de tipus d'interès de -200 punts bàsics³ del -1,21%.

Les xifres assenyalades posen de manifest que un potencial moviment advers en les corbes de tipus d'interès suposaria un impacte reduït tant en el valor econòmic com en el marge financer de l'Entitat i, per extensió, del Grup.

³ Segons allò que estableixen les Aplicacions Tècniques del *Reporting* Regulador, es considera un *floor* en el 0% amb el següent criteri:

- La corba inicial es mantindrà als seus nivells observats, encara que resultés negativa en algun tram de la corba.
- El desplaçament a la baixa de la corba no suposarà l'aplicació del sòl en el 0% per als tipus negatius.

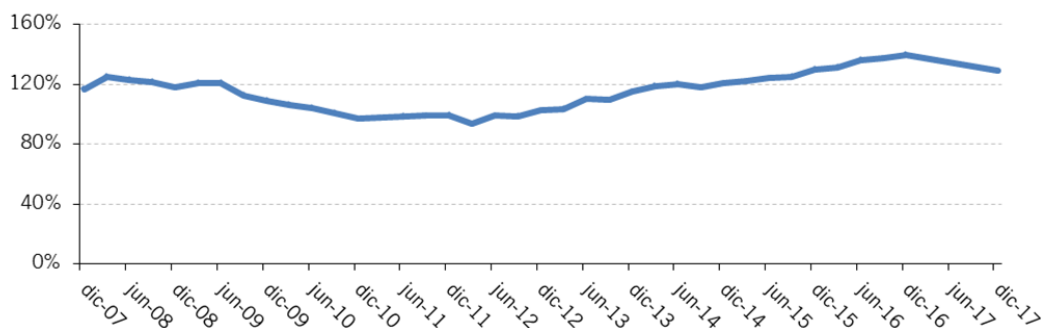
8.5. Risc de liquiditat

Per risc de liquiditat s'entén la possible pèrdua en una situació en què sigui impossible aconseguir, a preus raonables, fons per fer front puntualment a les obligacions de pagament, tant pel reintegrament de recursos o utilització de disponibles en operacions de crèdit per part de clients com per la liquidació d'operacions de mercat.

L'objectiu de les polítiques de gestió de la liquiditat del Grup és assegurar els fons requerits per cobrir les necessitats del negoci, diversificant les fonts de finançament i minimitzant el seu cost. El Grup, a través de l'entitat matriu, supervisa la seva posició de liquiditat i les seves estratègies de finançament de manera continuada. A més, disposa de la projecció de les ràtios de liquiditat en diferents escenaris, de l'estrès test dels coixins de liquiditat i d'un pla de contingències de liquiditat que permet gestionar els possibles esdeveniments inesperats, per condicions econòmiques o de mercat, o altres situacions fora del control directe de Caixa d'Enginyers que podrien causar dificultats de liquiditat a curt o a llarg termini.

Cal destacar la ràtio favorable de liquiditat estructural (definida com el quocient entre els dipòsits i el crèdit de la clientela) mantinguda històricament pel Grup Caixa d'Enginyers que, en data 31 de desembre de 2017, és del 128,76%.

Evolució de la ràtio de liquiditat estructural

La folgada situació de liquiditat mantinguda pel Grup Caixa d'Enginyers, a més de formar part de l'estratègia de negoci del Grup, és a causa del perfil de socis amb qui treballa i la seva elevada fidelitat amb l'Entitat a conseqüència del model societari, ja que també en són els propietaris.

A més, l'estructura del balanç de Caixa d'Enginyers li ha permès generar coixins de liquiditat considerables per afrontar possibles contingències no previsibles.

8.5.1. LCR i NSFR

Caixa d'Enginyers realitza el seguiment de la ràtio de cobertura de liquiditat i de la ràtio de finançament net estable de Caixa d'Enginyers (LCR i NSFR, respectivament, per les seves sigles en anglès), el qual es comunica al Banc Central Europeu a través del *reporting* dels estats COREP.

L'objectiu de l'LCR és mesurar el grau de cobertura de les necessitats de liquiditat d'una entitat en un període d'estrès de liquiditat de 30 dies mitjançant els seus actius líquids d'alta qualitat. Per a això, la regulació determina quins actius líquids es consideren d'alta qualitat i quins són els percentatges de sortides de passiu en els pròxims 30 dies.

$$\text{LCR} = \frac{\text{Actius líquids d'alta qualitat}}{\text{Net de cash flows en 30 dies}} \geq \begin{matrix} 60\% \text{ el 2015} \\ 100\% \text{ el 2019} \end{matrix}$$

on $\text{Net de cash flows en 30 dies} = \text{Sortides} - \text{Entrades}$

Per la seva part, l'NSFR permet conèixer la capacitat de resistència en un any mesurant la proporció dels fons de finançament estable sobre els actius que requereixen finançament, perseguint l'estabilitat a llarg termini en el finançament mitjançant un millor *matching* en els venciments entre actiu i passiu. L'objectiu de Basilea III és començar a introduir el límit d'NSFR el 2018; no obstant això, a la CRR de moment no s'explicita.

$$\text{NSFR} = \frac{\text{Nivell disponible de finançament estable}}{\text{Nivell requerit de finançament estable}} \geq 100\%$$

Les dues ràtios s'han mantingut en nivells elevats durant l'exercici. Concretament, en data 31 de desembre de 2017, la ràtio LCR estimada se situa en un 218% (el requeriment regulador és el 80%) i la ràtio NSFR estimada, en un 127%.

A continuació, es mostren les dades de la ràtio LCR per a cada trimestre de 2017 calculades com la mitjana simple de les observacions de final de mes al llarg dels dotze mesos anteriors a l'acabament de cada trimestre.

Trimestre que acaba el:	31/03/2017	30/06/2017	30/09/2017	31/12/2017
Número de punts de les dades utilitzades en el càlcul de les mitjanes:	12	12	12	12
Coixí de liquiditat	553.866	582.658	605.205	573.307
Total de sortides d'efectiu netes	251.236	256.510	253.116	236.420
Ràtio de cobertura de liquiditat	219%	226%	240%	243%

Imports en milers d'euros

8.5.2. Liquiditat disponible

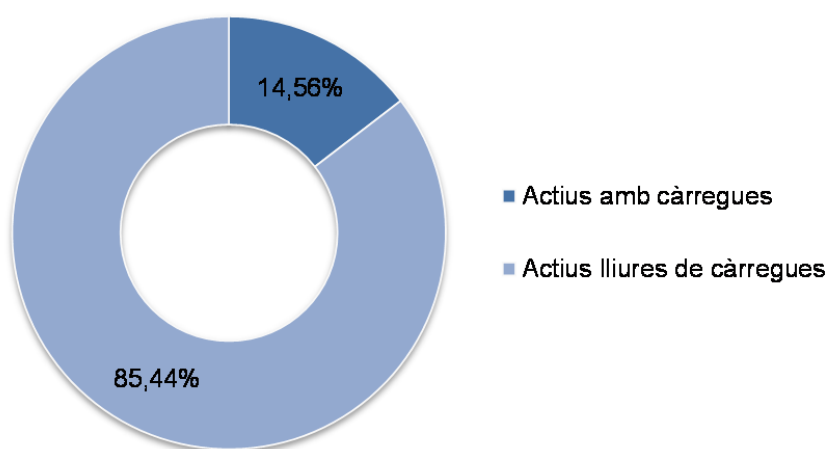
La xifra interna de *Tresoreria Disponible Valor Avui*, definida com el saldo en compte corrent del Banc d'Espanya, el saldo associat a la possibilitat de venda en simultànies o repo, la part no disposada de la pòlissa al Banc d'Espanya i l'import dels actius cedibles a facilitats diàries del Banc Central Europeu, se situa en aproximadament 730 milions d'euros a tancament de l'exercici 2017, fet que representa el 28,01% de l'actiu de l'Entitat. Hi ha actius addicionals que permeten obtenir liquiditat amb data valor futura.

El volum elevat de liquiditat disponible posa de manifest la capacitat de l'Entitat per fer front a possibles situacions inesperades d'estrès de liquiditat.

8.5.3. Gravamen sobre actius (*Asset Encumbrance*)

Segons la normativa establerta per l'Autoritat Bancària Europea, es consideren actius compromesos tots aquells que hagin estat aportats com a garantia o col·lateral en operacions per obtenir liquiditat i aquells actius associats a passius per un motiu diferent al del finançament.

Distribució d'actius

Els actius compromesos el 31 de desembre de 2017 s'eleva a 382 milions d'euros i estan lliures de càrregues el 85% dels actius. Els passius financers associats als actius gravats ascendeixen, a tancament de 2017, a 378 milions d'euros.

Actius	Actius amb càrregues	Actius lliures de càrregues
Crèdits i préstecs	123.865	1.609.893
Instruments de capital	0	7.027
Valors representatius de deute	258.570	527.253
Resta d'actius	0	99.151
Total	382.435	2.243.324

En milers d'euros

Els actius compromesos corresponen a préstecs titulitzats i a valors representatius de deute lliurats en operacions de cessió temporal d'actius, així com als col·laterals pignorats utilitzats en determinades operacions de finançament amb bancs centrals. També s'hi inclouen com a actius compromesos tot tipus de col·lateral lliurat per garantir l'operativa de derivats.

No hi ha garanties rebudes compromeses en la data de referència.

8.6. Palanquejament

Basilea III introdueix la ràtio de palanquejament o *leverage ratio* com una mesura complementària a les ràtios de solvència que no es basa en ponderacions de risc i prova de preservar la fortalesa financera de les entitats evitant un endeutament excessiu. El Comitè de Basilea proposa un límit mínim per a aquesta ràtio situat en el 3%, que s'ha de complir el 2018.

$$\text{Ràtio de palanquejament} = \frac{\text{Recursos propis Tier 1}}{\text{Actius en balanç i altres fora de balanç}} \geq 3\% \text{ el 2018}$$

A continuació, es mostra el detall dels elements que formen la ràtio de palanquejament del Grup Consolidable a tancament de l'exercici 2017, segons la definició transitòria. Aquesta ràtio s'ha situat, en l'esmentada data, en un 6,11% (5,68% sense incloure els resultats de l'exercici assignables a reserves), àmpliament per sobre del mínim proposat pel Comitè de Basilea.

Capital de nivell 1	160.993
Actius en balanç i d'altres fora de balanç	2.634.990
Operacions de finançament de valors ⁴	27.433
Excepció en les operacions de finançament de valors ⁵	682
Derivats: valor de reposició de mercat	363
Derivats: addició - mètode de valoració a preus de mercat	3.369
Altres partides fora de balanç	99.518
Altres actius	2.534.529
Actius deduïts del capital de nivell 1	-30.904

En milers d'euros

La ràtio de palanquejament es calcula, almenys, trimestralment duent a terme una avaluació i seguiment d'aquesta mesura per garantir que el palanquejament es manté lluny dels nivells mínims, sense debilitar la rendibilitat de l'Entitat. De forma periòdica, s'informa de les estimacions i de l'evolució de la ràtio de palanquejament al Consell Rector de l'Entitat, així com a la Direcció General i al Comitè de Política Global del Risc.

8.7. Risc de reputació

El Grup Caixa d'Enginyers entén per risc de reputació el perjudici que per al Grup comporta una informació o publicitat negativa en relació amb les seves pràctiques de negoci, sigui certa o no, i que pugui afectar la seva base de clients, els seus costos de litigació o els seus ingressos. Està associat a les repercussions que per al Grup poden suposar el seu descrèdit o la seva desconfiança davant de la seva clientela actual i potencial.

El risc de reputació està especialment vinculat a la funció de compliment, atesa la forta afectació a la reputació que implica la possibilitat de rebre sancions, econòmiques o no, o de ser objecte d'un altre tipus de mesures disciplinàries per part d'organismes supervisors. Així mateix, inclou el risc de conducta, que tracta de mesurar i gestionar els riscos de perjudicis que es causin als socis i a la integritat del mercat.

També és d'especial importància la gestió adequada dels aspectes següents:

- **Comercialització de productes financers complexos.** L'Entitat té polítiques específiques per al disseny i llançament de nous productes.

⁴ Exposició segons l'article 429 CRR.

⁵ Addició segons l'article 429 ter, apartat 4, i l'article 222 de la CRR.

- **Actuacions relacionades amb el blanqueig de capitals.** L'Entitat té una Política de Prevenció del Blanqueig de Capitals i del Finançament del Terrorisme, aprovat pel Consell Rector, que inclou mesures encaminades a prevenir i/o detectar i comunicar operacions sospitoses d'estar relacionades amb el blanqueig de capitals i/o el finançament del terrorisme.
- **Transparència amb la clientela en relació amb l'operativa bancària.** L'Entitat té un Servei d'Atenció al Soci/Client davant del qual els usuaris de serveis bancaris de l'Entitat poden adreçar les seves queixes i/o reclamacions, amb la independència necessària per emetre la seva resolució, i amb un reglament de funcionament en què es descriuen les funcions i responsabilitats d'aquest organisme. Així mateix, compta amb la figura del Defensor del Client, extern a l'Entitat, a qui els usuaris de serveis bancaris de l'Entitat també poden adreçar les seves queixes i/o reclamacions. D'altra banda, l'Entitat manté un número reduït de queixes i/o reclamacions davant d'organismes oficials i supervisors.

8.8. Participacions i instruments de capital

8.8.1. Criteris de classificació, valoració i comptabilització

A les Notes 2.1 i 2.2 dels comptes anuals consolidats s'inclou una descripció de les carteres en què es classifiquen les participacions i els instruments de capital propietat del Grup Caixa d'Enginyers, juntament amb els criteris comptables de registre i valoració que s'hi apliquen. A aquestes Notes també s'indiquen els models i les assumpcions aplicats per a la determinació del valor dels instruments inclosos a cada cartera. Durant l'exercici 2017, no s'ha produït cap canvi que afecti de manera significativa les pràctiques i hipòtesis utilitzades pel Grup Caixa d'Enginyers en la valoració de les seves participacions i instruments de capital.

El Grup Caixa d'Enginyers té participacions i instruments de capital amb diferents objectius. En aquest sentit, té participacions en entitats en les quals intervé, més o menys intensament, en la seva gestió i processos de presa de decisions, amb les quals persegueix la consecució d'objectius que s'integren a l'estratègia i als objectius del Grup Caixa d'Enginyers en el seu conjunt i/o que suposen una part molt significativa o rellevant de l'activitat, de la gestió de riscos o dels resultats del Grup Caixa d'Enginyers i/o en les quals hi ha una intenció de mantenir una relació de permanència en el seu accionariat ("participacions estratègiques"). Així mateix, també té participacions en altres entitats amb objectius diferents, bàsicament consistents a maximitzar els resultats que s'obtinguin a través de la gestió de les posicions en les esmentades entitats, de manera coordinada amb els objectius i les estratègies de gestió de riscos del Grup Caixa d'Enginyers ("carteres mantingudes amb ànim de venda").

Amb caràcter general, les participacions i els instruments de capital propietat del Grup Caixa d'Enginyers que es tenen amb finalitats estratègiques es troben classificats comptablement en l'epígraf "Entitats del Grup" o "Entitats associades" del balanç públic, mentre que aquelles participacions que es tenen amb ànim de venda i que no formen part de la cartera de negociació es troben classificades a la cartera d'actius financers disponibles per a la venda, concretament en l'epígraf "Instruments de capital" del balanç públic.

8.8.2. Informació quantitativa

A les Notes 1, 2 i 7 dels comptes anuals consolidats s'inclou tota la informació econòmica relativa a les participacions i als instruments de capital propietat del Grup Caixa d'Enginyers, excepte la corresponent a la cartera de negociació.

9. Informació sobre remuneracions

Segons s'estableix a l'article 85 de la Llei 10/2014 sobre ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit, les entitats han de divulgar i actualitzar, amb una periodicitat, almenys, anual, la informació relativa a les seves polítiques i pràctiques de remuneració que es detalla a la part vuitena de la CRR.

A més, cal destacar les publicacions següents realitzades l'any 2014 i 2016 en l'àmbit regulador en matèria de remuneracions:

- El Reglament Delegat (UE) Núm. 604/2014 de la Comissió, sobre els criteris qualitius i els criteris quantitatius adequats per determinar les categories de personal amb activitats professionals que tenen una incidència important en el perfil de risc.
- Les Directrius sobre Polítiques i Pràctiques de remuneració publicades per l'Autoritat Europea de Valors i Mercats (d'ara endavant, ESMA).
- La Circular 2/2016 del Banc d'Espanya, a les entitats de crèdit, sobre supervisió i solvència, que completa l'adaptació de l'ordenació jurídica espanyola a la Directiva 2013/36/UE i al Reglament (UE) Núm. 575/2013.

9.1. Política de Remuneració i òrgans responsables

La Política de Remuneració del Grup Caixa d'Enginyers s'ha definit tenint en compte el marc regulador sobre remuneracions.

El Consell Rector de Caixa d'Enginyers és el màxim òrgan decisor i garant en l'aplicació de la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers. Malgrat això, el Consell Rector delega en la Comissió Executiva de Caixa d'Enginyers l'aprovació d'aquesta política. L'esmentat òrgan té la responsabilitat de comprovar, amb una periodicitat mínima anual, el grau de compliment de la Política Retributiva.

L'anàlisi de l'esmentat grau de compliment està delegada, al seu torn, en la Comissió de Nomenaments i Retribucions, les principals funcions de la qual són proposar, informar i supervisar les qüestions relatives a la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers, la selecció, nomenament i cessament d'alts directius, personal clau i les funcions de control intern, que inclou la seva avaluació inicial i periòdica respecte als criteris d'idoneïtat regulats per la legislació vigent, així com donar assistència especialitzada al Consell Rector, a la seva Comissió Executiva i als Consells d'Administració de les filials del Grup Caixa d'Enginyers (que coneixeran i vetllaran perquè en la Política Retributiva es recullin els criteris i normes d'aplicació adequats a la seva estructura, volum i perfil de risc) dins del seu àmbit d'actuació.

Pel que fa a la valoració de la idoneïtat, és la Comissió Executiva la que resol sobre la idoneïtat o no del personal subjecte (consellers i personal clau) i ha de ser ratificat pel Consell Rector. La Política de Selecció i Nomenaments, aprovada pel Consell Rector, recull l'avaluació de la idoneïtat del candidat, segons determinats requisits d'honorabilitat professional, i té en compte aspectes com la trajectòria, l'experiència i els coneixements, els quals han de ser adequats a les funcions que han d'exercir. L'esmentada política articula mecanismes perquè el Consell Rector, en el seu conjunt, disposi de les competències adequades per desenvolupar les seves funcions i dur a terme un bon govern de l'Entitat, d'acord amb la seva escala, volum i complexitat. Els procediments de selecció dels membres del Consell afavoreixen la diversitat d'experiències i de coneixements i eviten tendències que puguin implicar alguna discriminació.

A continuació, detallem les principals funcions de la Comissió de Nomenaments i Retribucions:

- Revisar la vigència de la Política Retributiva: a proposta de l'Alta Direcció, amb l'assessorament de la Direcció de Persones, ha de revisar que la política s'ajusta a la normativa legal vigent, així com a la realitat del Grup Caixa d'Enginyers pel que fa a línies de negoci, gestió de riscos i àmbit d'aplicació, que es poden veure afectats per qualsevol canvi rellevant dins de l'estructura organitzativa de l'Entitat o per un canvi significatiu en el seu perfil de risc havent de revisar, si s'escau, els criteris de remuneració del Col·lectiu Identificat.
- Definir el Col·lectiu Identificat: analitza els canvis en l'estructura retributiva que afectin aquest col·lectiu, verificant la seva coherència amb la política, les polítiques internes en matèria de solvència i gestió del risc, i revisa la seva adequació al marc normatiu prudencial.
- Realitzar una avaluació anual i independent: a través de l'informe anual que realitza la Funció d'Auditoria Interna, ha d'avaluar l'aplicació correcta de la política.

La Comissió de Nomenaments i Retribucions ha estat constituïda al si del Consell Rector de Caixa d'Enginyers en la seva sessió d'octubre de 2014, en la qual també es va aprovar el seu Reglament Intern, sent la seva primera reunió el febrer de 2015.

Per assegurar el compliment de la normativa respecte a les directrius d'ESMA i a tot allò relacionat amb l'àmbit MiFID, la Comissió de Nomenaments i Retribucions utilitza la revisió realitzada per la Funció de Compliment Normatiu, que ha d'analitzar, amb caràcter previ a la presentació davant de la Comissió, les propostes retributives presentades per l'Alta Direcció, amb l'assessorament de l'Àrea de Persones, relatives al Col·lectiu MiFID.

Els òrgans de control que participen en el disseny, aplicació, seguiment i supervisió de la Política Retributiva i del Sistema de Remuneració del Grup Caixa d'Enginyers són:

- Àrea de Persones: dissenya el Sistema de Remuneració segons els principis i criteris recollits en la Política Retributiva, així com el seu seguiment i aplicació. També és l'encarregada d'adreçar els informes tant de Compliment Normatiu com d'Auditoria Interna, resultat de les revisions recollides, a la Comissió de Nomenaments i Retribucions per avaluar l'aplicació correcta de la política.
- Compliment Normatiu: supervisa que la remuneració dels professionals que poden exercir un efecte significatiu en un servei d'inversió o auxiliar prestat al soci (àmbit MiFID) s'ajusti a la normativa i legislació aplicable.
- Gestió Global del Risc: controla que no es depassi el nivell de risc tolerat i aprovat pel Grup Caixa d'Enginyers en allò que estigui relacionat amb la definició de les polítiques de gestió del risc.
- Auditoria Interna: revisa periòdicament el disseny, aplicació i efectes de la Política Retributiva i que s'executi d'acord amb allò que han definit i aprovat els òrgans de govern del Grup Caixa d'Enginyers. Comprova l'exactitud de la informació reflectida en els informes públics, incloent-hi les dades retributives.

A més dels controls interns anteriors, amb la periodicitat oportuna es comprova, per personal extern independent, la veracitat de la informació recollida en els informes públics.

L'Àrea de Persones ha comptat amb la col·laboració de la consultora Towers Watson durant els anys 2012 i 2013 per fer diferents estudis de mercat i anàlisi per adaptar el disseny de la retribució del Col·lectiu Identificat als nous requeriments legals, així com amb l'assessorament del Bufet Cuatrecasas, Gonçalves Pereira entre els exercicis 2014-2017.

La Comissió de Nomenaments i Retribucions està formada per un mínim de tres i un màxim de cinc membres, que han de tenir la condició de consellers que no siguin executius (siguin independents o no executius) i han de ser designats pel Consell Rector a proposta del president. En data 31 de desembre de 2017, la Comissió està formada pels membres següents:

- . Sr. Josep Oriol Sala Arlandis (president).
- . Sr. Enric Homs Martínez (secretari).
- . Sr. Manuel Bertran Mariné (vocal).
- . Sr. Pedro A. Hernández del Santo (vocal).
- . Sra. Montserrat Salleras Costal (consellera laboral).

Cal afegir que l'exercici del càrrec de membre de la Comissió de Nomenaments i Retribucions i la Comissió Executiva no dona dret a cap retribució, si bé els seus membres han de ser compensats per les despeses que els origini la seva funció; a més, podran ser compensats per l'assistència a les reunions i per la realització de qualsevol altra activitat o funció del seu càrrec mitjançant el pagament de dietes que seran fixades per l'Assemblea General.

A l'Assemblea General Ordinària, celebrada el 23 de maig de 2017, es va aprovar mantenir la dieta de 1.000 euros als consellers de l'Entitat, per les seves actuacions col·lectives o individuals, per cada assistència a les reunions del Consell Rector de la societat cooperativa i a les reunions de la Comissió Executiva, de la Comissió d'Auditoria i Riscos i de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, així com per la realització de qualsevol altra activitat o funció dels seus càrrecs. Tot això amb vigència a partir de l'1 de gener de 2017. En aquesta reunió, també es va aprovar mantenir, en compliment de la Llei 31/2014, de 31 de desembre, segons estableix el títol 217 (Remuneració dels administradors), apartat 3, la limitació de l'import global a percebre anualment al màxim de l'1% del marge brut anual de l'Entitat. Aquesta limitació representa un impacte reduït en l'estructura de costos de l'Entitat i, a més, està referenciada a la consecució del marge brut.

9.2. Descripció del Col·lectiu Identificat, dels prenedors de risc de Caixa Enginyers Gestió i del col·lectiu MiFID

Per a la determinació del Col·lectiu Identificat en el Grup Caixa d'Enginyers s'han tingut en compte els criteris recollits a l'article 32.1 de la Llei 10/2014 d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit, que són:

" [...] les categories de personal amb activitats professionals que incideixin de manera significativa en el perfil de risc de l'entitat, el seu grup, societat matriu o filials, [...] en una mesura d'acord amb la seva mida, la seva organització interna i la naturalesa, l'abast i la complexitat de les seves activitats. En concret, aquests principis s'aplicaran als alts directius, els empleats que assumeixen riscos, els que exerceixen funcions de control, i a tot treballador que rebi una remuneració global que l'inclogui en el mateix barem de remuneració que el dels alts directius i els empleats que assumeixen riscos, les activitats professionals dels quals incideixen de manera important en el seu perfil de risc. "

Així, els diversos grups d'empleats inclosos en el denominat Col·lectiu Identificat són els següents:

- Alta Direcció.
- Prenedors de risc.
- Responsables de les Funcions de Control.
- Empleats que compleixin els requisits quantitatius segons l'article 4 del Reglament Delegat la UE 604/2014.

La Comissió Executiva, en la seva sessió del 23/03/17, va procedir a l'actualització de la Política Retributiva en la qual ve recollida una llista no nominativa del Col·lectiu Identificat, que es presenta a continuació, amb identificació d'aquells riscos que s'han considerat més rellevants en les respectives funcions (s'ha afegit als ja existents el risc reputacional) i, si s'escau, els criteris qualitius i quantitatius que els resultin d'aplicació. Aquesta llista haurà de ser mantinguda i proposada a revisió, amb periodicitat mínima anual, per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, a proposta de l'Alta Direcció i amb l'assessorament de l'Àrea de Persones.

Tipologia	Càrrec	Principals riscos							Entitat	Motiu pel qual està subjecte
		Crèdit[1]	Mercat	Balanç	Liquiditat	Operacional	Negoci	De reputació		
Alta Direcció	Direcció General de Caixa d'Enginyers	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	CE	Incidència en el perfil de risc i contracte de treball d'Alta Direcció
	Direcció General de Caixa Enginyers Gestió					✓	✓	✓	CEG	
	Direcció General de Caixa d'Enginyers Vida i Pensions	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	CEV	
Prendedor de risc	Subdirecció General Àrea Comercial	✓				✓	✓	✓	CE	Incidència en el perfil de risc i criteri qualitatiu. Responsable d'una unitat de negoci important per al GCE, les atribucions, competències, funcions i responsabilitats del qual se centren en àmbits de rellevància per a l'activitat del Grup: mercats de capitals, crèdits, negoci bancari, finances, sistemes d'informació, operacions i comunicació.
	Direcció Financera			✓	✓	✓	✓		CE	
	Direcció de Negoci Bancari	✓		✓	✓	✓	✓		CE	
	Direcció de Sistemes d'Informació i Tecnologia					✓			CE	
	Direcció de Back Office Centralitzat					✓			CE	
	Direcció de Mercat de Capitals	✓	✓	✓	✓	✓	✓		CE	
	Direcció RSC/Comunicació							✓		
Responsables de les funcions de control	Subdirecció General Àrea Control Intern	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	CE	Incidència en el perfil de risc i responsables amb més càrrec directiu de la gestió de riscos, del control intern (que engloba a Compliment Normatiu, Seguretat i Auditoria Interna) i del disseny dels sistemes retributius, del seu seguiment i de la seva liquidació.
	Direcció de Gestió Global del Risc	✓	✓	✓	✓	✓	✓		CE	
	Direcció de Persones					✓			CE	

Tipologia	Càrrec	Principals riscos							Entitat	Motiu pel qual està subjecte
		Crèdit[1]	Mercat	Balanç	Liquiditat	Operacional	Negoci	De reputació		
Empleats que compleixin els requisits quantitius	Cap	No aplica							GCE	(*)

[1] Incorpora a la mateixa columna el risc de contrapart i el risc de concentració.

(*) Criteris quantitius (article 4 del Reglament Delegat UE 604/2014):

- a) Persones la remuneració total de les quals sigui igual o superior a 500.000 euros durant l'exercici anterior.
- b) Persones que es trobin dins del 0,3%, arrodonint a l'enter més pròxim, del personal a qui s'ha concedit la remuneració total més alta durant l'exercici anterior i no estiguin recollides en altres tipologies.
- c) Persones la compensació total de les quals superi la retribució més baixa percebuda per algun dels alts directius o prenedors de risc identificats, sempre que la unitat de negoci que dirigeixi tingui la consideració d'unitat de negoci important i/o l'activitat que desenvolupi tingui un impacte material en el perfil de risc. En cas que alguna persona complís amb allò que s'ha recollit en l'apartat a) i b) dels requisits quantitius, serà neutralitzada de ser considerada persona identificada sempre que la seva remuneració variable no superi el llindar de 75.000 € i/o el 75% de la remuneració fixa total.

Tot professional que no compleixi cap dels criteris fixats anteriorment (tant qualitius com quantitius) s'exclou del Col·lectiu Identificat.

Per a la determinació del Col·lectiu (MiFID) subjecte a les polítiques i pràctiques de remuneració s'han tingut en compte les directrius que en aquesta matèria ha emès l'Autoritat Europea de Valors i Mercats (ESMA). Sobre la seva base, formen part d'aquest col·lectiu totes les persones del Grup Caixa d'Enginyers que puguin exercir un efecte significatiu en els serveis d'inversió o auxiliars⁶ prestats al soci, en concret:

- El personal d'atenció al públic en contacte amb aquest, és a dir, qui tracta directament amb el soci.
- El personal encarregat de la venda dels productes.
- Qualsevol altre tipus de personal que participi indirectament en la prestació de serveis d'inversió i/o serveis auxiliars, el sistema de remuneració del qual pugui crear incentius inapropiats per actuar en contra del millor interès del soci o amb un impacte significatiu en el servei prestat. S'inclourien sota aquest concepte:

⁶ Els serveis d'inversió o auxiliars s'enumeren a l'article 63 de la Llei del Mercat de Valors.

- o Els encarregats de supervisar els agents de vendes (com els superiors jeràrquics).
- o Els que es puguin incentivar per exercir pressió sobre el personal de vendes.
- o Els analistes financers els informes dels quals poden ser utilitzats pel personal de vendes per induir els socis a adoptar decisions d'inversió.
- o Els que intervenen en la gestió i tramitació de reclamacions, la retenció de socis i el disseny i el desenvolupament de productes.
- o Els empleats adscrits a aquells departaments o direccions les funcions dels quals tinguin relació directa o indirecta amb el mercat de valors o la prestació de serveis d'inversió.

Segons el que s'ha descrit, la Comissió Executiva, en la seva sessió de 23/03/17, va procedir a l'actualització de la Política Retributiva en la qual ve recollida una llista no nominativa del Col·lectiu MiFID, que es presenta a continuació (la llista haurà de ser mantinguda i actualitzada per l'Àrea de Persones i revisada periòdicament per la funció de Compliment Normatiu).

- Subdirecció General Àrea Comercial.
- Planificació Comercial.
- Direcció Comercial.
- Subdirecció Comercial.
- Empleats de Banca Universal, Banca Institucional, Banca Personal, Banca Prèmium i Banca d'Empresa.
- Empleats de la xarxa comercial.
- Banca Digital: Atenció Digital al soci i Negoci Banca Digital.
- Directors Àrea Comercial: Banca Institucional, Negoci Majorista i Internacional, etc.
- Màrqueting.
- Direcció i Subdirecció de *Back Office* Centralitzat.
- Valors.
- *Back Office* de Mercats de Capitals.
- Gestió Global de Risc (definició i classificació d'instruments financers).
- Subdirecció General Àrea de Control Intern.

- Compliment Normatiu (supervisió en el disseny i llançament de campanyes i nous productes).
- Auditoria Interna.
- Mercat de Capitals.
- Titular del SAC.
- Estranger.
- Direcció General Caixa Enginyers Vida.
- Comitè de Direcció.
- Direcció General, Direcció d'Inversions, Gestors d'IIC, Direcció de Control Intern i Compliment Normatiu i Direcció d'Administració de Caixa Enginyers Gestió, SGIIC.
- Membres del Comitè de Negoci (nous productes) i Comitè MiFID/RIC no identificats en apartats anteriors.

Per determinar els prenedors de risc de Caixa Enginyers Gestió s'han tingut en compte les activitats professionals que incideixen de manera significativa en el perfil de risc de la gestora i/o de les IIC gestionades. La Comissió Executiva, en la seva sessió de 23/03/17, va aprovar l'annex a la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers, Caixa Enginyers Gestió, SAU, SGIIC, en el qual ve recollida una llista no nominativa dels prenedors de risc de la filial, que es presenta a continuació, amb identificació d'aquells riscos que s'han considerat més rellevants en les respectives funcions (s'ha afegit als ja existents el risc de reputació). Aquesta llista haurà de ser mantinguda i proposada a revisió, amb una periodicitat mínima anual, per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, a proposta de l'Alta Direcció i amb l'assessorament de l'Àrea de Persones.

Àmbit d'afectació	Càrrec	Principals riscos					
		Crèdit	Mercat	Liquiditat	Operacional	Negoci	De reputació
SGIIC	Direcció General (*)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Direcció d'Inversions	✓	✓	✓	✓		
	Direcció d'Administració				✓	✓	
	Direcció de Control Intern				✓	✓	

IIC	Direcció General (*)	✓	✓	✓		✓	✓
	Direcció d'Inversions	✓	✓	✓	✓	✓	
	Direcció d'Administració				✓	✓	
	Direcció de Control Intern	✓	✓	✓	✓	✓	
	Gestors d'IIC (**)	✓	✓	✓	✓		

(*) La Direcció General té la consideració d'Alta Direcció.

(**) Caixa Enginyers Gestió defineix com a gestors d'IIC aquells empleats als quals se'ls hagi encarregat directament participar en la presa de decisions d'una o de diverses IIC, sempre amb la supervisió del seu superior jeràrquic. Aquests empleats incideixen de forma directa en el perfil de risc de les IIC, ja que assumeixen els riscos que s'indiquen a la taula anterior.

9.3. Aspectes generals de la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers

La Comissió Executiva va aprovar l'actualització de la Política de Remuneració del Grup Caixa d'Enginyers en la reunió celebrada el març de 2017. A continuació, es detallen els principis d'aquesta política.

1. Transparència

A través de la publicació de la informació que exigeix la normativa vigent en matèria retributiva, informació financera, informació amb rellevància prudencial, així com vetllant perquè es comuniqui a tots els professionals del Grup Caixa d'Enginyers el Sistema de Remuneració i, especialment, els principis i el contingut de la Política Retributiva.

2. Sostenibilitat a llarg termini

Ha d'anar d'acord amb les característiques de l'objecte social i activitat duta a terme per les entitats del Grup Caixa d'Enginyers, amb els seus resultats, i amb l'estratègia empresarial, els objectius, els valors i els interessos del Grup Caixa d'Enginyers.

3. Gestió prudent dels riscos

Mitjançant la promoció d'una gestió adequada i eficaç dels riscos, sense que s'incorporin incentius per assumir riscos que depassin el nivell definit pel Grup Caixa d'Enginyers per a cada risc, establert en les diferents polítiques de gestió del risc existents (inversió creditícia, inversions financeres, gestió d'actius i passius, entre d'altres).

4. Vinculació a resultats

La part de retribució més directament relacionada amb els resultats és la retribució variable. Aquesta retribució variable s'estableix basant-se en objectius de diferent índole dins d'un marc temporal, no és ni consolidable ni de caràcter obligatori i està supeditada a l'existència de beneficis.

En general, els sistemes de retribució variable del Grup Caixa d'Enginyers inclouen:

- **Elements quantitatius**, en relació amb objectius de negoci alineats amb una gestió prudent dels riscos.
- **Elements qualitatius**, en relació amb la qualitat dels resultats, la satisfacció del soci, indicadors en matèria de govern corporatiu, i objectius de desenvolupament professional avaluats pel superior jeràrquic, lligats a l'avaluació de l'acompliment.

5. Generació de compromís i motivació en la plantilla

Mitjançant la consecució dels objectius del Grup Caixa d'Enginyers, aconseguint més vinculació del professional amb el Grup reconeixent el seu treball.

6. Evitació d'eventuals conflictes d'interès

Mitjançant l'establiment de controls i procediments interns que evitin generar incentius que puguin incitar a qui els perceben a afavorir els seus propis interessos en possible detriment de l'interès del soci.

Política de remuneració específica per a cada col·lectiu

Òrgans de govern (consellers/conselleres)

Són els membres dels òrgans de govern i les seves comissions delegades de les societats que integren el Grup Caixa d'Enginyers. Segons els Estatuts Socials de Caixa d'Enginyers, als membres del Consell Rector se'ls reintegraran, almenys, les despeses que els origini l'acompliment de la seva funció; a més, podran ser compensats per l'assistència a les sessions del Consell Rector i a les seves Comissions delegades, i per la realització de qualsevol altra activitat o funció del seu càrrec, mitjançant el pagament de dietes que seran fixades per l'Assemblea General. Per als consellers/conselleres de les filials, l'aprovació d'aquest sistema i criteris és facultat del Consell Rector de Caixa d'Enginyers, en la seva condició de soci únic, i s'aplica el mateix sistema que a l'empresa matriu.

A l'Assemblea General Ordinària, celebrada el 23 de maig de 2017, es va aprovar mantenir la dieta de 1.000 euros als consellers de l'Entitat per les seves actuacions col·lectives o individuals, per cada assistència a les reunions del Consell Rector de la societat cooperativa i a les reunions de la Comissió Executiva, de la Comissió d'Auditoria i Riscos i de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, així com per la realització de qualsevol altra activitat o funció dels seus càrrecs. Tot això amb vigència a partir de l'1 de gener de 2017. També es va aprovar mantenir la limitació de l'import global a percebre anualment al màxim de l'1% del marge brut anual de l'Entitat. Aquest límit representa un impacte reduït en l'estructura de costos de l'Entitat i, a més, està referenciat a la consecució del marge brut.

L'import total de les dietes percebudes pels consellers/conselleres de totes les entitats del Grup Caixa d'Enginyers, durant l'exercici 2017, ha ascendit a 332 milers d'euros.

Per la seva part, durant l'exercici 2017, la Comissió Executiva s'ha reunit 15 vegades, la Comissió d'Auditoria i Riscos, 7 vegades, i la Comissió de Nomenaments i Retribucions, 5 vegades. La remuneració agregada percebuda durant l'any pels membres d'aquestes comissions ha estat de 59, 34 i 25 milers d'euros, respectivament.

Alts directius

S'identifiquen com a Alta Direcció aquells professionals que desenvolupin funcions d'Alta Direcció sota la dependència directa del seu Òrgan d'Administració. S'inclou en aquesta definició el director general de Caixa d'Enginyers i de cada una de les societats integrants del Grup Caixa d'Enginyers i, en tot cas, aquells que tinguessin un contracte d'Alta Direcció subjecte al Reial Decret 1382/1985 o normativa que el modifiqui.

A cada entitat del Grup Caixa d'Enginyers, els òrgans de govern podran formular, amb la finalitat d'incrementar el grau d'integració i identificació del/de la Directiu/Directiva amb el Grup, clàusules en el contracte d'Alta Direcció de complement de l'acció protectora de la Seguretat Social (que cobreixi les contingències de jubilació, invalidesa i defunció). Aquests esquemes de pensions, en cas de ser-hi, han de tenir un component variable que no sigui inferior al 15% de les quantitats pactades i que s'inclourà dins dels beneficis discrecionals de pensió, que tenen la mateixa consideració que una retribució variable diferida, estant subjectes també al límit de la ràtio variable/fix. Les aportacions que originin beneficis discrecionals de pensions han de tenir en compte tots els requisits als quals està subjecta qualsevol altra partida de remuneració variable, és a dir, reducció, recuperació, límits, remissió i pagament en instruments. Si el directiu abandona l'Entitat a conseqüència de la seva jubilació o prèviament per qualsevol altra causa, els beneficis discrecionals de pensió estaran sotmesos a una retenció de cinc anys, que es comptaran a partir de la data en què la persona deixi de prestar serveis a l'Entitat per qualsevol causa. Durant el període de retenció, s'hauran d'aplicar les mateixes clàusules de reducció i de recuperació de la remuneració ja satisfeta que a la resta de la retribució variable. Si la persona abandona l'Entitat abans de la seva jubilació, l'entitat de crèdit tindrà en el seu poder els beneficis discrecionals de pensió per un període de cinc anys en forma d'instruments.

També es podran recollir en el contracte d'Alta Direcció clàusules indemnitzatòries amb motiu de l'extinció contractual, que hauran de complir amb la premissa que els pagaments realitzats per cessament o rescissió anticipada es faran en funció dels resultats obtinguts durant el temps transcorregut des de l'inici de la prestació de serveis del/de la perceptor/perceptora i no retribuïran els mals resultats (resultats negatius o compliment ajustat de les ràtios de solvència) o conductes indegudes, així com l'existència d'una exigència formal per part del supervisor de restringir la política de distribució dels rendiments del capital. A aquests efectes, s'hi inclouran disposicions en matèria de reducció de la remuneració o de recuperació de les remuneracions ja satisfetes. D'altra banda, aquests pagaments estaran subjectes, com a norma general, al límit de la ràtio variable/fix, a remissió i a pagament en instruments, no resultant d'aplicació en les indemnitzacions per acomiadament obligatòries segons la legislació laboral nacional. Com a garantia addicional, per procedir a l'abonament de les indemnitzacions per cessament o rescissió anticipada, es requerirà una proposta motivada per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, i la posterior aprovació per la Comissió Executiva, amb prèvia constatació del compliment dels requisits anteriors.

Segons allò que estableix la Norma 40.1 de la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya, en el cas de l'Alta Direcció de l'empresa matriu del Grup Caixa d'Enginyers hi ha el compromís, recollit en el contracte d'Alta Direcció, d'abonar la quantitat de 3 anualitats de la retribució fixa per resolució anticipada de contracte.

No hi ha per a cap de les persones recollides com a Alta Direcció pactes de no concurrència postcontractual.

Col·lectiu Identificat

a) Retribució fixa

Està regulada en el conveni col·lectiu sectorial que s'aplica a cada una de les entitats que formen part del Grup Caixa d'Enginyers o, si s'escau, en els contractes individuals firmats amb els professionals. Les revisions o actualitzacions requereixen de la supervisió per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions i la posterior aprovació per part de la Comissió Executiva, tot això amb caràcter anual.

Dins del disseny de la retribució fixa es tenen en compte el nivell de responsabilitat dels diferents càrrecs, les referències de mercat i les polítiques vigents a nivell intern.

b) Retribució variable

Està alineada amb el Pla Estratègic, tenint en compte les millors pràctiques del mercat i de l'entorn regulador. Així mateix, amb l'objectiu d'incentivar i fidelitzar, es vincula al sistema anual d'avaluació, als resultats del Grup Caixa d'Enginyers, a la generació de valor a llarg termini, i està alineada amb els interessos dels socis.

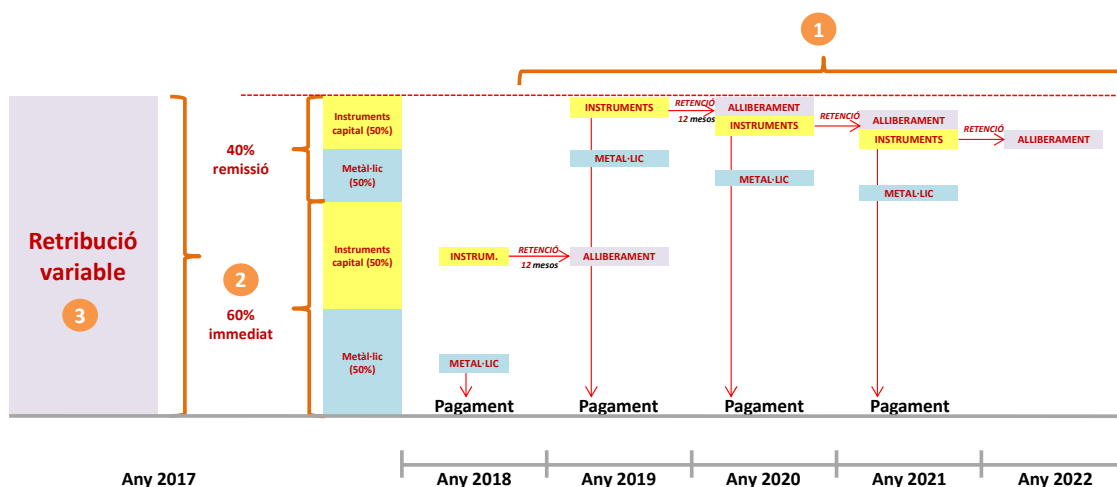
La retribució variable no és consolidable ni té caràcter obligatori. Les revisions o actualitzacions requereixen la supervisió per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions i la posterior aprovació per part de la Comissió Executiva, tot això amb caràcter anual.

Els criteris de definició i distribució són els següents:

1. El disseny de la retribució variable recull indicadors a nivell individual/segment, d'unitat/àrea i generals.
2. La Comissió Executiva determinarà una ràtio apropiada entre els components fixos i variables en què el component fix sigui una proporció prou rellevant de la remuneració total que permeti una flexibilitat completa del component variable, fins al punt que sigui possible no retribuir per aquest concepte. En tot cas, en compliment d'allò que regula la Llei 10/2014 de supervisió i solvència, s'estableix com a límit màxim que la retribució variable no sigui superior al 100% del component fix de la remuneració total de cada persona (ràtio 1:1), podent aprovar-se per l'Assemblea General (segons recomanació detallada del Consell Rector) un percentatge superior, però limitat al 200% del component fix de la remuneració total (ràtio 1:2). Per a l'esmentada recomanació i aprovació s'hauran de tenir en compte les possibles exigències o recomanacions vigents de l'autoritat competent de restringir la política de rendiments del capital.

3. La remuneració variable no condicionarà, en cap cas, la capacitat del Grup Caixa d'Enginyers per reforçar la solidesa de la seva base de capital. És per això que s'estableix com a condició per a la seva distribució, en primer lloc, l'existència de beneficis i, posteriorment, assolir un determinat percentatge de rendibilitat sobre fons propis a nivell consolidat. El percentatge s'haurà de determinar anualment per part de la Comissió Executiva.
4. La remuneració variable garantida només es podrà preveure quan es contracti personal nou i es tingui una base de capital sana i sòlida, i es limitarà al primer any d'ocupació.
5. La regulació estableix que la retribució variable es pagarà únicament si és sostenible d'acord amb la situació de l'entitat de crèdit en el seu conjunt, i si es justifica en funció dels resultats de l'esmentada entitat, de la unitat de negoci i de l'empleat que es tracti. En relació amb la seva aplicació es podrà reduir fins al 100% de la remuneració variable total, així com la remuneració ja satisfeta, si en l'observació que es realitzi sobre algunes de les variables que van contribuir a la consecució dels objectius es puguin detectar errades significatives en la gestió del risc comeses per l'Entitat o per una Unitat de Negoci o de Control del Risc, així com la necessitat d'un increment patit per l'Entitat o per una Unitat de Negoci de les seves necessitats de capital, no previstes en el moment de generació de les exposicions. També donarà lloc si existeixen sancions reguladores o condemnes judicials per fets que poguessin ser imputables a la Unitat o a la persona responsable d'aquests fets i l'incompliment dels codis de conducta interns, així com les conductes irregulars, tot això sobre la retribució meritada pendent d'abonar i l'última ja abonada. En tot cas, la reducció de la remuneració variable es produirà sempre que consti una exigència formal per part del supervisor de restringir la política de distribució dels rendiments del capital.

Si s'escau, la decisió de no liquidar la retribució variable s'ha d'aprovar per la Comissió Executiva, amb previ informe raonat de la Comissió de Nomenaments i Retribucions.
6. Remissió: es difereix el 40% de la retribució variable segons quadre adjunt.
7. Liquidació en instruments de capital: el 50% de la retribució variable es liquidarà en Títols Cooperatius de Caixa d'Enginyers, segons el quadre adjunt.
8. L'abonament i alliberament de la part diferida, una vegada finalitzats els períodes de retenció, en el cas de liquidació mitjançant instruments de capital, estarà supeditat a una valoració o ajust a risc ex post i pot arribar a quedar reduïda o fins i tot eliminada en cas que no fos sostenible d'acord amb la situació de l'Entitat/Grup en el seu conjunt, si no es justifica en funció dels seus resultats, de la unitat de negoci o del/de la directiu/directiva, segons l'estipulat en l'apartat 5 anterior.

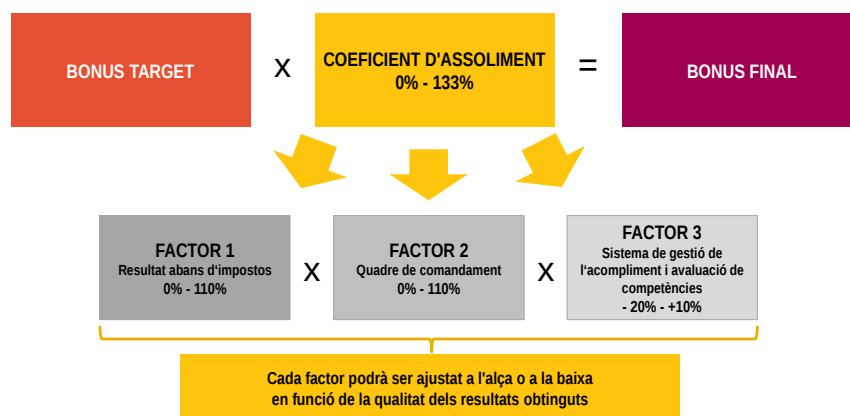
Principals característiques:

- 1 Remissió a tres anys d'un 40% de la retribució variable anual. La meitat d'aquestes quantitats s'abonarà per terços en metàl·lic i l'altra meitat s'alliberarà també per terços en títols cooperatius de l'Entitat en els anys successius. Per percebre'l s'haurà d'estar actiu en el moment de l'abonament/alliberament.
- 2 El percentatge del 60% de la retribució variable anual que resta s'abonarà una meitat en metàl·lic i amb caràcter immediat, i l'altra meitat en títols cooperatius de l'Entitat que s'hauran de retenir per un període de 12 mesos.
- 3 La meritació de la retribució variable anual estarà subjecte al compliment d'una sèrie de condicions suspensives ("malus"): deficient *performance* financer del Grup; incompliment pel benefici dels codis de conducta; reformulació material dels estats financers de l'Entitat, et. (vegeu pàg. següent).

No obstant això, per aplicació de la neutralització del principi de proporcionalitat s'exclou d'aplicar els criteris 6 a 8 enumerats anteriorment als professionals del Col·lectiu Identificat, sempre que la remuneració variable anual no superi individualment el líndar de 50.000 euros i/o el 50% de la seva remuneració fixa, prenent com a referència el que estableix el Reglament Delegat UE 604/2014; no obstant això, cal parlar atenció de no excloure aquelles persones que, encara que individualment no superin aquests límits, formin part d'un col·lectiu que, en el seu conjunt, pugui posicionar el Grup Caixa d'Enginyers en uns nivells de risc inadequats.

Els responsables de les Funcions de Control comptaran amb l'autoritat necessària per exercir la seva comesa, salvaguardant sempre la independència de la seva funció respecte a les unitats objecte de la seva activitat de control, i seran remunerats seguint els principis generals d'aquesta política i en funció de la consecució dels objectius relacionats amb les seves funcions, amb independència dels resultats de les àrees de negoci que controlin.

Mecànica del sistema de retribució variable durant l'any 2017 per al Col·lectiu Identificat

Quadre de comandament (Factor 2)		
	OBJECTIUS FINANCERS	OBJECTIUS NO FINANCERS
A nivell de Grup	Resultats després d'impostos Volum de negoci Ràtio CET1 Ràtio d'eficiència	Satisfacció del socis NPS (promotors nets) Creixement de socis
A nivell de Divisió/Filial	Volum de negoci	--

Cada mètrica té un pes determinat i, en funció del nivell de compliment, s'estableix un nivell d'assoliment de l'incentiu.

Cada divisió té els seus objectius i pressupostos específics. Si no s'estableixen objectius de divisió per a un cas concret, es dona més pes als objectius de Grup.

Col·lectiu MiFID

El Grup Caixa d'Enginyers tindrà especialment en compte per a aquest col·lectiu en el disseny de la retribució variable els aspectes següents:

- Els riscos en matèria de normes de conducta i conflictes d'interès que es puguin plantejar.
- Que no generi incentius capaços d'incitar les persones competents a afavorir els seus propis interessos en detriment dels de l'Entitat i/o en detriment dels interessos dels socis/clientes.
- Que no es vinculi amb la venda directa de determinats instruments financers.
- Que consideri tots els factors pertinents com ara el paper exercit per les persones competents, el tipus de productes oferts i els mètodes de distribució.
- Que la proporció entre els components fixos i variables de la retribució sigui adequada.
- Que no tingui en compte únicament els volums de venda, és a dir, que inclogui criteris qualitius que animin les persones competents a actuar en benefici dels interessos del soci.
- Que vinculi el resultat de les seves activitats amb el compliment de les normes de conducta.
- Que no sigui innecessàriament complex.

En els procediments interns que tinguin relació amb el disseny i posada en marxa de nous productes o serveis així com els relacionats amb els incentius dels seus professionals per vendes dels diferents productes que es comercialitzen, es recollirà expressament la necessitat d'avaluar si els aspectes de remuneració en relació amb aquests professionals plantegen riscos associats a les normes de conducta i als conflictes d'interès.

Prenedors de risc Caixa Enginyers Gestió

Els prenedors de risc de Caixa Enginyers Gestió (la Direcció General té consideració d'Alta Direcció) estaran subjectes als principis definits per al Col·lectiu Identificat. No obstant això, per aplicació de la neutralització del principi de proporcionalitat, s'exclou d'aplicar els criteris 5 a 7 sobre retribució variable del Col·lectiu Identificat, recollits anteriorment, sempre que la remuneració variable no superi individualment el llindar de 50.000 € i el 50% de la seva remuneració fixa.

En el cas de la remuneració variable directament lligada a la gestió d'una IIC o d'algunes IIC, en cas de superar-se els llindars anteriorment esmentats i si el patrimoni d'aquestes IIC supera el 50% del total gestionat per Caixa Enginyers Gestió, el 50% de la retribució variable es pagarà en participacions de les mateixes IIC.

Ja que l'objectiu variable dels gestors d'IIC i del director d'Inversions està vinculat a la rendibilitat de les IIC, es tindran en compte els criteris específics següents per fixar la seva remuneració variable:

- La política estarà d'acord amb una gestió eficaç del risc, ja que no s'oferiran incentius per assumir un excés de risc. L'avaluació dels resultats dels gestors d'IIC està lligada a superar la rendibilitat del *benchmark* i es penalitzarà que la rendibilitat del fons en sigui inferior.

- Així mateix, es tindrà en compte en l'avaluació de la rendibilitat l'incompliment dels límits de risc, si aquest incompliment es produís de manera intencionada amb l'objectiu d'assumir més risc.
- L'avaluació de resultats de l'empleat no tindrà en compte únicament la rendibilitat de les IIC gestionades, sinó que es combinarà amb objectius de la societat i amb resultats individuals de caràcter no financer.
- La meritació i la liquidació de la retribució variable lligada a resultats es durà a terme tenint en compte diversos exercicis, d'acord amb les característiques de les IIC gestionades. D'aquesta manera, es garanteix l'avaluació a llarg termini.
- Es valorarà positivament el creixement del patrimoni de l'IIC gestionada.

Tot el personal

Els aspectes de retribució fixa i variable recollits en l'apartat del personal d'Alta Direcció i Col·lectiu Identificat també són aplicables a la resta dels professionals que treballen en el Grup Caixa d'Enginyers, a excepció dels criteris 6 a 8 enumerats anteriorment i de l'opció de reducció de l'última retribució variable ja abonada, recollida en el criteri 5.

S'inclouen a aquest col·lectiu i, per tant, estan subjectes als criteris especificats anteriorment, els empleats responsables de les funcions clau de Caixa Enginyers Vida, diferents de la Direcció General.

Anualment, tots els professionals del Grup participen en un procés d'avaluació senzill i clar la màxima del qual és el reconeixement, la motivació i el desenvolupament professional i serveix per establir plans d'acció basats en una detecció de punts forts i àrees de millora. El Sistema d'Avaluació està basat en el compliment d'unes competències individuals i transversals, amb diferents nivells esperats per a aquestes últimes depenent de cada família professional. Les competències es tradueixen en uns comportaments observables que cada responsable ha d'avaluar de les persones del seu equip de manera que pugui determinar si aquests comportaments es donen mai, gairebé mai, de vegades, gairebé sempre o sempre (valors de l'1 al 5).

9.4. Remuneracions dels consellers i empleats del Grup Caixa d'Enginyers per àrees de negoci

Es mostra el desglossament de les remuneracions dels consellers (per les seves actuacions col·lectives o individuals, per cada assistència a les reunions del Consell Rector de la societat cooperativa i/o de les filials i a les reunions de la Comissió Executiva, de la Comissió d'Auditoria i Riscos, de la Comissió de Nomenaments i Retribucions de l'empresa matriu i de la Comissió d'Auditoria de Caixa Enginyers Vida, així com per la realització de qualsevol altra activitat o funció dels seus càrrecs) i empleats del Grup per àrees de negoci, corresponents a l'exercici 2017.

	CAIXA	CEV	CEG	TOTAL
Membres del Consell Rector	Milers d'euros			
Sr. Josep Oriol Sala Arlandis (president)	93			93
Sr. Manuel Bertran Mariné (vicepresident)	27			27
Sr. Enric Homs Martínez (secretari)	36			36
Sr. David Parcerisas Vázquez (vocal num. 1)	9			9
Sr. Pedro A. Hernández del Santo (vocal num. 2)	29			29
Sr. Pedro Marín Giménez (vocal num. 3)	9			9
Sr. Jaime Roure Pagés (vocal num. 4)	8			8
Sr. José María Pera Abadía (vocal num. 5)	16			16
Sr. Félix Masjuan Teixidó (vocal num. 6)	15			15
Sra. Carme Botifoll Alegre (vocal num. 7)	9			9
Sr. Josep Maria Muxí Comellas (vocal num. 8)	15			15
Sr. Antoni Santamans Olivé (vocal num. 9)	8			8
Sra. Montserrat Salleras Costal (vocal num. 10)	14			14
Sr. Màximo Borrell Vidal		6	5	11
Sr. Francesc Durán Lorenzo		5		5
Sr. Ferrán Sicart i Ortí		9	5	14
Sra. Montserrat Bertran Bergua		9		9
Sr. Jordi Martí Pidelaserra			5	5
TOTAL	288	29	15	332

ÀREES DE NEGOCI	Consell d'Administració Consellers no executius	Consell d'Administració Consellers executius	Banca d'inversió	Banca comercial	Gestió d'actius	Funcions corporatives	Funcions independents de control	Restes	Total
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
Nombre total de personal (empleats o no)	18	-	-	-	-	-	-	-	-
Nombre d'empleats (9)	-	-	-	240	15	82	30	140	507
Remuneració total bruta (en milers d'euros) (10)	332	-	-	10.311	969	4.251	1.335	6.636	23.834
De la qual: Remuneració variable, incloses aportacions a beneficis discrecionals per pensió (en milers d'euros) (11)	-	-	-	1.421	215	402	175	767	2.980

(1) Membres no executius dels òrgans de direcció del Grup Caixa d'Enginyers, estiguin o no en el càrrec el 31/12/17.

(2) Membres executius dels òrgans de direcció del Grup Caixa d'Enginyers, estiguin o no en el càrrec el 31/12/17.

(3) Serveis d'assessorament a empreses.

(4) Xarxa comercial, que inclou tota l'activitat comercial de préstecs a particulars i empreses.

(5) Mercat de Capitals i Departament d'Inversions de Caixa Enginyers Gestió.

(6) Àrees transversals (Assessoria Jurídica, Persones, SIT i Organització i Innovació).

(7) Personal de Gestió Global del Risc, Compliment Normatiu i Auditoria Interna, a nivell consolidat i/o individual.

(8) Restes de departaments del Grup Caixa d'Enginyers.

(9) Nombre total d'empleats del Grup Caixa d'Enginyers que han percebut alguna remuneració durant l'exercici 2017, forin o no part de la plantilla el 31 de desembre de 2017.

(10) Retribució fixa, variable, variable diferida i pagaments per cessament.

(11) Inclou el Bonus meritat el 2017 i abonats el març de 2018 (llevat de la part diferida), els incentius comercials meritats el 2017 i abonats el gener de 2018 i la paga extraordinària del 50 Aniversari.

9.5. Remuneracions del Col·lectiu Identificat del Grup Caixa d'Enginyers

Es mostra el detall de les remuneracions del Col·lectiu Identificat del Grup Caixa d'Enginyers corresponents a l'exercici 2017. Cap de les persones a títol individual no ha meritat retribució per sobre d'un milió d'euros.

Concepte		Import* / Nombre
Col·lectiu Identificat (1)		22
Dels quals: alts directius		3
Dels quals: en funcions de control		3
Import de la remuneració fixa total (2)		1.941
Import de la remuneració variable total meritada (3)		686
D'abonament immediat*	En participacions	38
	En efectiu	557
D'abonament diferit (en 2-3 anys)	En participacions	26
	En efectiu	65
Remuneracions diferides meritades en anys anteriors i abonades durant l'exercici	En participacions	29
	En efectiu	53
Remuneracions diferides meritades en anys anteriors pendents de pagament (4)	En participacions	53
	En efectiu	101
Import de l'ajust explícit ex post aplicat durant l'any per a remuneracions meritades en anys previs		-
Nombre de beneficiaris de remuneració variable garantida		-
Import total de remuneració variable garantida durant l'any		-
Nombre de beneficiaris d'indemnitzacions per comiat per resolució anticipada de contracte		1
Import total d'indemnitzacions per resolució anticipada de contracte pagades durant l'any		216
Import màxim d'indemnització per resolució anticipada de contracte satisfet a una persona		216
Nombre de beneficiaris d'aportacions a beneficis discrecionals de pensió realitzades durant l'exercici		-
Import total de les aportacions a beneficis discrecionals de pensió durant l'exercici		-
Import total de retribució variable meritada en períodes plurianuals en programes que no s'actualitzen anualment		-
Nombre de beneficiaris de beneficis discrecionals de pensió que han abandonat l'Entitat (sigui per jubilació o per cessament)		-
Import total de beneficis discrecionals de pensió abonats o retinguts en l'exercici a persones que han abandonat l'Entitat (sigui per jubilació o per cessament)		-

*Imports en milers d'euros.

(1) Nombre total de persones identificades del Grup Caixa d'Enginyers (són tots empleats) que han percebut alguna remuneració durant l'exercici 2017, formin o no part de la plantilla el 31 de desembre de 2017.

(2) Tota és en metàl·lic. S'hi inclouen les remuneracions en espècie percebudes durant l'any, així com altres imports abonats en concepte de beneficis corporatius.

(3) Inclou el Bonus meritat el 2017 i abonat el març de 2018 (llevat de la part diferida), els incentius comercials meritats el 2017 i abonats el gener de 2018 i la paga extraordinària del 50 Aniversari.

(4) Poden arribar a consolidarse o no, depenent d'ajustos ex post i que la persona estigui en actiu en el moment de l'abonament.